

Ženy a muži Európy

**Porovnávané názory na
niektoré sociálne
problémy**

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV
RUE DE LA LOI 200 • 1049 BRUSSELS

Ženy a muži Európy

Porovnávacie postoje k niektorým spoločenským problémom

Výsledky a analýzy výberového zisťovania v deviatich krajinách Európskeho spoločenstva pri príležitosti Medzinárodného roka žien

Brusel
(200 rue de la Loi)
december 1975

Dokument pripravený Pierrom Dieumegardom [pre Europe-Democracy-Esperanto](#)

Účelom tohto „predbežného“ dokumentu je umožniť väčšiemu počtu ľudí v Európskej únii prezerať si dokumenty vypracované Európskou úniou (a financované z ich daní).

Ak neexistuje preklad, občania sú z diskusie vylúčení.

Tento dokument „Eurobarometer“ existoval len v angličtine, [francúzštine a nemčine](#) v súbore PDF typu „image“. Z pôvodného súboru sme vytvorili textový súbor ODT pripravený softvérom Libre Office na strojový preklad do iných jazykov. Výsledky sú teraz [k dispozícii vo všetkých úradných jazykoch Európskej únie](#).

Je žiaduce, aby administratíva EÚ prevzala zodpovednosť za preklad dôležitých dokumentov. "Dôležité dokumenty" nie sú len zákony a nariadenia, ale aj dôležité informácie potrebné na spoločné prijímanie informovaných rozhodnutí.

S cieľom spoločne diskutovať o našej spoločnej budúcnosti a umožniť spoľahlivé preklady by bol medzinárodný jazyk esperanta veľmi užitočný vzhľadom na jeho jednoduchosť, pravidelnosť a presnosť.

Kontaktujte nás:

[Kontakto \(europokune.eu\)](mailto:europokune.eu)

<https://e-d-e.org/-Kontakti-EDE>

Obsah

Úvod.....	5
Časť 1: Hlavné výsledky výskumu.....	8
Problém postavenia žien: význam problému, vnímanie a hodnotenie zmeny.....	9
1. Dôležitosť problému.....	9
2. Vnímanie a hodnotenie zmeny.....	12
II chances žien a mužov pred životom.....	22
1. Celkový rozsudok.....	22
2. Prečo sú ženy menej pravdepodobné?.....	26
3. Oblasti diskriminácie.....	30
III Príslušné ambície žien a mužov zmierniť rozdiely v sociálnych úlohách.....	36
1. Čo chce väčšina?.....	36
2. „Feminizmus“	39
3. Tri situácie v každodennom živote.....	42
IV Príslušné a recipročné postoje žien a mužov k profesionálnej práci.....	45
1. Zamestnanosť a nezamestnanosť.....	46
2. Spokojnosť s vlastnou prácou.....	49
3. Spokojnosť pripisovaná manželovi/manželke v súvislosti s prácou, ktorú vykonáva.....	55
4. Pracovná činnosť žien.....	57
V. Sociálne formy považované za dôležité pre zlepšenie postavenia žien.....	67
VI Postoje k politike a formy spoločenskej účasti.....	70
1. Čomu si byť nadovšetko biznisom ľudí?	72
2. Príslušné politické úlohy.....	76
3. Stupeň dôvery v muža alebo ženu ako politického zástupcu v parlamente.....	79
4. Sociálna účasť.....	83
Pocity spokojnosti alebo nespokojnosti.....	97
1. Celkový pocit spokojnosti.....	97
2. Špecifické aspekty pocitu spokojnosti.....	101
VIII Pociť šťastia.....	106
IX Postoje k Európskemu spoločenstvu a zjednoteniu Európy.....	110
1. Spoločný trh.....	110
2. Zjednotenie Európy.....	116
3. Európske spoločenstvo a meniace sa postavenie žien.....	122
Časť II Vysvetľujúca esej o formovaní postojov k postaveniu žien.....	127
Úvod do metodiky.....	128
Typologická analýza postojov verejnosti k postaveniu žien.....	128
III Faktorová analýza a analýza odpovedí na základe viacerých kritérií.....	135

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

1. Pre alebo proti spoločenskej zmene.....	138
2. Optimizmus a pesimizmus.....	148
Závery.....	154
Poznámky.....	155
Technologický vývoj: Bolo to obdobie písacích strojov a šablón.....	155
Zmeny v štýle navrhovania: To bol čas, kedy redaktori mysleli (a ukázali svoje myšlienky).....	155
Niektoré grafy, ktoré umožňujú vizualizovať údaje z roku 1975.....	156
Rýchlosť zmeny.....	156
Význam a význam zmeny.....	157
V konkrétnych situáciách sú stanoviská členských štátov takisto veľmi rozptýlené.....	157
PRÍLOHY.....	159
I. Názvy prieskumných ústavov a dátumy pohovorov.....	159
II. Technické poznámky.....	159

Ženy a muži Európy

Porovnávacie postoje k niektorým spoločenským problémom

Úvod

Pri príležitosti Európskeho roka žien a predovšetkým s cieľom lepšie pochopiť postoje žien a mužov k určitým problémom v našej spoločnosti zadala Európska komisia v mesiaci zla 1975 vzorovú štúdiu v deviatich krajinách Spoločenstva.

Bolo to prvýkrát, čo sa takýto výskum v tejto oblasti uskutočnil na medzinárodnej úrovni. Vyšetrovatelia z ôsmich špecializovaných inštitútov uskutočnili ústne rozhovory s približne 9 500 ľuďmi – mužmi a ženami – vo veku 15 rokov a viac, rozdelenými do reprezentatívnych vzoriek jednotlivých štátov, a to na základe dotazníka obsahujúceho približne 50 otázok vrátane otázok zodpovedajúcich EUROBAROMETRU 3.¹

Počet respondentov v každej krajine je takýto:

	Muži	Ženy	Spolu
Belgicko/België	728	779	1507
Danmark	505	568	1073
Deutschland	483	556	1039
Francúzsko ²	563	593	1156
Spojené kráľovstvo ³	622	703	1325
Írsko	475	521.	996
Italia	526	517	1043
Luxembursko	151	160	311
Holandsko	539	554	1093
SPOLOČENSTVO	4592	4951	9543

1 Eurobarometer je prieskum verejnej mienky, ktorý sa uskutočňuje každých šesť mesiacov v krajinách Európskeho spoločenstva. Výsledky č. 3 boli uverejnené začiatkom júla 75. Presné dátumy pohovorov a všetky ďalšie technické informácie sú uvedené v prílohe k tomuto dokumentu spolu so zoznamom inštitútov zodpovedných za prácu.

2 Zohľadnenie váhy vidieckych oblastí (155 prípadov).

3 Y compris Northern Ireland (300 prípadov).

Hlavné výsledky tohto výskumu, ktorý určitým spôsobom predvídal želania prijaté na Svetovej konferencii Medzinárodného roka žien (Mexiko, 19. júna - 2. júla 1975), sú prezentované najjednoduchším možným spôsobom. V globálnom akčnom pláne prijatom na konci tejto konferencie sa uvádza, že „vnútroštátne, regionálne a medzinárodné výskumné činnosti, ako aj zhromažďovanie a analýza údajov o všetkých aspektoch postavenia žien majú vysokú prioritu“ (bod 161); Zdôrazňujú najmä užitočnosť zberu údajov o „kvalite života, napríklad o spokojnosti s povoláním, príjmoch, rodinných charakteristikách a využívaní voľnočasových aktivít“ (odsek 167).

Cieľom tohto výskumu je vyčerpať predmet; zatiaľ čo vesmír je mimoriadne rozsiahly a zahŕňa takmer 200 miliónov žien a mužov vo veku 15 rokov a viac, rozsah dotazníka bol zámerne obmedzený na niekoľko tém, ktoré sú predmetom osobitného záujmu Európskej komisie a jej útvarov:

význam, ktorý sa pripisuje problému postavenia žien, t. j. postavenia žien v spoločnosti v porovnaní s postavením mužov;

vnímanie a posudzovanie zmien, pokiaľ ide o postavenie žien;

- hodnotenie príležitostí žien vo vzťahu k príležitostiam mužov;
- príslušné ambície žien a mužov zmierniť rozdiely medzi sociálnymi úlohami oboch pohlaví;
- príslušné a recipročné postoje žien a mužov k profesionálnej práci;
- sociálne reformy považované za prioritu s cieľom zlepšiť postavenie žien;

postoje k politike a formy spoločenskej účasti;

úrovne a zložky pocitu spokojnosti a nespokojnosti;

- pocit šťastia;

postoje k Európskemu spoločenstvu a zjednoteniu Európy.

Cieľom Európskej komisie pri zverejňovaní tejto správy, ktorej obsah - údaje, analýzy, predpoklady - v žiadnom prípade nezasahuje do jej zodpovednosti, je podnietiť čo najširšiu diskusiu o postavení žien v Európe a o iniciatívach, ktoré by sa mali prijať na všetkých úrovniach a vo všetkých oblastiach, aby budovanie zjednotenej Európy bolo aj záležitosťou žien.

Táto správa pozostáva z dvoch častí:

- prvá časť tejto kapitoly, v desiatich kapitolách, hlavné výsledky zodpovedajúce každému predmetu a zmluve, t. j. rozdelenie odpovedí za celé Európske spoločenstvo a za každý členský štát podľa pohlavia, veku, úrovne vzdelania atď.

- druhá časť sa snaží vysvetliť dosiahnuté výsledky prostredníctvom niekoľkých podrobnejších analýz: tzv. typologická analýza (klastrová analýza), faktorová analýza a viacnásobná klasifikačná analýza ().¹

Čitatelia, ktorí chcú okamžite prísť k vysvetleniam a záverom, môžu začať čítať správu v druhej časti, pokiaľ sa neskôr nevrátia k prvej.

¹ Typológia bola vypracovaná pod vedením Héléne RIFFAULTOVEJ (Paríž), koordinátorky výskumu international; Faktorovú analýzu a MCA vykonali Margaret a Ronald INGLEHART (University of Michigan). Autor tejto správy Jacques-René RABIER, poradca Európskej komisie, by chcel týmto cenným spoluautorom srdečne poďakovať.

Časť 1: Hlavné výsledky výskumu

Problém postavenia žien: význam problému, vnímanie a hodnotenie zmeny

1. Dôležitosť problému

Predbežná otázka – ktorá sa nie vždy kladie – v znaleckom posudku je, či a do akej miery sú respondenti informovaní o probléme, na ktorý sa pýtajú:

„V našej krajine sa v súčasnosti veľa diskutuje o postavení žien, t. j. o postavení žien v spoločnosti v porovnaní s postavením mužov. Je podľa vás v súčasnosti v našej spoločnosti problém pre ženy alebo pa? (Sledovacia karta). Aký dôležitý je tento problém: 0 znamená, že ak to nie je problém, 10 znamená, že ide o veľmi dôležitý problém.“¹

Ak sú odpovede zoskupené do troch kategórií, ktoré zodpovedajú skóre 0 až 2 (nízka dôležitosť), 3 až 7 (stredná dôležitosť) a 8 až 10 (vysoká dôležitosť), získa sa nasledujúca tabuľka podľa krajiny a za Spoločenstvo ako celok (tabuľka 1):

Tabuľka 1 Význam pripisovaný problému postavenia žien (podľa krajiny)

	Veľký význam (skóre 8 až 10)	Stredný význam (skóre 3 až 7)	Nízka dôležitosť (skóre 0 až 2)	Priemerné hodnotenie ²
Francúzsko	48	45	7	6,93
Italia	45	44	11	6,72
Luxembursko	49	31	19	6,45
Írsko	42	41	17	6,11
Belgicko/België	29	52	18	5,53
Deutschland	23	58	19	5,13
Danmark	26	43	28	4,92
Nespútané kráľovstvo	20	51	27	4,57
Holandsko	11	52	34	3,95
Komunita ³	32	50	17	5,68

Prvá poznámka vyplýva z čítania tejto tabuľky. V štyroch krajinách (Francúzsko, Taliansko, Luxembursko a Írsko) je význam, ktorý všetci respondenti – ženy aj muži – pripisujú problému postavenia žien, výrazne vyšší ako v iných krajinách. Dve extrémne pozície sú obsadené Francúzskom a Talianskom na jednej strane (s priemerným skóre 6,93 a 6,72) a Holandskom na strane druhej (s priemerným skóre 3,95). Ešte lepšie: približne štyrikrát viac Francúzov, Talianov, Luxemburčanov ako Holanďanov pripisuje tomuto problému veľký význam (skóre 8 až 10).

¹ Namiesto toho, aby sa otázka položila pomocou jednoduchšej verbálnej stupnice („veľmi dôležitá“, „dôležitá“ atď.), ktorá by mohla zmierniť nuansy v odpovediach, sa uprednostnila číselná stupnica odstupňovaná od 0 do 10, kde je preto ústredný bod 5.

² Vážený priemer percentuálnych podielov zodpovedajúcich jednotlivým hodnoteniam: 10, 9, 8...0. Ústredným bodom je skóre 5.

³ Vážený priemer podľa počtu obyvateľov vo veku 15 rokov a viac v každej krajine.

Logicky možno vyvodiť, že v krajinách, v ktorých sa problém považuje za nevyriešený, sa považuje za mimoriadne dôležitý. Sú to krajiny katolíckej tradície.¹

Treba však poznamenať, že Belgicko, hoci je krajinou s katolíckou tradíciou, sa nachádza viac na strane krajín, v ktorých sa problém nepovažuje za veľmi dôležitý, v pozícii, ktorá sa približuje priemeru Spoločenstva.

Na úrovni Spoločenstva, ktorá sa posudzuje ako celok, ženy – ako možno očakávať – častejšie ako muži považujú problém postavenia žien za významný (priemerné skóre 6,00 a 5,41). Vek jedôležitá premenná: Mladší ľudia (mladší ako 25 rokov) sú na tento problém citlivejší ako ich starší ľudia, najmä medzi ženami. Najdôležitejšou premennou je však úroveň vzdelania, ktorá sa tu meria dĺžkou štúdia, t. j. vekom, v ktorom respondent ukončil štúdium v plnej rýchllosti.

Ako je uvedené v tabuľke 2, percento ľudí, ktorí pripisujú tomuto problému veľký význam, je 39 % u žien vo veku 15 – 24 rokov, 37 % medzi 25 – 54 a 28 rokmi po tomto veku. Pokiaľ ide odosiahnuté vzdelanie (pre obe pohlavia), tento podiel sa pohybuje od 30 % v prípade najnižšej úrovne do 40 % v prípade najvyššej úrovne.

Tabuľka 2: Význam pripisovaný problému postavenia žien podľa pohlavia, rodu a úrovne vzdelania²
(Spoločenstvo ako celok)

	Veľký význam (skóre 8 až 10)	Stredná dôležitosť (skóre 3 až 7)	Nízka dôležitosť (skóre 0 až 2)	Priemerné hodnotenie
Spoločne	32 %	50 %	17 %	5,68
Muži	29	51	19	5,41
Z toho: 15 až 24 rokov	30	54	15	5,69
25 až 54 rokov	29	52	18	5,46
55 rokov a viac	28	49	22	5,31
Ženy	35	48	16	6,00
Z toho: 15 až 24 rokov	39	47	14	6,30
25 až 54 rokov	37	47	15	6,05
55 rokov a viac	28	50	19	5,35
Úroveň vzdelania ³				
- nízka	30	49	20	5,46
- priemer	32	52	16	5,68
- vysoká	40	49	11	6,43

1 Vplyv kultúry na postoje a správanie nemusí nevyhnutne znamenať, že na úrovni jednotlivcov existuje korelácia medzi dvoma premennými (napr. tu náboženská príslušnosť alebo prax a dôležitosť pripisovaná problému žien). Hoci sa v tomto prieskume, žiaľ, otázky týkajúce sa náboženskej príslušnosti a praxe nepoložili, hypotéza je vysoko pravdepodobná, že postoj tradične priaznivý pre katolícke náboženstvo pozitívne koreluje s vnímaním problému postavenia žien, ktorý sa v Európe zdá objektívne vzniknúť intenzívnejším spôsobom v krajinách s katolíckou tradíciou.

2 Okrem neodpovedí (0,9 % z celkového počtu).

3 Merané podľa veku ukončenia štúdia: 15 rokov e+ menej, 16 až 19 rokov, 20 rokov a viac.

Vzťah postoja meraný podľa troch vybraných premenných – pohlavia, veku a dosiahnutého vzdelania – sa trochu líši v závislosti od krajiny:

v krajinách, kde vysoký podiel obyvateľstva považuje tento problém za veľmi dôležitý (Francúzsko, Taliansko, Írsko, nehovoriac o Luxembursku, kde je počet respondentov len 311), je pomerne pravdepodobnejšie, že ženy budú považovať tento problém za dôležitý ako muži. Inými slovami, sú si viac vedomí tohto problému, ktorý sa ich priamo týka;

- vo všetkých krajinách relatívne menej žien vo veku 55 rokov a viac považuje tento problém za veľmi dôležitý ako iné ženy;

- v prípade mužov sú jedinými krajinami, v ktorých vek zavádza významný rozdiel, Írsko, Dánsko, Francúzsko a Taliansko;

úroveň vzdelania osôb oboch pohlaví posudzovaných spoločne ovplyvňuje postoj študovaný v Taliansku, Nemecku, Belgicku a Spojenom kráľovstve; Zatiaľ čo v Taliansku a Belgicku je medzná hodnota medzi dolnou hornou strednou úrovňou, v Nemecku a Spojenom kráľovstve je medzi dolnou strednou a hornou úrovňou. vo Francúzsku sú najviac informovaní tí, ktorí majú priemernú úroveň vzdelania, čo pravdepodobne zodpovedá počtu žien vo veku 25 až 54 rokov; Vzdelávanie je slabým alebo neexistujúcim determinantom v Dánsku, Holandsku a Írsku.

Všetky tieto údaje sú uvedené v tabuľke 3:

Tabuľka 3

Percentuálny podiel respondentov, ktorí pripisujú veľký význam pohlaviu, veku a vzdelaniu žien¹ (podľa krajiny)

	Spolu	Muži			Spolu	Ženy			Úroveň vzdelania		
		-25	25/54	55+		-25	25/54	55+	Nízka	Žalobný dôvod	Vysoká
Francúzsko	43%	40%	42%	47%	52%	48%	56%	43 %	47%	50%	45%
Italia	42	43	44	38	49	55	49	42	41	53	52
Luxembursko ²	48	pm	pm	pm	49	pm	pm	pm	pm	pm	pm
Írsko	38	30	37	44	46	44	48	43	42	41	43
Belgicko/ Belgie	26	25	26	27	31	41	33	24	24	33	32
Deutschland	18	17	17	20	27	34	28	22	23	19	32
Danmark	27	33	27	23	25	32	26	19	25	24	29
Kráľovstvo	18	16	19	15	22	23	24	19	19	20	27

1 Veľká dôležitosť = skóre 8 až 10. Krajiny sú zoradené v zostupnom poradí podľa priemerného skóre dôležitosti, ktoré sa pripisuje problému.

2 Vzhľadom na relatívne malý počet respondentov sa uvádzajú výsledky neuvádzajúv prípade Luxemburska.

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

Holandsko	11	6	13	9	10	12	9	11	10	10	13
Komunita ³	29	30	29	28	35	39	37	28	30	32	40

2. Vnímanie a hodnotenie zmeny

Pozmeraní významu, ktorý sa prikladá problému postavenia žien, zostáva zistiť, či bol vývoj vnímaný a ako bol kvalifikovaný, pokiaľ ide o význam aj rýchlosť zmeny.

„Vždy sa dejú veci o postavení žien v spoločnosti, o tom, čo vidíte okolo seba a čo sa dialo pred desiatimi alebo pätnástimi rokmi? A ak áno, meniasa správnym alebo nesprávnym smerom?“

Takmer deväť z desiatich ľudí v Spoločenstve ako celku si uvedomuje zmenu (86 %, z ktorých 88 % tvoria muži a 85 % ženy) a prevažná väčšina respondentov sa domnieva, že zmena sa uberá správnym smerom.

Muži a ženy sa vyjadrujú v podstate rovnakým spôsobom, s miernou tendenciou žien vo veku 55 rokov a viac vnímať zmenu menej (alebo presnejšie reagovať menej, ako ju vnímajú) a miernou tendenciou pre vzdelanejších ľudí, aby sa vyjadrili pozitívne.

3 Vážený priemer vrátane Luxemburska.

Tabuľka 4

Vnímanie zmeny postavenia žien a ocenenie významu tejto zmeny podľa pohlavia, veku a úrovne vzdelania

(Spoločne s Európskou úniou)

	Spolu	Vnímať zmenu		Nevnímajte zmenu	Nezodpovedané
		správnym smerom	nesprávnym smerom		
Spoločne	86%	76%	10%	8%	6%
Muži	88	78	10	7	5
Z toho 15 až 24 rokov	86	79	7	7	7
25 až 54 rokov	89	81	8	7	4
55 rokov a viac	86	72	14	7	7
Ženy	85	74	11	9	6
Z toho 15 až 24 rokov	85	78	7	10	5
25 až 54 rokov	88	78	10	8	4
55 rokov a viac	79	65	14	11	10
Úroveň vzdelania					
- nízka	84	72	12	9	7
- priemer	88	79	9	8	4
- vysoká	90	85	5	6	4

Na úrovni jednotlivých krajín neexistuje žiadny vzťah medzi významom, ktorý sa pripisuje otázke postavenia žien, a vnímaním zmeny. V skupine Francúzsko, Taliansko, Luxembursko a Írsko, ako sme videli vyššie, je povedomie o tomto probléme výrazne vyššie ako v iných krajinách; Percentuálny podiel ľudí, ktorí vnímajú zmenu, je však takmer rovnaký v Dánsku (86 %) a vo Francúzsku (89 %).

Podobne sa nezdá, že by rozsudok o význame zmeny súvisel s významom, ktorý sa problému pripisuje: Napríklad Taliani, Íri, Dáni a Nemci hovoria to isté a osem z desiatich si myslí, že zmena ide správnym smerom.

Tabuľka 5

Vnímanie zmeny postavenia žien a ocenenie významu tejto zmeny¹

(podľa krajiny)

	Spolu	Vnímať zmenu		Nevnímajte zmenu	Nezodpovedané
		správnym smerom	nesprávnym smerom		
Italia	93 %	81 %	12 %	4 %	3 %
Írsko	91	82	9	6	3
Francúzsko	89	75	14	6	5
Danmark	86	80	6	6	8
Spojené kráľovstvo	85	73	12	7	8
Holandsko	82	69	13	4	14
Deutschland	81	78	3	16	3
Belgicko/België	79	67	12	9	12
Luxembursko	78	65	13	10	12
Komunita ²	86	76	10	8	6

Na úrovni samotných jednotlivcov priesečník odpovedí na otázku o význame problému a odpoveď na význam zmeny len ukazuje, ako by nemohol očakávať, že tí, pre ktorých je problém malý, sú menej ochotní opísať zmenu pozitívne.

1 Krajiny zoradené vzostupnom poradí podľa percentuálneho podielu odpovedí vyjadrujúcich vnímanie zmeny (správnym alebo nesprávnym smerom).

2 Vážený priemer

Tabuľka 6

Vnímanie zmeny správnym smerom podľa významu pripisovaného problému postavenia žien
(Spoločne s Európskou úniou)

	Zmena ide správnym smerom	Zmena ide nesprávnym smerom
Nízky význam	67 %	14 %
Stredný význam	78	9
Veľký význam	78	9

Táto zmena, ktorá je všeobecne vnímaná a pozitívne oceňovaná z hľadiska jej smerovania mužmi aj ženami, sa nepovažuje za príliš rýchlu:

Jeto tak, že veci v tejto oblasti sa menia príliš rýchlo, nie dostatočne rýchlo, alebo ich používam správne?

Väčšina respondentov v celom Spoločenstve (43 %) sa domnieva, že veci sa menia správne, 28 % sa domnieva, že zmena nie je dostatočne rýchla, a 19 % sa domnieva, že je dostatočne rýchla.

Ženy – najmä mladí ľudia – majú o niečo väčšiu pravdepodobnosť ako muži, že zmena nie je dostatočne rýchla: 41 % vo vekovej skupine 15 – 24 rokov. Muži vo vekových skupinách majú relatívne väčšiu pravdepodobnosť ako ženy, že majú pocit, že veci sa menia správne, čo pravdepodobne vyjadruje rezervovanejší postoj k zmene.

Dôležitú úlohu zohráva aj dosiahnuté vzdelanie, ktoré sa tu zohľadňuje u oboch pohlaví: Čím vzdelanejší ľudia sú, tým viac majú pocit, že zmena je príliš pomalá.

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

Tabuľka 7

Posúdenie rýchlosti zmeny, pokiaľ ide o postavenie žien podľa pohlavia, rodu a dosiahnutého vzdelania
(Spoločne s Európskou úniou)

		Vnímať zmenu			
		Príliš rýchlo	Nie dost' rýchlo	Len tá správna cesta	Nezodpovedané
Spoločne		19 %	28 %	43 %	10 %
Muži		19	26	46	9
Z toho:	15 až 24 rokov	16	30	43	11
	25 až 54 rokov	18	27	48	7
	55 rokov a viac	23	21	45	11
Ženy		19	30	39	12
Z toho:	15 až 24 rokov	13	41	38	8
	25 až 54 rokov	19	32	41	8
	55 rokov a viac	24	18	38	20
Úroveň vzdelania					
	- nízka	22	23	43	12
	- priemer	16	31	44	9
	- vysoká	16	38	40	6

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

Podrobnejšie preskúmanie vplyvu veku na posúdenie rýchlostizmeny ukazuje, že túžba po rýchlejšej zmene u mužov aj žien klesá s vekom, ale výraznejšie u žien:

Tabuľka 8

Snaha o rýchlejšiu zmenu postavenia žien podľa pohlavia arodu ¹

(Spoločne s Európskou úniou)

	15/24 rokov	25/34 rokov	35/44 rokov	45/54 rokov	55/64 rokov	65 rokov a viac
Muži	33 %	33 %	27 %	25 %	22 %	21 %
Ženy	40	38	32	27	26	19
Rozdiel	7	5	5	2	4	2

¹ Percentuálny podiel veku vypočítaný na základe počtu osôb, ktoré odpovedali na otázku.

Na úrovni jednotlivých krajín vyplývajú z výsledkov tieto pozorovania:

V Dánsku a Spojenom kráľovstve, ktoré sú dve z krajín, v ktorých sa problém postavenia žien – pravdepodobne považovaný za z veľkej časti vyriešený – nepovažuje za veľmi dôležitý, sa absolútna väčšina respondentov (57 % a 52 %) domnieva, že veci idú „správne“. Zatiaľ čo v Dánsku nie je rozdiel medzi odpoveďami mužov a žien, muži zo Spojeného kráľovstva častejšie vyjadrujú „konzervatívny“ názor, že veci idú „celkom rýchlo“ ako ženy.

2 ° Práve v Nemecku, Írsku a Francúzsku respondenti reagujú o niečo častejšie ako inde, že veci nejdu dostatočne rýchlo (37 %, 35 % a 33 %). V Nemecku, viac ako v Írsku, vyjadrujú tento názor ženy, zatiaľ čo vo Francúzsku nie je rozdiel medzi odpoveďami oboch pohlaví.

3° V Taliansku, 30% mužov a žien súhlasí s tým, že veci idú príliš rýchlo častejšie ako inde, ale to sú, samozrejme, starší a menej vzdelaní, ktorí to s najväčšou pravdepodobnosťou povedia.

Tabuľka 9

Posúdenie rýchlosti zmeny s ohľadom na postavenie žien podľa pohlavia¹

(Zaplatiť s)

	pocit, že veci sa menia								
	Príliš rýchlo			Nie dost' rýchlo			Len tá správna cesta		
	H+F	H	F	H+F	H	F	H+F	H	F
Italia	30 %	30 %	31 %	26 %	24 %	28 %	37 %	40 %	34 %
Írsko	16	18	15	35	32	38	42	44	40
Francúzsko	22	18	27	33	33	32	39	43	36
Danmark	13	16	11	15	14	15	57	57	57
Spojené kráľovstvo	16	16	18	19	17	21	52	56	47
Holandsko	21	22	22	16	17	14	46	47	45
Deutschland	9	13	7	37	30	42	42	48	37
Belgicko/België	18	19	17	25	24	26	38	38	38
Luxembursko	26	28	25	25	20	29	34	39	30
Komunita ²	19	19	19	28	26	30	43	46	39

Z preskúmania odpovedí podľa pohlavia a vekovej skupiny vyplýva, že takmer vo všetkých krajinách je túžba po rýchlejšej zmene silnejšia medzi mladými mužmi a ešte viac medzi mladými ženami ako medzi staršími ľuďmi; Vplyv veku je obzvlášť silný vo Francúzsku.

Kategórie, ktoré najčastejšie vyjadrujú túto túžbu po zmene, sú:

Nemecké ženy vo veku 15 až 34 rokov 62%

Francúzi vo veku 15 až 34 rokov 49%

Írske ženy vo veku 15 až 34 rokov 47%

1 Krajiny sú zoradené v zostupnom poradí podľa percentuálneho podielu odpovedí vyjadrujúcich vnímanie zmeny podľa predchádzajúcej otázky. Percentuálne podiely neodpovedí tu nie sú zahrnuté.

2 Vážený priemer

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

francúzske ženy vo veku 15 až 34 rokov 45%

Belgičania (ženy) vo veku 15 až 34 rokov 44%

Írske ženy vo veku 35 až 54 rokov 42%

		15 – 35 rokov	35 – 54 rokov	55 rokov a viac
Deutschland	Muži	37 %	30 %	35 %
	Ženy	62	43	40v
Írsko	Muži	38	32	28
	Ženy	47	42	33
Francúzsko	Muži	49	33	26
	Ženy	45	35	11
Italia	Muži	32	23	22
	Ženy	35	28	23
Belgicko/ Belgicko	Muži	32	31	24
	Ženy	44	27	23
Luxembursko	Muži	21	30	18
	Ženy	33	39	31
Spojené kráľovstvo	Muži	22	19	15
	Ženy	34	25	11
Holandsko	Muži	26	22	12
	Ženy	18	18	17
Danmark	Muži	23	14	11
	Ženy	24	16	9

Tabuľka 10

Snaha o rýchlejšiu zmenu postavenia žien podľa pohlavia a rodu¹

(Par krajina)

		15 – 35 rokov	35 – 54 rokov	55 rokov a viac
Deutschland	Muži	37 %	30 %	35 %
	Ženy	62	43	40v
Írsko	Muži	38	32	28
	Ženy	47	42	33
Francúzsko	Muži	49	33	26
	Ženy	45	35	11
Italia	Muži	32	23	22
	Ženy	35	28	23
Belgicko/ Belgicko	Muži	32	31	24
	Ženy	44	27	23
Luxembursko	Muži	21	30	18
	Ženy	33	39	31
Spojené kráľovstvo	Muži	22	19	15
	Ženy	34	25	11
Holandsko	Muži	26	22	12
	Ženy	18	18	17
Danmark	Muži	23	14	11
	Ženy	24	16	9

Stručne povedané, odpovede na tento prvý súbor otázok nám ukazujú, že Európske spoločenstvo je v súvislosti s problémami, ktoré sa tu skúmajú, rozdelené do dvoch skupín krajín: na jednej strane krajiny s katolíckou tradíciou, v ktorých polovica verejnosti považuje problém postavenia žien za veľmi dôležitý; nadišlej strane Belgicko a ostatné krajiny, kde to nie je veľmi dôležitý problém.

Takmer vo všetkých krajinách, ale najmä v tých, kde sa problém považuje za veľmi dôležitý, mu ženy pripisujú väčší význam ako muži. Mladé ženy a ženy stredného veku sú vo všeobecnosti viac informované ako staršie ženy.

Vývoj víta sedem alebo osem z desiatich ľudí.

¹ Percentá vypočítané vo vzťahu k počtu ľudí, ktorí odpovedali na otázku. Krajiny sú zoradené v zostupnom poradí podľa percentuálneho podielu odpovedí vyjadrujúcich túžbu porýchlejšej zmeny.

Posudzovanie rýchlosti tohto vývoja jediskriminujúce. 4z 10ľudícelkovo – a o niečo viac mužov ako žien – sa domnievajú, že zmena sa vyvíja správne; To je dokonca názor šiestich Dánov a šiestich Britov z desiatich. V Nemecku a Írsku by štyri z desiatich žien a traja z desiatich mužov chceli, aby sa veci zrýchlili; Vo Francúzsku je to názor troch ľudíoboch pohlaví. V Taliansku si takmer tretina obyvateľov myslí, že to ide príliš rýchlo.“

Preto je možné v krátkosti rozlíšiť tri types de pays podľa dominantného postoja k zmene:

1° Krajiny, v ktorých sú zmeny akceptované ako normálne (Dánsko, Spojené kráľovstvo, Holandsko, Belgicko a Luxembursko).

Krajiny, kde je snaha o rýchlejšiu zmenu pomerne široko vyjadrená (Nemecko, Irlande, Francúzsko).

3° Napokon, krajina, v ktorej je odolnosť voči zmenám vysoká (Taliansko).

II chances žien a mužov pred životom

1. Celkový rozsudok

Vývoj diskusie o príslušných úlohách a postavení žien a mužov v našich spoločnostiach bol pomerne dobre preštudovaný. Napríklad v Spojených štátoch prieskumy uskutočnené v rokoch 1972 a 1975 ukázali, že medzi ženami rastie nespokojnosť, čo odráža nárast úrovne očakávaní, a to aj napriek pokroku alebo dokonca z dôvodu pokroku. Zmeny v postojoch mužov zodpovedajú zmenám v postojoch žien.

V roku 1972 si 32 % žien v Spojených štátoch myslelo, že muži majú lepší život ako ženy, zatiaľ čo 34 % vyjadrilo opačný názor; v roku 1975 bol tento podiel 35 % a 26 %. Pokiaľ ide o mužov, zatiaľ čo v roku 1972 si 26 % myslelo, že muži majú lepší život ako ženy, v porovnaní s 36 %, ktorí si mysleli opak, názory sa v roku 1975 tiež rozdelili: 30 % oproti 30 %.

V rámci tohto výskumu bola položená prvá otázka s cieľom zmerať preferenciu tohto celkového posúdenia životných šancí žien a mužov:

„Kto má lepší život: Muži alebo ženy?“				
1. Názory žien				
	Muži	Ženy	Žiadny rozdiel	Žiaden názor
1975	35 %	26 %	31 %	8 %
1972	32	34	29	5
2. Názory mužov				
1975	30 %	30 %	31 %	9 %
1972	26	36	31	7

Zdroj: Gallupov index názorov; č. 118, apríl 1975, s. 18-23.

„Z toho, čo vidíte okolo seba, sú ženy rovnako pravdepodobné ako muži, že uspejú v živote, pravdepodobnejšie alebo menej pravdepodobné pre ľudí vo veku 20 až 30 rokov?“

Takmer polovica respondentov – a toľko mužov ako žien – sa domnieva, že ženy sú rovnako pravdepodobné ako muži (49 %). O niečo viac ako tretina (36%) si myslí, že ženy sú menej pravdepodobné. Jeden z desiatich ľudí si dokonca myslí, že ženský pravdepodobnejšie...

Negatívny názor („menej šancí“) mierne prevláda len medzi mladými ženami (vo veku 15 – 24 rokov), ako aj medzi najvzdelanejšími z oboch pohlaví.

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

Porovnávacie rozdiely medzi ženami a mužmi v živote podľa pohlavia, rodu a dosiahnutého vzdelania
(Spoločne s Európskou úniou)

		Tolko šancí	Ženy majú: viac šancí	Menej šancí	Nezodpovedané
Spoločne		49 %	9 %	36 %	6 %
Muži		49	10	36	5
Z toho:	15 až 24 rokov	46	7	41	6
	25 až 54 rokov	50	10	36	4
	55 rokov a viac	49	12	31	8
Ženy		49	9	36	6
Z toho:	15 až 24 rokov	43	7	46	4
	25 až 54 rokov	49	10	37	4
	55 rokov a viac	51	10	28	11
Úroveň vzdelania:					
- nízka		51	12	29	8
- priemer		47	7	42	4
- vysoká		44	7	47	2

Na úrovni krajiny neexistuje jasný vzťah medzi vnímaním problému ako dôležitého a pocitom, že ženy sú menej pravdepodobné ako muži. Je pravda, že práve v Írsku, kde sa problém postavenia žien považuje za dôležitý, prevažuje odpoveď „menej príležitostí“ nad odpoveďou „tolko príležitostí“, ale len medzi ženami. V Taliansku, kde väčší podiel verejnosti považuje tento problém za dôležitý, odpoveď „koľko šancí“ ďaleko prevažuje, a to tak u žien, ako aj u mužov. V tejto krajine existuje aj vysoký percentuálny podiel odpovedí – mužov a žien – ktoré poskytujú ženám viac príležitostí ako mužom: to jasne poukazuje na spoločné postoje obyvateľstva, ktoré sije veľmi dobre vedomé tohto problému a ktoré je vzhľadom na meniace sa zvyky pomernene dávne.

Tabuľka 12

Porovnávacie chancesžen a mužov tvárou v tvár životu podľa pohlavia
(podľa krajiny) ¹

	Tolko šancí			Ženy majú: Viac šancí			Menej šancí		
	H+F	H	F	H+F	H	F	H+F	H	F
Írsko	44 %	45 %	43 %	6 %	10 %	4 %	47 %	44 %	49 %
Deutschland	49	52	47	6	6	5	41	38	43
Francúzsko	55	55	54	5	5	6	36	37	35
Luxembursko	46	57	35	3	3	3	36	30	42
United Kingdom	48	47	49	8	8	8	35	36	34
Holandsko	49	48	50	6	7	5	35	35	34
Danmark	55	56	55	3	2	3	32	31	32
Belgicko/ België	53	55	51	6	7	6	32	30	33
Italia	42	41	44	23	23	23	31	32	30
Spoločenstvo (vážený priemer)	49	49	49	10	10	9	35	35	36

V konečnom dôsledku sú najčastejšie kategórie, v ktorých je nespokojnosť s názorom, že ženy sú menej pravdepodobné ako muži, že uspejú vo svojom živote, takéto:

Írski muži a ženy s vysokou úrovňou vzdelania	59 %
Írske ženy mladšie ako 25 rokov	58 %
Nemecké ženy mladšie ako 25 rokov	56 %
Francúzi mladší ako 25 rokov	55 %
Francúzski muži a ženy s vysokou úrovňou vzdelania	54 %
Írske ženy vo veku 25 až 54 rokov	53 %
Írske ženy mladšie ako 25 rokov	50 %

Možno nás prekvapí, že v tomto zozname nie sú Taliani. Vysvetlenie je jednoduché. V kategóriách, v ktorých odpoveď „menej šancí“ nie je vo väčšine, zjavne prevláda súčet odpovedí „viac šancí“ a „viac šancí“ veľmi malým počtom neodpovedí. Tieto „uspokojené“ reakcie však môžu zodpovedať dvom veľmi odlišným postojom: buď spokojnosť s problémom, ktorý sa považuje za vyriešený (Dánsko, Holandsko, Spojené kráľovstvo), alebo spokojnosť so stavom vecí, ktorý sa vôbec nechce zmeniť alebo sa nechce rýchlo zmeniť (Taliansko).

¹ Krajiny sú zoradené v zostupnom poradí podľa percentuálneho podielu odpovede „menej šancí“ (muži a ženy spolu).

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

V iných poľnohospodárskych podnikoch je negatívna odpoveď („ženy sú menej pravdepodobné“) dobrým ukazovateľom nespokojnosti so súčasným postavením žien, zatiaľ čo ostatné odpovede sú nejednoznačné.

Všetky tieto údaje sa zhromažďujú v tejto tabuľke:

Tabuľka 13

Percentuálny podiel respondentov, ktorí majú pocit, že ženy majú menejšancí ako muži podľa pohlavia, pohlavia a dosiahnutého vzdelania

(Presmerované z Ays)

	Spolu	Muži			Spolu	Ženy			Úroveň vzdelania		
		-25	25/54	55+		-25	25/54	55+	-25	25/54	55+
Írsko	44 %	50 %	43 %	42 %	49 %	58 %	53 %	35 %	44 %	46 %	59 %
Deutschland	38	33	36	42	43	56	39	42	35	48	46
Francúzsko	37	55	36	31	35	45	38	18	23	39	54
Luxembursko	30	23	28	39	41	40	47	35	35	43	30
Spojené kráľovstvo	36	38	41	28	34	43	38	22	32	40	44
Holandsko	35	44	40	27	34	40	38	22	28	43	42
Danmark	31	40	34	21	32	47	34	423	25	38	49
Belgicko/ België	30	35	31	25	33	41	35	26	24	34	42
Italia	32	37	33	26	30	40	28	23	26	35	44
Spoločenstvo (vážený priemer)	35	41	36	31	36	46	37	28	29	42	47

2. Prečo sú ženy menej pravdepodobné?

Najmenšiu šancu žien možno pripísať širokej škále príčin, ako sú neodvratné príčiny, ktoré sú súčasťou „nezmeniteľného poriadku vecí“, alebo sociálno-kultúrnym príčinám, ktoré sa týkajú organizácie spoločnosti. V snahe objasniť v tomto bode formovanie globálnych postojov bola položená ďalšia otázka:

Ak sú ženy menej pravdepodobné, čo je podľa vás hlavným dôvodom? A na druhom mieste? ¹

Najčastejšie uvádzanou odpoveďou sú v prvom rade „rodinné povinnosti“. Potom prišiel: „postup mužov“, „zvyky v pracovnom živote“ a „vzdelávanie poskytované v rodinách“.

Kombináciou odpovedí uvedených na prvom alebo druhom mieste možno vidieť, že diskriminácia žien sa skôr pripisuje príčinám sociálnej povahy. Odpovede ako "ženský charakter" alebo "fyzická konštitúcia žien" sú zriedkavo dané. Ale 43% tých, ktorí vyjadrili názor, že ženy sú menej pravdepodobné ako muži, nie sú schopní povedať, prečo sú menej pravdepodobné, čo môže znamenať, že pre nich je vnímaná situácia vnímaná ako druh úmrtia s viacerými a nerozlíšiteľnými príčinami.²

Reakcie žien a mužov sú vo všeobecnosti veľmi podobné. Nanajvýš možno poznamenať, že u žien je o niečo väčšia pravdepodobnosť, že „riešia postoje mužov“ alebo nereagujú, zatiaľ čo u mužov je o niečo väčšia pravdepodobnosť, že budú uvádzať „zvyky v pracovnom živote“ a „fyzický make-up žien“.

Tabuľka 14

Dôvodynajmenšejšance žien podľa pohlavia

(V Spoločenstve ako celku len tí, ktorí majú pocit, že ženy sú menej pravdepodobné ako muži)³

	Muži a ženy	Muži	Ženy
1. Rodinné povinnosti žien (enfants, manžel, dom, ktorý sa má držať, atď.)	43 %	42 %	44 %
2. Postoj mužov	31	28	32
3. Návyky v pracovnom živote	22	25	20
4. Vzdelávanie v rodinách	19	19	18
5. Právne predpisy, napríklad o manželstve	11	11	11
6. Fyzická konštitúcia žien	11	13	9
7. Povaha žien	10	11	10
8. Vyučovanie v školách	7	7	7
9. Iné dôvody	3	4	3
Nezodpovedané	43	40	46

Ako sa dalo očakávať, vek et v menšej miere úroveň vzdelania respondentov prináša určitú variabilitu odpovedí. Ak vezmeme do úvahy len tri najčastejšie uvádzané odpovede,⁴ osoby mladšie ako 25

1 Na pohovore bola prezentovaná mapa s deviatimi odpoveďami, z ktorých si môžete vybrať. Samozrejme, otázka bola položená len ľuďom, ktorí buď odpovedali na predchádzajúcu otázku „menej pravdepodobne ako muži“, alebo na ňu vôbec neodpovedali.

2 Vzhľadom na to, že len 42 % respondentov dostalo otázku o príčinách nižších príležitostí žien a 43 % nevie odpovedať, znamená to, že menej ako 20 % respondentov vie o nižšom postavení žien a dokáže rozpoznať príčiny.

3 42 % respondentov vrátane 7 %, ktorí neodpovedali na predchádzajúce otázky. Percentuálne podiely vt zodpovedajú total odpovedí uvedených ako prvé alebo druhé.

4 Zahnuté boli len odpovede, ktoré poskytlo aspoň 20 % dotknutých osôb.

rokov– muži aženy – ich s väčšou pravdepodobnosťou vyjadria, treba poznamenať, že práve ženy vo veku 25 až 54 rokov sa najčastejšie dovolávajú „rodinných povinností žien“.

Tabuľka 15

Tri hlavné dôvody nižších šancí žien podľa pohlavia, rodu a dosiahnutého vzdelania ¹

(Spoločne s Európskou úniou)

	Muži			Ženy			Úroveň vzdelania		
	-25	25/54	55+	-25	25/54	55+	Nízka	Žalobný dôvod	Vysoká
1. Rodinné povinnosti žien	45 %	46 %	32 %	45 %	50 %	33 %	41 %	47 %	42 %
2. Postoj mužov	34	29	24	36	35	24	28	3	35
3. Návyky v pracovnom živote	28	28	18	22	22	15	17	25	33

¹ Prvá alebo druhá odpoveď od ľudí, ktorí majú pocit, že ženy sú menej pravdepodobné ako muži, alebo ktorí neodpovedali na túto otázku.

Rozdiely medzi krajinami sú malé. Rodinné povinnosti žien sa uvádzajú na prvom a druhom mieste vo všetkých krajinách okrem Luxemburska, kde sú najčastejšie poverené rodinnou výchovou (bezprostredne po nej nasledujú postoje mužov a vyučovanie na školách).

Postoje mužov uvádza na druhom mieste v Írsku 48 % respondentov, v Spojenom kráľovstve (37 %), vo Francúzsku (35 %), v Luxembursku a Taliansku (27 %) a v Nemecku (26 %).¹

Zo všetkých kategórií a krajín írske ženy mladšie ako 25 rokov najčastejšie kriminalizujú postoje mužov (60 % dotknutých osôb); po nich nasledujú Íri rovnakého veku (56 % dotknutých osôb).²

1 Vypočítané na základe všetkých respondentov v každej kategórii sú tieto percentuálne podiely: Írsko 24 %, Spojené kráľovstvo 16 %, Francúzsko 14 %, Luxembursko 14 %, Taliansko 10 %, Nemecko 12 %.

2 37 % a 31 % z celkového počtu respondentov v každej kategórii.

Tabuľka 16

Hlavné dôvody pre ženskú polovičatosť

(Klasifikované podľa poradia, v každej krajine, podľa frekvencie odpovedí) ¹

Írsko (47 %)	Nemecko (41 %)	Francúzsko (36 %)
1. Rodinné povinnosti (51 %)	1. Rodinné povinnosti (29 %)	1. Rodinné povinnosti (55 %)
2. Postoj mužov (48%)	2. Postoj mužov (26%)	2. Postoj mužov (35%)
3. Vzdelávanie (21 %)	3. Pracovný život (21 %)	3. Pracovný život (28%)
4. Právne predpisy (20%)		4. Vzdelávanie (23 %)
Luxembursko (36 %)	Spojené kráľovstvo (35 %)	Holandsko (35 %)
1. Vzdelávanie (29 %)	1. Rodinné povinnosti (46 %)	1. Rodinné záväzky (37 %)
2. Postoj mužov (27%)	2. Postoj mužov (37%)	2. Pracovný život (31 %)
3. Vzdelávanie (25 %)		2. Postoj mužov (23%)
4. Rodinné povinnosti (20 %)		3. Vzdelávanie (23 %)
Dánsko (32 %)	Belgicko/Belgicko (32 %)	Taliansko (31 %)
1. Rodinné povinnosti (46 %)	1. Rodinné záväzky (41 %)	1. Rodinné povinnosti (48 %)
2. Životnosť (30%)	2. Pracovný život (28%)	2. Postoj mužov (27%)
3. Vzdelávanie (22 %)	2. Postoj mužov (22%)	3. Vzdelávanie (24 %)
		4. Pracovný život (22%)

Štruktúra tohto systému, ktorý zhŕňa poradie krajín podľa rozsudku o najmenšej šanci žien a poradie príčin pripisovaných tejto situácii v každej krajine a v Spoločenstve ako celku, naznačuje určité úvahy.

Po prvé, zdá sa, že rodinné povinnosti sú všade, bez ohľadu na úroveň zmeny morálky a legislatívy, dominantným vysvetlením - ak nie odôvodnením -, keď sa vyjadrí názor, že ženy ako také sú diskriminované.

Postoje mužov sa uvádzajú pred pracovným životom vo väčšine krajín, v ktorých je rozšírené povedomie o diskriminácii žien: Prípad Írlandu sa v tejto súvislosti javí ako typický.

Naopak, pracovný život sa uvádza pred postojmi mužov v krajinách, kde je diskriminácia pocitovaná menej, pravdepodobne preto, že bola do značnej miery odstránená (Holandsko, Dánsko, Belgicko).

Skutočnosť, že vzdelávanie v rodinách a vzdelávanie v školách sú v Luxembursku na vysokej úrovni, je osobitnou črtou, ktorej vývoj sa bude musieť pozorne sledovať.²

1 Krajiny sa klasifikujú podľa frekvencie odpovede „menej šanci“ na predchádzajúcu otázku; tieto percentá sa uvádzajú vedľa názvu krajiny. Zvýraznené sú najčastejšie citované body v celom Spoločenstve. Percentuálne podiely uvedené vedľa položiek zodpovedajú frekvencii odpovedí medzi dotknutými osobami.

2 Výsledky za Luxembursko by sa mali interpretovať opatrne vzhľadom na malý počet respondentov (N = 311).

3. Oblasť diskriminácie

Pri určovaní kritických postojov možno urobiť nový krok tým, že sa opýtajú respondentov, v ktorých konkrétnych oblastiach je podľa nich viac-menej pravdepodobné, že ženy:

Konkrétnejšie, povedali by ste, že súčasná situácia žien okolo vás, v porovnaní so situáciou mužov, je skôr lepšia, skôr horšia alebo ani lepšia, ani horšia, pokiaľ ide o...

- A. Možnosť študovať?
- B. Odborná príprava?
- C. Možnosť nájsť si prácu?
- D. Pracovné podmienky (únava, kadencie, harmonogramy atď.?)
- E. Bezpečnosť práce?
- F. Príležitosti na povýšenie?
- G. Plat?

Pokiaľ ide o Spoločenstvo ako celok, približne šesť z desiatich respondentov (59 %) sa domnieva, že mzdová situácia žien je horšia ako situácia mužov; približne päť z desiatich sa domnieva, že ženy sú diskriminované, pokiaľ ide o možnosti povýšenia (52 %) a možnosť nájsť si prácu (46 %); štyria z desiatich uvádzajú istotu zamestnania (43 %) a pracovné podmienky (37 %) rovnakým spôsobom. Na druhej strane menej ako traja z desiatich sa domnievajú, že dochádza k diskriminácii v oblasti odbornej prípravy (26 %) a jeden z desiatich v oblasti vzdelávania (11 %).

Nemalo by byť prekvapením, že viac ako polovica opýtaných sa domnieva, že situácia žien je horšia ako situácia mužov v určitých špecifických oblastiach, ako sú možnosti odmeňovania a povyšovania, zatiaľ čo, ako sme videli vyššie, len 36 % obyvateľstva si myslí, že ženy sú celkovo menej pravdepodobné ako muži, že uspejú vo svojom živote.

Je zrejmé, že „príležitosti uspieť v živote“ zahŕňajú aj iné príležitosti ako profesijný úspech. Preto nie je prekvapujúce, že existuje široký konsenzus o tom, že ženy sú v pracovnom živote znevýhodnené alebo diskriminované, zatiaľ čo väčšina si myslí, že napriek tomu môžu ženy uspieť vo svojom živote.

Prekvapivo, tieto rozsudky sú spoločné pre mužov aj ženy. Len pokiaľ ide o istotu zamestnania, ženy sú podstatne kritickejšie ako muži: 46 v porovnaní s 39 %. Naopak, muži sa zdajú byť o niečo citlivejší ako ženy na diskrimináciu žien v odbornej príprave.

Tabuľka 17

Situácia žien v porovnaní so situáciou mužov v rôznych oblastiach¹

(Spoločne zo Spoločenstva)

		Situácia žien v porovnaní s mužmi je nasledovná:			
		Oveľa lepšie	Menej dobré	Ani lepšie, ani horšie	Nezodpovedané
1. Plat		7 %	59 %	27 %	7 %
	Muži	7	58	29	6
	Ženy	7	60	25	8
2. Príležitosti na propagáciu		8	52	31	9
	Muži	8	51	33	8
	Ženy	7	53	30	10
3. Príležitosť nájsť si prácu		13	46	35	6
	Muži	14	45	36	5
	Ženy	12	47	35	6
4. Bezpečnosť práce		9	43	40	8
	Muži	11	39	43	7
	Ženy	8	46	37	9
5. Pracovné podmienky		14	37	41	8
	Muži	17	36	41	6
	Ženy	12	38	41	9
6. Odborná príprava		10	26	57	7
	Muži	10	28	56	6
	Ženy	10	25	58	7
7. Možnosť študovať		12	11	72	5
	Muži	14	10	72	4
	Ženy	11	12	72	5

1 Jednotlivé oblasti sú zoradené v zostupnom poradí frekvencií odpovede „skôr horšie“.

Vek a dosiahnuté vzdelanie prinášajú určité rozdiely v týchto výsledkoch, najmä pokiaľ ide o pracovné príležitosti, odbornú prípravu a možnosti kariérneho postupu. Ako sa dalo očakávať, mladé ženy a všeobecnejšie ženy v produktívnom veku sú oveľa citlivejšie na ťažkosti súvisiace s prístupom k zamestnaniu a kvalifikáciou v zamestnaní; To isté platí pre tých, ktorí sú vzdelanejší (muži a ženy), v porovnaní s tými, ktorí sú menej vzdelaní. Propagačné príležitosti sa vnímajú najmä ako diskriminačné na základe dosiahnutého vzdelania; Na druhej strane vek prináša malý rozdiel.

Tabuľka 18

Percentuálny podiel respondentov, ktorí sa domnievajú, že súčasná situácia žien je podľa pohlavia, rodu a dosiahnutého vzdelania horšia ako situácia mužov

(Spoločne s Európskou úniou)

	Muži			Ženy			Úroveň vzdelania		
	-25	25/54	55+	-25	25/54	55+	Nízka	Žalobný dôvod	Vysoká
1. Plat	61 %	59 %	54 %	63 %	63 %	54 %	56 %	64 %	64 %
2. Príležitosti na propagáciu	51	55	45	56	55	48	47	58	61
3. Príležitosť nájsť si prácu	49	47	41	57	49	38	40	50	61
4. Bezpečnosť práce	38	41	37	50	49	39	39	47	48
5. Pracovné podmienky	34	37	34	40	40	32	34	38	40
6. Odborná príprava	33	29	23	33	26	16	21	31	37
7. Možnosť študovať	14	10	9	15	12	10	10	12	14

Ak, ako sme práve videli, sú rozdiely medzi oboma pohlaviami prekvapivo malé, rozdiely medzi krajinami sú značné.

Priemerný percentuálny podiel odpovedí „menej dobrého“ na sedem položiek je najvyšší vo Francúzsku (52 %), v Nemecku (46 %) a v Írsku (42 %) a najnižší je v Luxembursku (22 %).

Pri pohľade na poradie krajín v troch najčastejšie citovaných oblastiach v celej EÚ je Írsko na čele v prípade dvoch z nich: plat a možnosť povýšenia, zatiaľ čo Taliansko je v predposlednej alebo poslednej pozícii pre tých istých dvoch.

Ako možno vysvetliť, že v týchto dvoch krajinách, Írsku a Taliansku, kde verejnosť prikladá veľký význam problému postavenia žien, ktoré sú krajinami s určitými spoločnými charakteristikami (nižší hospodársky rozvoj, relatívne nízka produkcia na obyvateľa, katolícka tradícia), je vnímanie diskriminácie žien také odlišné? Vysvetlenie môže pochádzať len z historických a kultúrnych vplyvov, ktorými trpí každá z týchto dvoch krajín.

Tabuľka 19

Hlavné oblasti diskriminácie žien

(zoradené podľa poradia, v každom pays, podľa frekvencie odpovedí)¹

Francúzsko (52 %) Plat (77 %) 2.Nájsť prácu (77%) 3.Propagácia (77%) 4.Pracovné podmienky (77%) 5.Zamestnanosť (77 %) 6.Odborná príprava(77 %) 7.Štúdie (77%)	Nemecko (46 %) Plat (75 %) 2.Propagácia(64%) 3.Nájsť prácu (52%) 4.Zabezpečenie zamestnania (50%) 5.Pracovné podmienky(43 %) 6.Odborná príprava(30 %) 7.Štúdie(12%)	Írsko (42 %) 1. Mzdy (78 %) 2. Propagácia (67 %) 3. istota zamestnania (48 %) 4. Hľadanie práce (45%) 5 Pracovné podmienky (24 %) 6. Odborná príprava (19 %) 7. štúdie (11%)
Danmark (36 %) 1.Propagácia(53 %) 2.Výplata(52 %) 3.Nájsť prácu(38%) 4.Pracovné podmienky (35%) 5.Zamestnanosť (34 %) 6.Odborná príprava (23 %) 7.Štúdie(14%)	Belgicko (34 %) 1.Výplata(51 %) 2.Propagácia(44%) 3.Zamestnanosť (40%) 4.Nájsť prácu(38%) 5.Pracovné podmienky(33 %) 6.Odborná príprava(18%) 7.Štúdie(12%)	I t a l i a (32%) 1. Mzdy (41 %) 2. istota zamestnania (37 %) 2. Hľadanie práce (37%) 4. Pracovné podmienky(36 %) 5. Propagácia (34 %) 6 Odborná príprava (25 %) 7. štúdie (11%)
Holandsko (31 %) 1.Propagácia (49 %) 2.Výplata(45 %) 3.Zamestnanosť (36 %) 4.Nájsť prácu(34 %) 5.Pracovné podmienky(27%) 6.Odborná príprava (17 %) 7.Štúdie(10%)	Spojené kráľovstvo (30 %) 1.Propagácia49%) 2.Výplata(48%) 3.Nájsť prácu(38%) 4.Zamestnanosť (34 %) 5.Odborná príprava(16%) 6.Pracovné podmienky(15%) 7.Štúdie(10%)	Luxembursko (22 %) 1. Mzdy (40 %) 2. istota zamestnania (35 %) 3. Propagácia (34 %) 4 Pracovné podmienky (24 %) 5. Hľadanie práce (24%) 6. Odborná príprava (20 %) 7. štúdie (12 %)

1 Krajiny sú zoradené podľa priemerov odpovedí na „zlú situáciu“ v súvislosti so siedmimi položkami; tieto priemerné percentuálne podiely sa uvádzajú vedľa názvu krajiny.

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

Pohlavie, vek a dosiahnuté vzdelanie sa v jednotlivých krajinách a v Spoločenstve ako celku líšia: mladé ženy a vzdelaní ľudia častejšie vyjadrujú názor, že situácia žien je horšia ako situácia mužov, pokiaľ ide o možnosť opätovného otvorenia pracovných príležitostí, odbornej prípravy a kariérneho postupu. Možnosť štúdia sa nezdá byť problémom, bez ohľadu na vek alebo úroveň vzdelania, hoci mladí francúzski muži a ženy sú k tomu častejšie kritickí ako ich starší. Diskrimináciu v mzdách pociťujú všade, ale najmä mladé belgické, holandské a britské ženy.

Kategórie respondentov, ktorí vo všeobecnosti vyjadrujú najvyšší podiel názoru, že ženy sú diskriminované, sú tieto:

1. Pokiaľ ide o plat:

Írske ženy mladšie ako 25 rokov 86%

Francúzi mladší ako 25 rokov 84%

2 ... Pokiaľ ide o možnosti propagácie:

Nemecké ženy mladšie ako 25 rokov 77%

Anglický Írsk oboch pohlaví s vysokou úrovňou vzdelania 74%

3. Pokiaľ ide o možnosť nájsť si prácu:

- Francúzske ženy mladšie ako 25 rokov 78%

Francúzski muži a ženy s vysokou úrovňou vzdelania 74%

III Príslušné ambície žien a mužov zmierniť rozdiely v sociálnych úlohách

Muži a ženy si preto vo veľkej miere uvedomujú (v priemere viac ako traja z desiatich ľudí v Spoločenstve ako celku), že je menej pravdepodobné, že ženy uspejú vo svojom živote ako muži. Muži a ženy sa v ešte väčšej miere (päť až šesť z desiatich ľudí) zhodujú v tom, že so ženami sa zaobchádza menej ako s mužmi, pokiaľ ide o prístup k práci, povýšenie v práci a predovšetkým odmenu za prácu. Aké sú túžby oboch pohlaví po transformácii spoločnosti v tejto oblasti? Chce väčšina menej a menej rozdielov? Sú ženy, ktoré tvrdia, že je stále menej rozdielov, správne alebo nesprávne? Aké sú jednotlivé obrazy mužov a žien v niektorých typických situáciách každodenného života?

1. Čo chce väčšina?

„Veríte, že väčšina žien chce, aby bolo čoraz menej rozdielov medzi úlohou mužov a úlohou žien v spoločnosti?“

„Veríte, že väčšina mužov chce, aby bolo čoraz menej rozdielov medzi úlohou mužov a úlohou žien v spoločnosti?“

V celom Spoločenstve si sedem z desiatich mužov a sedem žien myslí, že väčšina žien chce vidieť čorazmenej rozdielov; mladé ženy sa vyjadrujú o niečo silnejšie (81 %). Na druhej strane, len traja muži a dve ženy z desiatich si myslia, že väčšina mužov chce to isté, s malým rozdielom podľa veku. Inými slovami, o niečo viac ako dvakrát viac mužov a tri a pol krát viac žien si myslí, že ženy namiesto mužov chcú, aby sa rozdiely zmiernili. Ženy sú preto skeptickejšie ako muži, ale obe pohlavia sú celkom jasné: situácia, ktorá zvýhodňuje určitú skupinu spoločnosti, je oveľa menej často ovplyvnená tými, ktorí z nej majú prospech, než tými, ktorí sú jej obeťami.

Tabuľka 20

Všeobecné snahy žien a mužov o zmiernenie rodových, rodovýchavzdelávacích rozdielov
(Spoločne s Európskou úniou)

	Muži				Ženy				Úroveň vzdelania		
	Spolu	-25	25/54	55+	Spolu	-25	25/54	55+	Nízka	Žalobný dôvod	Vysoká
Väčšina žien chce vidieť menej a menej rozdielov											
Áno	74 %	76 %	75 %	70 %	73 %	81 %	76 %	63 %	73 %	74 %	71 %
Nie	16	16	16	14	17	12	17	19	15	17	22
Nezodpovedané	11	8	9	15	10	7	7	18	12	9	7

Väčšina mužov chce vidieť menej a menej rozdielov

Áno	34	38	34	32	21	26	22	17	28	28	26
Nie	52	49	53	51	61	63	62	57	54	59	62
Nezodpovedané	14	13	13	17	18	11	15	26	18	13	12

Na úrovni krajiny je rozptýlenie odpovedí trochu veľké, pokiaľ ide o otázku postojov žien: Taliansko, Írsko a Francúzsko oboch pohlaví sa s väčšou pravdepodobnosťou domnievajú, že väčšina žien chce vidieť menej a menej rozdielov. Tento názor najčastejšie vyjadrujú francúzske ženy (84 %) a najmä mladé francúzske ženy (90 %).

Pokiaľ ide o otázku postoja mužov, na prvom mieste sú írski a luxemburskí muži oboch pohlaví, a najmä írski muži starší ako 25 rokov (52 %).

Tieto údaje sú zhrnuté v nasledujúcej tabuľke, z ktorej možno získať ďalšie informácie porovnaním dvoch až dvoch odpovedí na otázku o postoji pripisovanom ženám a o postoji pripisovanom mužom: práve v Taliansku a Francúzsku je medzi ženami najväčší rozdiel medzi vyjadrenými názormi a príslušné postoje mužov a žien, t. j. ženy majú najmenšie ilúzie:

	taliančina	Francúzske ženy
Väčšina žien chce vidieť menej a menej rozdielov	79 %	84 %
Väčšina mužov chce vidieť menej a menej rozdielov	20 %	25 %
Rozdiel	59	59

Tabuľka 21

Všeobecné ambície žien a mužov zmierňovať rozdiely

(Odpoveď „že existuje čoraz menej rozdielov“ od pays)

	Väčšina žien chce vidieť menej a menej rozdielov			Väčšina mužov chce vidieť menej a menej rozdielov		
	H+F	H	F	H+F	H	F
Italia	80 %	32 %	79 %	24 %	28 %	20 %
Írsko	80	50	81	40	51	31
Francúzsko	79	75	84	33	43	25
Belgicko/België	74	76	73	32	41	25
Deutschland	74	76	72	25	32	19
Luxembursko	66	66	67	37	40	33
Holandsko	66	67	64	27	35	20
Spojené kráľovstvo	64	64	63	26	32	21
Danmark	51	51	53	30	39	23
Komunita ¹	73	74	73	28	34	21

1 Vážený priemer

2. „Feminizmus“

„Čo je podľa vás správne alebo nesprávne pre ženy, ktoré tvrdia, že medzi úlohami mužov a žien v spoločnosti je čoraz menej rozdielov?“

Takmer sedem z desiatich ľudí v celom Spoločenstve vo všeobecnosti súhlasí s cieľmi žien, ktoré tvrdia, že existuje čoraz menej rozdielov.¹ Postoje mužov a žien sú si veľmi blízke. Rovnako ako u väčšiny predchádzajúcich otázok, ženy sú si viac vedomé tohto problému ako ženy vo veku 55 rokov a viac. V menšej miere zohráva úlohu aj dosiahnuté vzdelanie.

¹ Treba poznamenať, že celkové ciele hnutia zmierňovať alebo odstraňovať rozdiely medzi sociálnymi úlohami mužov a žien sa vo veľkej miere podporili. Keďže otázka nebola položená, nie je možné extrapolovať toto schválenie na konkrétne činy takýchto feministických hnutí alebo dokonca, ako bude uvedené nižšie, na veľmi hlboké zmeny v správaní.

Tabuľka 22

Postoje k „feminizmu“ podľa pohlavia, pohlavia a úrovne vzdelania
(Spoločne s Európskou úniou)

	Muži				Ženy				Úroveň vzdelania		
	Spolu	-25	25/54	55+	Spolu	-25	25/54	55+	Nízka	Žalobný dôvod	Vysoká
Ženy, ktoré požadujú, aby bolo stále menej rozdielov:											
- majú pravdu	65 %	69 %	69 %	58 %	67 %	74 %	70 %	56 %	62 %	70 %	76 %
- mylia sa	23	18	22	28	20	15	20	23	23	20	17
Nezodpovedané	12	13	9	14	13	11	10	21	15	10	7

Rozdelenie odpovedí medzi krajinami je veľmi podobné rozloženiu odpovedí na otázku o ambíciách zmierniť rozdiely v rodových úlohách: Francúzsko, Taliansko a Írsko sú opäť krajinami, v ktorých sa problém najviac mobilizuje, zatiaľ čo Holandsko, Spojené kráľovstvo a Dánsko sú tri krajiny, v ktorých sa zdá, že problém nevzniká - alebo sa nepociťuje - s rovnakou naliehavosťou. Všade sa však väčšina respondentov – mužov a žien – domnieva, že ženy majú právo požadovať, aby sa rozdiely medzi mužskými a ženskými úlohami zmiernili (alebo odstránili).

Skutočnosť, že problém nie je subjektívne pociťovaný jednotlivcom alebo skupinou, neznamena, že nevzniká objektívne. Ale skutočnosť, že je to pocit agregácie, je napriek tomu dobrým ukazovateľom toho, ako jednotlivci a skupiny vnímajú životné situácie vrátane sociálnych diskurzov, ktoré ich opisujú.

Niet pochyb o tom, že táto túžba po zmene bude časom silnejšia. Chýbajú nám porovnávacie body v Európe v minulosti, ale máme porovnávacie body v Spojených štátoch, kde bola rovnaká otázka položená v rokoch 1971, 1972 a 1975: „V posledných rokoch sa veľa hovorí o zmene postavenia žien v dnešnej spoločnosti. Ste vo všeobecnosti za alebo proti úsiliu o posilnenie a zmenu postavenia žien v spoločnosti?“

Tu sú odpovede:

	1971	1972	1975
	%	%	%
Za	42	48	59
Odmietnuť	41	36	28
Neisté	17	16	13

Zdá sa teda, že vo väčšine krajín Spoločenstva má „ženské hnutie“ ešte väčšiu podporu medzi obyvateľstvom Spojených štátov. Ďalším rozdielom je, že v Spojených štátoch sú muži viac zahnutie (63 % za a 24 % proti) ako ženy (55 a 32 %).¹

¹ Harrisov prieskum. Apríl 1975. Pozri súčasné stanovisko, zväzok III, 7. júla 1975.

Tabuľka 23

Postoje k „feminizmu“ podľa pohlavia a rodu

(Presmerované z Ays)¹

Ženy, ktoré požadujú menej a menej rozdielov, majú pravdu

	Spolu	Muži			Spolu	Ženy		
		-25	25/54	55+		-25	25/54	55+
Francúzsko	77 %	75%	80%	74 %	75 %	81 %	80%	59%
Taliansko	65	75	69	52	73	79	74	64
Írsko	65	59	67	64	72	77	75	62
Belgicko/België	69	78	72	55	66	80	68	55
Deutschland	63	71	66	56	69	73	72	63
Luxembursko	60	65	62	52	62	84	64	48
Holandsko	65	69	68	57	56	67	56	52
Spojené kráľovstvo	59	53	63	53	56	67	60	43
Danmark	49	54	54	41	48	56	52	37
Komunita ²	65	69	69	58	67	74	70	56

1 Krajiny sú zoradené v zostupnom poradí podľa percentuálneho podielu pozitívnych lustrácií pre každú krajinu (muži a ženy).

2 Vážený priemer.

3. Tri situácie v každodennom živote

„Teraz existuje niekoľko situácií, s ktorými sa môžete stretnúť v každodennom živote. Osobne by ste to považovali za normálne alebo nie normálne:

A. Qužena ide von bez svojho manžela vo večerných hodinách nastretnutie?

Že žena povzbudzuje svojho manžela, aby zmenil zamestnanie, pretože jej je ponúknutá lepšia situácia v inom regióne ako v tom, kde žije?

C. Že rodičia, ktorí môžu platiť za vzdelanie len jednému zo svojich detí, sa rozhodnú v prospech dievčaťa, ak sa jej v škole darí lepšie ako chlapcovi? »

V Spoločenstve ako celku sedem z desiatich ľudí (muži alebo ženy bez významného rozdielu) považuje za normálne, aby žena večer išla von bez manžela, a šesť z desiatich rodičov sa rozhodlo, že dievča bude pokračovať vo vzdelávaní, ak uspeje lepšie ako chlapec. Na druhej strane len traja z desiatich ľudí by za normálnych okolností verili, že profesionálna kariéra ženy prevažuje nad profesionálnou kariérou manžela. Pokiaľ ide o výber bydliska, existuje subjektívny faktor, t. j. príslušné úlohy, čo znamená, že povolanie vydatej ženy sa považuje za druhoradé v domácnosti (aj keď „doplňková“ mzda nie je zanedbateľná). Tento názor je spoločný pre obe pohlavia, ale líši sa podľa krajiny, veku a úrovne vzdelania.

Spôsob, akým môže žena v noci vyjsť von bez manžela, akceptuje ako normálny osem alebo deväť z desiatich ľudí v Írsku (94 %), Spojenom kráľovstve (85 %), Dánsku (82 %), Francúzsku a Holandsku (76 %); len Taliansko (58 %) a Luxembursko (57 %) výrazne zaostávajú. Vek a v menšej miere dosiahnuté vzdelanie sú najrozšírenejšie v Taliansku, Belgicku a Nemecku. Skutočnosť, že rodičia sa rozhodujú v prospech dievčaťa a nie chlapca, akceptuje ako normálne šesť alebo sedem z desiatich ľudí v Nemecku (68 %), Francúzsku (67 %), Taliansku a Dánsku (63 %); ale len štyria z desiatich ľudí v Luxembursku (38 %). Existujú určité rozdiely v závislosti od veku žien v Belgicku a Holandsku a od úrovne vzdelania v Belgicku a Spojenom kráľovstve.

Skutočnosť, že žena povzbudzuje svojho manžela, aby zmenil zamestnanie, považujú za normálnu len dvaja až traja z desiatich ľudí s výnimkou Francúzska (35 %) a Talianska (48 %).

Význam týchto odpovedí môže byť spochybnený v každej z krajín. Írsko je na prvom mieste a Taliansko na druhom mieste, pokiaľ ide o položku „večerné vystúpenie bez manžela“; Taliansko je na prvom mieste a Írsko na poslednom mieste, pokiaľ ide o položku „zmeniť zamestnanie, ak si ženy nájdu lepšie postavenie“.

Nemožno sa odvolávať na skutočnosť, že Taliani sú pravdepodobne sympatickejší problémom migrácie, pretože aj Íri majú túto skúsenosť.

Mali by sme mať podozrenie na úprimnosť niektorých odpovedí? V celom tomto vyšetrení nie je nič, čo by tento prípad podporilo. A zatiaľ čo v niektorých krajinách (Dánsko, Luxembursko) takmer 30 % respondentov neodpovedalo na otázku, Taliani a Íri odpovedali dychtivo, ale rôznymi spôsobmi.¹

V tejto fáze analýzy si len všimnime, že vo všeobecnosti sa zdá, že írsky ľud je otvorenejší sociálnej zmene, ktorej dôležitým aspektom je rozvoj postavenia žien, než by sa dalo očakávať.

¹ Často je ťažké interpretovať odpovede týkajúce sa postoja vzhľadom na hypotetickú situáciu. Niektorí môžu reagovať tým, že si skutočne predstavujú situáciu, zatiaľ čo iní si môžu dať dobré svedomie a vyzeráť dobre tým, že vyjadrí normatívnu odpoveď bez toho, aby sa cítili zapojení.

Tabuľka 24

Muži a ženy čelia trom situáciám každodenného života v závislosti od pohlavia

(Spoločne s Európskou úniou)

	Považované za:		nezodpovedané
	normálne	Nie je normálne	
...že žena ide večer von bez manžela, aby sa zúčastnila stretnutia	71%	24%	5,00 %
Muži	70	25	5
Ženy	72	23	5
... že rodičia, ktorí môžu platiť za vzdelanie len jednému zo svojich detí, sa rozhodnú v prospech dievčaťa, ak je v škole lepšia ako chlapec	61	29	10
Muži	61	29	10
Ženy	61	28	11
...žena povzbudzuje svojho manžela, aby zmenil zamestnanie, pretože jej je ponúknutá lepšia situácia v inom regióne ako v tom, kde žijú	31	55	14
Muži	32	55	13
Ženy	30	55	15

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

Tabuľka 25

Muži a ženy čelia trom aspektom každodenného života, ktoré sa považujú za normálne v závislosti od pohlavia, pohlavia a dosiahnutého vzdelania.¹

(Presmerované z Ays)

	Muži				Ženy				Úroveň vzdelania		
	Spolu	-25	25/54	55+	Spolu	-25	25/54	55+	Nízka	Žalobný dôvod	Vysoká
„že žena večer vyjde bez svojho manžela“											
Írsko	93%	93%	94 %	94%	96%	98%	95%	93%	92%	96%	96%
Ited kráľovstvo	85	84	89	78	84	81	89	79	90	90	81
Danmark	80	87	82	72	85	94	89	73	78	87	90
Francúzsko	76	83	78	69	76	70	83	59	67	77	88
Holandsko	75	75	80	66	76	88	81	62	69	84	86
Deutschland	59	62	64	51	65	75	73	46	57	66	77
Belgicko/België	64	78	69	49	59	83	63	40	47	67	86
Italia	57	79	60	38	60	77	63	37	49	66	81
Luxembursko	60	73	62	50	53	72	51	48	53	69	47
Komunita ²	70	79	73	59	72	78	77	57	64	76	84
že rodičia rozhodnú v prospech dievčaťa											
Deutschland	67%	81 %	68%	63%	68%	69 %	74%	58%	65%.	69%	77 %
Francúzsko	67	67	65	71	66	60	68	68	63	68	71
Italia	64	63	68	58	65	72	63	61	62	68	69
Danmark	59	55	62	57	67	62	73	58	60	66	68
Írsko	56	47	57	60	54	55	55	51	54	54	59
Ited kráľovstvo	50	56	49	49	53	48	66	44	49	53	66
Holandsko	50	46	52	48	48	59	49	39	46	52	55
Belgicko/België	51	54	53	44	46	57	47	36	39	51	62
Luxembursko	36	54	32	34	40	40	44	33	43	44	26
Komunita	61	64	62	59	61	62	65	54	58	63	70
	Muži				Ženy				Úroveň vzdelania		
	Spolu	-25	25/54	55+	Spolu	-25	25/54	55+	Nízka	Žalobný dôvod	Vysoká
„že žena povzbudzuje svojho manžela, aby zmenil zamestnanie“											
Italia	48%	56%	51%.	40%	50%	57%	51%	38%	47%	53%.	53%,
Deutschland	32	44	33	26	38	45	42	27	33	34	-48
Francúzsko	35	42	35	29	31	29	34	23	30	33	38
Belgicko/België	27	40	24	22	21	30	23	13	20	23	36
Danmark	24	36	25	16	21	35	23	12	19	26	35
Holandsko	15	29	21	19	14	20	14	12	15	19	29
Luxembursko	21	15	17	25	14	.	16	19	18	14	16
Ited kráľovstvo	19	24	17	20	13	24	13	7	14	19	24
Írsko	17	16	14	16	10	14	10	6	10	14	15
Komunita	32	41	32	28	30	38	33	21	29	30	41

1 Krajiny sú zoradené pre každú položku v zostupnom poradí podľa percentuálneho podielu „normálnych“ odpovedí.

2 Vážený priemer

IV Príslušné a recipročné postoje žien a mužov k profesionálnej práci

Ako už bolo uvedené, jednou z hlavných príčin pripisovaných skutočnosti, že ženy sú menej pravdepodobné ako muži, že uspejú vo svojom živote, sú bezprostredne po rodinných povinnostiach a postojoch mužov zvyky v pracovnom živote. Na druhej strane sa zistilo, že diskrimináciu žien vo veľkej miere pociťujú muži a ženy v oblastiach týkajúcich sa pracovného života: plat, povýšenie, prístup k zamestnaniu, istota zamestnania atď.

V tomto prieskume bolo položených niekoľko otázok s cieľom súčasne prehliadnúť postoje žien a mužov k profesionálnej práci, ako aj postoje, ktoré muži v tejto súvislosti pripisujú ženám, a naopak.

Postupnosť otázok bola nasledovná:

VŠETKÝM

Pracujete na plný úväzok (aspoň 30 hodín týždenne) alebo na čiastočný úväzok (8 až 29 hodín týždenne)?
Ak nie, ste nezamestnaný alebo dôchodca?

- Si ÁNO: „Ste celkovo spokojní alebo nie ste spokojní so svojou prácou? Môžete mi na tejto stupnici povedať, do akej miery ste je spokojný (e) alebo nie ste je spokojný (e)?“

„Je váš manžel/manželka zamestnaný/á na plný úväzok (...)?“

- ak ÁNO: Je podľa vás váš manžel/manželka spokojný/á alebo nie je spokojný/á so svojou prácou...? ¹

¹ Otázky položené mužom a ženám sú striktné symetrické, s výnimkou toho, že v prípade prieskumu zameraného najmä na postavenie žien sa nepovažovalo za potrebné preskúmať preferencie mužov pre ich vlastnú prácu alebo preferencie žien pre prácu ich manžela/manželky.

Pre mužov

„Ak by ste mali na výber, čo by ste uprednostnili: či vaša manželka vykonáva alebo nevykonáva zárobkovú činnosť?“

„A vaša manželka, čo by podľa vášho názoru uprednostnila, keby mala na výber: vykonávať alebo nevykonávať odbornú činnosť?“

Ženám

Akby ste mali na výber, čo by ste uprednostnili: vykonávať alebo nevykonávať odbornú činnosť?“

„Čo by podľa vás uprednostnil váš manžel: Či už vykonávať profesionálnu činnosť alebo nie?“

1. Zamestnanosť a nezamestnanosť

Pred podrobným preskúmaním postojov k práci nie je bez záujmu predložiť v máji 1975 niektoré informácie o zamestnávaní mužov a žien v celom Spoločenstve.¹

V Spoločenstve ako celku je sedem z desiatich mužov (70 %) a štyri z desiatich žien (38 %) zamestnaných v platenom zamestnaní: skrátený pracovný čas (66 a 26 %) alebo kratší pracovný čas (4 a 12 %). Inými slovami, zo 100 ľudí, ktorí „pracujú“ v bežnom zmysle slova, je 63 mužov a 37 žien.

¹ Tieto informácie, berúc do úvahy počet zamestnancov skúmaných v každej krajine, sú orientačné; v žiadnom prípade nemôžu nahradiť štatistiky uverejnené Európskou komisiou, najmä v jej dokumente „Exposure on the evolution of the social situation in the Community in 1974“ (Expozícia vývoja sociálnej situácie v Spoločenstve v roku 1974). Brusel - Luxemburg, marec 1975.

Tabuľka 26

Zamestnanosť a nezamestnanosť obyvateľstva ako celku podľa pohlavia, rodu a dosiahnutého vzdelania (Spoločne s Európskou úniou)

	Muži				Ženy				Úroveň vzdelania		
	Spolu	-25	25/54	55+	Spolu	-25	25/54	55+	Nízka	Žalobný dôvod	Vysoká
Činnosť na plný úväzok	66	54	90	33	26	38	31	9	42	54	44
Práca na čiastočný úväzok	4	2	4	4	12	9	15	8	9	7	8
Nezamestnaní	3	7	2	2	5	8	5	1	3	5	3
dôchodca	18	-	1	55	15		2	51	22	11	7
Žiadne platené zamestnanie	8	35	2	5	40	43	45	30	23	22	37
Nezodpovedané	1	2	1	1	2	2	2	1	1	1	1
Spolu	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Ešte zaujímavejšie sú údaje o štruktúre pracovnej sily vrátane nezamestnaných:

1° Pracovná sila žien (vrátane nezamestnaných) predstavuje približne 39 % celkovej pracovnej sily.

Keďže celkovú vzorku tvorí 48 % mužov a 52 % žien, zamestnanosť mužov je 73 % mužskej populácie a zamestnanosť žien je 43 % ženskej populácie, miera zamestnanosti žien je preto:

$$\frac{\frac{52 \times 43}{100}}{\frac{52 \times 43}{100} + \frac{48 \times 73}{100}}$$

Tento výsledok je o niečo vyšší ako výsledok, ktorý na jar 1973 dosiahol Štatistický úrad spoločenstiev pre obyvateľstvo vo veku 14 rokov a viac (34 %). Pozri „Výberové zisťovanie pracovných síl“ Eurostat 1/1975, s. 654.

2° Miera nezamestnanosti je vyššia medzi "aktívnymi" ženami (11 %) ako medzi pracujúcimi mužmi (4 %) a vyššia medzi mladými ženami (15 %) ako medzi mladými mužmi (11 %). Zo sto mladých ľudí (vo veku 15 – 25 rokov), ktorí nie sú „bez plateného zamestnania“, je teda 13 nezamestnaných vrátane 8 žien a 5 mužov.

3 ° Práca na kratší pracovný čas je najmä ženská činnosť (tri zo štyroch žien pracujú na kratší pracovný čas) a činnosť, ktorú častejšie vykonávajú ženy vo vyššej vekovej skupine.

Tabuľka 27

Činnosť a nezamestnanosť pracovnej sily¹ podľa pohlavia, rodu a dosiahnutého vzdelania
(Spoločne s Európskou úniou)

	Muži				Ženy				Úroveň vzdelania		
	Spolu	-25	25/54	55+	Spolu	-25	25/54	55+	Nízka	Žalobný dôvod	Vysoká
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Činnosť na plný úväzok	91	85	94	84	61	69	61	50	78	82	81
Práca na čiastočný úväzok	5	4	4	11	28	16	29	44	16	10	14
Nezamestnaní	4	11	2	5	11	15	10	6	6	8	5
Spolu	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
% z celkového počtu obyvateľov	73 %	63 %	96 %	39 %	43 %	55 %	51 %	18 %	54 %	66 %	55 %

¹ Pracovná sila zahŕňa osoby, ktoré vykonávajú zárobkovú činnosť alebo sú nezamestnané.

2. Spokojnosť s vlastnou prácou

V celom Spoločenstve je len o niečo viac ako polovica opýtaných veľmi spokojná so svojou prácou, 46 % je veľmi spokojných so svojou prácou, 6 % je veľmi nespokojných a 47 % je mierne spokojných.¹ Ženy sú so svojou prácou o niečo menej spokojné ako muži (priemerné skóre 6,75 oproti 7,03).

Vek predstavuje malý rozdiel u mužov, ale staršie ženy (15-24 rokov) sú o niečo menej ovplyvnené ich prácou ako staršie ženy.

Ľudia oboch pohlaví so strednou alebo vysokou úrovňou vzdelania sú o niečo pravdepodobnejšie ako ľudia s nižším vzdelaním;

Zdá sa, že veľkosť aglomerácie bydliska nemá významný vplyv na spokojnosť s prácou; v mestách a obciach však existuje mierna tendencia k väčšej spokojnosti s prácou.

Analýza podľa sociálno-profesijnej kategórie ukazuje, že vedúci pracovníci a členovia slobodných povolání sú vo všeobecnosti oveľa viac spokojní ako ostatné kategórie obyvateľstva a že poľnohospodári sú ešte menej spokojní ako pracovníci.

Na druhej strane veľkosť podniku, v ktorom pracuje, má len malý vzťah k spokojnosti, s výnimkou malých podnikov (menej ako 50 zamestnancov), to znamená, že v mase poľnohospodárskych, obchodných a remeselných podnikov je spokojnosť nižšia ako v stredne veľkých podnikoch a dokonca aj vo veľkých podnikoch.

¹ Respondenti museli oznámiť svoju úroveň spokojnosti na stupnici od 0 do 10. Na prezentáciu výsledkov boli odpovede zoskupené do troch kategórií: Vysoká spokojnosť s bodmi od 10 do 8, priemerná spokojnosť od 7 do 3, nízka spokojnosť od 2 do 0.

Tabuľka 28

Spokojnosť s vlastnou prácou podľa pohlavia, rodu, úrovne vzdelania a typu biotopu

(Spoločenstvo ako celok: osoby vykonávajúce zárobkovú činnosť)¹

		Silný (skóre 8 až 10)	Priemer (skóre 3 až 7)	Nízka (skóre 0 až 2)	Priemerné hodnotenie ²
Spoločne		46%	47 %	6 %	6,93
Muži		49	45	5	7,03
Z toho:	15 až 24 rokov	46	44	8	6,6
	25 až 54 rokov	50	44	4	7,11
	55 rokov a viac	46	47	7	6,97
Ženy		42	50	7	6,75
Z toho:	15 až 24 rokov	39	53	8	6,48
	25 až 54 rokov	43	49	7	6,77
	55 rokov a viac	45	48	5	7,16
Úroveň vzdelania:					
- nízka		43	51	5	6,83
- priemer		50	42	6	7,08
- vysoká		50	43	7	6,95
Bývanie:					
- obec		48	46	5	7,08
- malé mesto		47	45	7	6,86
- veľké mesto		43	50	6	6,82

1 Percentuálne podiely neodpovedí (0,6 % pre všetky dotknuté osoby, t. j. osoby vykonávajúce zárobkovú činnosť) nie sú zahrnuté.

2 Vážený priemer percentuálnych podielov zodpovedajúcich jednotlivým hodnoteniam: 10. 9, 8....0. Ústredným bodom je skóre 5.

Tabuľka 29

Spokojnosť s vlastnou prácou podľa profesie respondenta

(Spoločne Spoločenstvo; osoby vykonávajúce zárobkovú činnosť)

	Silný (skóre 8 až 10)	Priemer (skóre 3 až 7)	Nízka (skóre 0 až 2)	Priemerné hodnotenie
Spoločne	46%	47%	6%	6,93
Vrcholoví manažéri	65	32	2	7,86
Slobodné povolania	67	27	4	7,55
Zamestnanci, strední manažéri, štátni zamestnanci	49	44	6	7,06
Obchodníci, remeselníci (patróni)	45	49	6	6,94
Pracovníci	42	50	7	6,66
Poľnohospodári, rybári	42	52	4	5,66

Spokojnosť s vlastnou prácou podľa veľkosti zariadenia, v ktorom respondent pracuje
(Spoločne Spoločenstvo; osoby vykonávajúce zárobkovú činnosť)

	Silný (skóre 8 až 10)	Priemer (skóre 3 až 7)	Nízka (skóre 0 až 2)	Priemerné hodnotenie
Spoločne	46%	47%	6%	6,93
Menej ako 5 zamestnancov	43	49	7	5,14
5 až 50 zamestnancov	46	48	5	7,01
51 až 500 zamestnancov	51	44	4	7,11
Viac ako 500 zamestnancov	52	41	7	6,98

Ako sme videli, spokojnosť s vlastnou prácou je slabo ovplyvnená premennými zodpovedajúcimi osobnej situácii respondenta (rod, vek, úroveň vzdelania, bývanie) s výnimkou pracovnej činnosti. Rozdiel medzi priemerným hodnotením spokojnosti vyšších riadiacich pracovníkov a poľnohospodárov v Spoločenstve ako celku je 2,20.

Naopak, národné členstvo prináša veľa rôznorodosti. Je to akoby pocit spokojnosti vrátane spokojnosti s vlastnou prácou do veľkej miery závisel od sociálno-kultúrnej klímy, v ktorej človek žije.

Pri pohľade na výsledky podľa krajín vidíme, že medzi priemernou úrovňou spokojnosti Dánov a Talianov je takmer rovnaký rozdiel ako medzi úrovňou spokojnosti vyšších manažérov a poľnohospodárov. Priestor zaznamenaný na vnútroštátnej úrovni, ako aj na regionálnej úrovni, ako už bolo preukázané v iných dielach, výrazne určuje spôsob, akým sa vnímajú objektívne situácie.¹

Priemerné skóre útlmu práce

(podľa krajiny; osoby zamestnané za mzdu)

1. Danmark	8,34
2. Írsko	8,16
3. Belgicko/België	7,94
4. Luxembursko	7,82
5. Holandsko	7,62
6. Spojené kráľovstvo	7,18
7. Deutschland	6,93
Priemer Spoločenstva	6,93
8. Francúzsko	6,62
9. Italia	6,34

¹ Pozri „Spokojnosť a nespokojnosť so životnými podmienkami v členských štátoch Európskeho spoločenstva“. Komisia Európskych spoločenstiev, jún 1974, s. 65-66.

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

Ako možno vidieť, všetky „malé“ krajiny Spoločenstva sú na vrchole, za nimi nasleduje Spojené kráľovstvo a Nemecko, zatiaľ čo Francúzsko a Taliansko sú na dne.

Pohlavie ako také nie je významnou premennou; s výnimkou Nemecka, kde sú ženy so svojou prácou výrazne menej spokojné ako muži.

Na druhej strane, diskriminuje relatívne málo a interpretácia rozdielov je nedostatočná. Pokiaľ ide o mužov, je zrejmé, že v Dánsku a Spojenom kráľovstve sú starší ľudia oveľa menej spokojní so svojou prácou, zatiaľ čo vo Francúzsku sa spokojnosť zvyšuje s vekom. Pokiaľ ide o ženy, vek je jasne prítomný v Írsku a Spojenom kráľovstve; Staršie ženy sú so svojou prácou najviac spokojné.

Úroveň vzdelania v oblasti iscriminie je výrazne vyššia v Spojenom kráľovstve a Belgicku: Čím vyššia je úroveň, tým vyššia je spokojnosť s prácou.

Tabuľka 31

Percentuálny podiel osôb v platenom zamestnaní, ktoré vyjadrujú vysoký stupeň útlmu vo svojej práci podľa pohlavia, rodu a dosiahnutého vzdelania

(Zaplatiť s)¹

	Muži				Ženy				Úroveň vzdelania		
	Spolu	-25	25/54	55+	Spolu	-25	25/54	55+	Nízka	Žalobný dôvod	Vysoká
Danmark	71%	79 %	73%	61%	69%	61%	72%	53%	65%	77%	73
Írsko	69	60	73	68	69	70	61	88	66	72	75
Belgicko/ België	68	69	66	74	69	60	73	67	64	57	79
Luxembursko	57	pm	pm	pm	62	pm	pm	pm	pm	pm	pm
Holandsko	58	56	58	61	60	59	61	57	55	61	64
Spojené kráľovstvo	54	55	58	41	50	42	52	57	49	58	66
Deutschland	52	45	52	54	36	32	37	38	41	48	49
Francúzsko	43	36	43	50	39	32	41	37	41	40	46
Taliansko	36	31	39	28	32	36	30	37	33	40	36
Komunita ²	49	46	50	46	42	39	43	45	43	50	50

1 Krajiny sú zoradené v zostupnom poradí podľa ich priemerného skóre spokojnosti.

2 Vážený priemer.

3. Spokojnosť pripisovaná manželovi/manželke v súvislosti s prácou, ktorú vykonáva

Osoby, ktorých sa táto otázka týka, sú prevažne muži. V skutočnosti je zameraná na osoby, ktoré majú manželského partnera vykonávajúceho pracovnú činnosť, a už bolo uvedené, že takéto povolanie vykonávajú len štyri z desiatich žien v porovnaní so siedmimi z desiatich mužov.

V celom Spoločenstve túto populáciu tvorí 68 % žien a 32 % mužov.

Prvým zistením pri porovnaní zadost'učinenia s vlastnou prácou a zadost'učinenia, ktoré považujeme za zadosť manžela, pokiaľ ide o sien, je, že tieto dva výrazy sú si veľmi blízke.

Na tento účel možno uviesť dve vysvetlenia, z ktorých jedno posilňuje druhé. Prvým je, že manželia prijímajú pocit uspokojenia vyjadrený jedným z nich alebo premietajú svoj vlastný pocit na druhého. Druhým je, ako sme naznačili, že pocit spokojnosti je určovaný aspoň tak psychosociálnymi charakteristikami prostredia, v ktorom človek žije, ako objektívnymi podmienkami vykonávanej práce.

Bolo by však nerozumné prikladať týmto výsledkom príliš veľký význam. Ide o priemerné skóre pre každú kategóriu, ktoré nám poskytuje všeobecné informácie o postojoch mužov a žien, ale neumožňuje nám porovnávať na úrovni každého páru príslušné a recipročné postoje.¹

¹ Metóda výberu vzorky použitá vo výberových zisťovaniach zakazuje rozhovory s členmi tej istej rodiny. Samozrejme, bolo by technicky možné uskutočniť rozhovory s mužmi a ženami, ale prieskum by si potom vyžadoval oveľa väčšiu vzorku v každej krajine, aby nedošlo k skresleniu celkových výsledkov a zároveň sa umožnilo porovnanie na úrovni každého páru.

Tabuľka 32

Zadosťučinenie pripisované manželovi/manželke v súvislosti s prácou, ktorú vykonáva, v porovnaní so zadosťučinením vyjadreným manželom/manželkou

(Priemerné skóre. Spoločenstvo ako celok: osoby vykonávajúce zárobkovú činnosť)

		Pripomienka: Reakcie žien rovnakého veku		Správa
Spokojnosť mužov so ženami		6,87	6,75	1,02
Z toho:	15 až 24 rokov	6,88	6,48	1,06
	25 až 54 rokov	6,89	6,77	1,02
	55 rokov a viac	6,71	7,16	0,94
		Pripomienka: Odpovede mužov rovnakého veku		
Spokojnosť mužov so ženami		6,98	7,03	0,99
Z toho:	15 až 24 rokov	6,82	6,6	1,03
	25 až 54 rokov	6,98	7,11	0,98
	55 rokov a viac	7,27	6,97	1,04
Spoločne		6,95	6,93	1

4. Pracovná činnosť žien

Musia byť ženy zamestnané? Toto je jedna z otázok, na ktorú sa stretávajú „feministi“ a „antifeministi“. V niektorých prípadoch môžu ženy získať nezávislosť len vykonávaním pracovnej činnosti; Pre ostatných je tradičné miesto ženy doma. Odpovede na otázky položené v tomto prieskume nám umožňujú zhromažďovať a porovnávať dôležité informácie o tom, čo si muži myslia o ženskej profesionálnej práci, čo si ženy myslia o ženskej profesionálnej práci, čo si muži myslia, že ich manželky uprednostňujú a čo si ženy myslia, že ich manželka uprednostňuje. Inými slovami, pokiaľ ide o prácu žien, snažili sme sa zároveň uľahčiť vzťah medzi sebaobrazom a obrazom iných.

Začnime túto paralelnú zrkadlovú hru porovnaním toho, čo si muži a ženy myslia o práci žien;

Celkovo by 60 % opýtaných žien uprednostnilo profesionálnu činnosť, ak by mali na výber, zatiaľ čo len 35 % mužov by uprednostnilo svoju manželku pred takouto činnosťou. Ženy si preto vysoko cenia profesionálnu prácu žien a muži ju znehodnocujú.

Rozdiel medzi preferenciami oboch pohlaví je silne ovplyvnený vekom a v menšej miere úrovňou vzdelania. Medzi mladými ženami a dokonca aj medzi ženami vo veku 25 až 55 rokov sa sedem z desiatich rozhodne pre profesionálnu prácu; Medzi mladými mužmi (vo veku 15 až 24 rokov) to robí väčšina tých, ktorí podporujú profesionálnu prácu žien.

Tabuľka 33

Preferencie mužov a žien pre prácu žien

(Spoločne s Európskou úniou)

	Preferencie mužov			Preferencie žien		
	Že ich žena má profesionálnu činnosť	Že ich žena nemá profesionálnu činnosť	Žiadna odpoveď	Vykonajte profesionálnu činnosť	nevykonáva profesionálnu činnosť	Žiadna odpoveď
Spoločne	35%	46%	19%	60%	27%	13%
Vek						
15 – 24 rokov	44	26	30	73	14	13
25 – 54 rokov	38	46	16	67	26	7
55+	24	59	17	41	36	23
Úroveň vzdelania						
- nízka	32	51	17	57	29	14
- priemer	34	49	17	62	27	11
- vysoká	43	32	25	73	15	12
Povolanie vedúceho domácnosti						
- nezávislý	36	48	16	63	27	10
- zamestnanec	38	45	17	67	24	9
- neaktívne	27	50	23	45	33	22
Obyvatel':						
- obec	35	47	18	59	26	15
- malé mesto	35	48	17	63	26	11
- veľké mesto	34	45	21	61	28	11

Vo všetkých krajinách ženy podporujú profesionálnu prácu žien častejšie ako muži, ale rozdiel medzi reakciami oboch pohlaví je silný v Taliansku a Nemecku.

Vplyv veku hrá takmer všade – s výnimkou Dánska – rovnakým smerom a výraznejšie u žien ako u mužov. Pri porovnaní postojov oboch pohlaví podľa vekovej skupiny v každej krajine možno vidieť, že rozdiely medzi mužmi a ženami sú najvyššie u írskych ľudí vo veku 15 – 24 rokov, Talianov vo veku 15 – 24 rokov a Nemcov vo veku 25 – 54 rokov.

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

Tabuľka 34

Preferencie mužov a žien pre prácu žien

(Zaplatiť s)¹

		Muži, ktorí uprednostňujú ženy pred prácou	Ženy, ktoré uprednostňujú prácu	Rozdiel medzi odpoveďami žien a mužov
Italia		42 %	76 %	34 %
	15 – 24 rokov	46	84	38
	25 – 54 rokov	48	81	33
	55 rokov a viac	32	57	25
Deutschland		26	56	30
	15 – 24 rokov	42	56	30
	25 – 54 rokov	27	65	38
	55 rokov a viac	18	35	17
Írsko		36	63	27
	15 – 24 rokov	38	80	42
	25 – 54 rokov	42	63	21
	55 rokov a viac	26	48	22
Francúzsko		43	66	23
	15 – 24 rokov	55	72	17
	25 – 54 rokov	45	67	22
	55 rokov a viac	32	58	26
Spojené kráľovstvo		32	54	22
	15 – 24 rokov	35	69	34
	25 – 54 rokov	40	62	22
	55 rokov a viac	17	34	17
Belgicko/België		34	52	18
	15 – 24 rokov	52	75	23
	25 – 54 rokov	34	54	20
	55 rokov a viac	20	37	17
Holandsko		25	41	24
	15 – 24 rokov	35	63	28
	25 – 54 rokov	31	46	15
	55 rokov a viac	14	22	8
		28	40	12
Danmark	15 – 24 rokov	19	50	11
	25 – 54 rokov	37	57	20
	55 rokov a viac	20	17	-3
Luxembursko		28	32	4
	15 – 24 rokov	35	40	5
	25 – 54 rokov	31	36	5
	55 rokov a viac	18	22	4

1 Krajiny sú zoradené v zostupnom poradí podľa rozdielu medzi percentami odpovedí oboch pohlaví.

Obráťme sa teraz k preferenciám, ktoré muži pripisujú svojim manželkám a ženy svojim manželom, pokiaľ ide o vykonávanie plateného povolania ženami.

Táto analýza má zmysel len vtedy, ak sa zohľadní profesijná situácia muža alebo ženy, sktórymi sa vedie pohovor – je „aktívny“? Je „aktívny“? a manžela/manželky.¹

Je teda možné rozlíšiť dvanásť segmentov obyvateľstva:

1. Aktívni muži s aktívnymi manželkami	1030
2. Aktívni muži s neaktívnymi manželkami	1440
3. Aktívni muži bez manželiek	690
4. Neaktívni muži s aktívnymi manželkami	80
5. Neaktívni muži s neaktívnymi ženami	740
6. Neaktívni muži bez manželiek	490
7. Aktívne ženy s aktívnymi manželmi	1000
8. Aktívne ženy s neaktívnymi manželmi	100
9. Pracujúce ženy bez manželov	750
10. Neaktívne ženy s aktívnymi manželmi	1420
11. Neaktívne ženy s neaktívnymi manželmi	480
12. Neaktívne ženy bez manžela/manželky	1070

Prvým zistením je, že jasná väčšina žien – vydatých alebo nezosobášených – chce pracovať:

80 % žien v domácnosti, kde pracujú obaja manželia;

75 % pracujúcich žien žije osamote;

56 % žien, ktorých manžel/manželka je aktívna, ale ktoré nepracujú samy;

50 % žien žije osamote a nepracuje.²

Na druhej strane, ženy sú vždy ochotnejšie pracovať, než si muži predstavujú.

v domácnostiach, kde pracujú obaja manželia, zatiaľ čo 80 % žien uprednostňuje prácu, len 63 % mužov si myslí, že ich manželka skutočne uprednostňuje prácu;

v domácnostiach, kde pracujú len muži, by 56 % žien uprednostnilo prácu a len 45 % mužov im túto preferenciu pripisuje.

Po tretie, muži si v každom prípade častejšie myslia, že ženy uprednostňujú (alebo by uprednostnili) prácu, než si želajú pre seba, ale podceňujú význam tohto znenia:

v domácnostiach, kde pracujú obaja manželia, si 63 % mužov myslí, že ich manželka uprednostňuje prácu, ale len 51 % ju skutočne uprednostňuje pred prácou; podceňujú tento rozdiel, keďže 80 % žien chce pracovať a 62 % si myslí, že ich manžel/manželka chce pracovať pre nich.

1 Pojem „aktívny“ alebo „aktívny“ by sa mal chápať tak, že vykonáva zárobkovú činnosť (okrem nezamestnaných). „Práca“ tu má rovnaký význam ako „aktívna“ alebo „aktívna“.

2 V kategórii neaktívnych žien, ktorých manžel je neaktívny, podiel klesá na 37%: Väčšina z nich sú domovy zložené zo starších ľudí.

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

v domácnostiach, kde pracujú len muži, si 45 % mužov myslí, že ich manželka by chcela pracovať, 27 % by ju uprednostnilo pred prácou, zatiaľ čo 56 % žien by chcelo pracovať a len 28 % verí, že ich manželia súhlasia.

Napokon v prípadoch, keď sú zamestnaní muži aj ženy, ženy podceňujú túžbu mužov, aby zostali doma:

27 % žien si myslí, že ich manželia by chceli, aby ich manželky nepracovali, zatiaľ čo v skutočnosti 40 % manželov by uprednostnilo, aby ich manželky zostali doma.

Táto dlhá analýza je zhrnutá v nasledujúcej tabuľke. Možno dospieť k záveru, že postoje a predpoklady feministických hnutí sú v tomto bode potvrdené: prevažná väčšina pracujúcich žien chce pracovať dokonca o niečo viac ako polovica žien, ktorých manželia pracujú a ktorí nepracujú sami; muži podceňujú túto túžbu žien, čo odráža tradičný obraz ženy v domácnosti, ktorá je v nich výraznejšie internalizovaná, než si ženy predstavujú.

Tabuľka 35

Príslušné a recipročné preferencie žien a mužov, pokiaľ ide o profesionálnu prácu žien
(Spoločne s Európskou úniou)¹

	Žena preferuje		Človek preferuje	
	pracovné	nepracovať	Žena pracuje	Žena nepracuje
Domácnosti, v ktorých pracujú muži a ženy:				
Dievčatá (1000)	80%	15%	62%	27%
Muži (1030)	63	27	51	40
Domácnosti, v ktorých muž pracuje, zatiaľ čo žena nepracuje:				
Ženy (1420)	56%	38%	28%	61%
Muži (1440)	45	44	27	64
Domy, v ktorých nepracujú muži ani ženy:				
Ženy (480)	37%	AT %	17%	63%
Muži (740)	30	51	22	62
Osoby žijúce osamote:				
Aktívne ženy (750)	75%	11%		
Neaktívne ženy (1070)	50	26		
Aktívni muži (690)			36%	23%
Neaktívni muži (490)			38	23

¹ V záujme zjednodušenia nebolo z tabuľky vynechané žiadne stanovisko.

Ako sa dalo očakávať, tieto príslušné a recipročné postoje k profesionálnej práci žien sú výrazne ovplyvnené vekom. Na ilustráciu tohto zistenia sa obmedzím na dva príklady:

– V domácnostiach, v ktorých pracujú muži a ženy, sa pozitívny postoj žien k práci žien pohybuje od 87 % v prípade žien vo veku 15 – 24 rokov do 70 % v prípade žien vo veku nad 55 rokov; v tých istých domácnostiach sa 76 % mužov vo veku od 15 do 24 rokov domnieva, že ich manželky chcú pracovať, v porovnaní s 58 % mužov vo veku nad 55 rokov; Okrem toho 58 % mužov vo veku 15 – 24 rokov by chcelo, aby ich manželky pracovali, v porovnaní so 40 % mužov vo veku 55 rokov a viac.

v domácnostiach, kde pracujú len muži, by chcelo pracovať 59 % žien vo veku 15 – 24 rokov a 50 % žien vo veku 55 rokov a viac; v tých istých domácnostiach si 55 % mužov vo veku 15 – 24 rokov a 33 % mužov vo veku 55 rokov a viac myslí, že ich manželka by chcela pracovať; 33 % mužov vo veku 15 – 24 rokov a 22 % mužov vo veku 55 rokov a viac by si želalo, aby pracovala sama.

V nasledujúcej tabuľke je pre každú vekovú skupinu zhrnutý rozdiel medzi tým, čo si ženy a muži skutočne myslia, a rozdiel medzi tým, čo si myslia ostatní.

- V domácnostiach, kde obaja manželia pracujú pomaly, je rozdiel medzi tým, čo si ženy a muži skutočne myslia o ženskej práci (stĺpce A a D), približne konštantný bez ohľadu na vekovú skupinu: 29, 26 a 30; inak sa zdá, že relatívne nepriateľstvo mužov voči práci žien je hlboko zakoreneným kultúrnym javom. V tých istých domácnostiach je rozdiel medzi tým, čo si muž myslí, že uprednostňuje jeho manželka, a tým, čo si žena myslí, že uprednostňuje jeho manžela (stĺpce B a C), medzi staršími osobami o niečo silnejší: 5, 3 a 12; s výnimkou posledne menovaného je preto medzi manželmi relatívna harmónia obrazov, ak nie hlboké postoje.

- V domácnostiach, kde muži pracujú sami, je rozdiel v postojoch k práci žien (stĺpce A a D) približne konštantný v rôznych vekových skupinách: 26, 29 a 28; To potvrdzuje predchádzajúce zistenie, že postoje sú dobre zakorenené, bez ohľadu na vek, či žena pracuje alebo nie. V tých istých domácnostiach je rozdiel medzi obrázkami (stĺpce B a C) výraznejší ako v domácnostiach, kde obaja manželia pracujú, s výnimkou starších osôb: 23, 21 a 8; inými slovami, u starších ľudí existujú obrazy, ktoré sú harmonické (nepriaznivé pre prácu žien), zatiaľ čo v mladších domácnostiach si ženy (väčšina z nich by chcela pracovať) predstavujú, že muži sú vo veľkej miere nepriazniví pre prácu žien, a preto majú pravdu.

Tabuľka 36

príslušné a recipročné preferencie žien a mužov, pokiaľ ide o profesionálnu prácu žien podľa zamestnania osoby, s ktorou sa vedie pohovor,

(Spoločne s Európskou úniou)

	Žena radšej pracuje (A)	Muž si myslí, že žena radšej pracuje (B)	Žena si myslí, že muž ju uprednostňuje pred prácou (C)	Muž dáva prednosť žene pred prácou (D)
Domy, v ktorých pracujú muži a ženy	80 %	63 %	62 %	51 %
15 – 24 rokov	87	76	71	58
25 – 54 rokov	79	64	61	53
55 rokov a viac	70	58	46	40
Domácnosti, v ktorých muž pracuje, zatiaľ čo žena nepracuje:	56 %	45 %	28 %	27 %
15 – 24 rokov	59	55	32	33
25 – 54 rokov	58	49	28	29
55 rokov a viac	50	33	25	22

Ďalšia analýza sa vykonala v závislosti od povolania, ktoré osoba, s ktorou sa vedie rozhovor, vykonávala v domácnostiach, v ktorých obaja manželia vykonávajú profesijnú činnosť.

Táto analýza najprv ukazuje, že vo všetkých povolaniach drvivá väčšina pracujúcich žien v skutočnosti uprednostňuje prácu (stĺpec A). Na druhej strane existujú značné rozdiely medzi mužmi: Jeden z dvoch pracujúcich a prevažná väčšina poľnohospodárov by si želala, aby ich manželky nepracovali (stĺpec D).

Vo všetkých kategóriách okrem slobodných povolání muži podceňujú uprednostňovanie profesionálnej práce ženami (stĺpce B a A).

Vo všetkých kategóriách s výnimkou poľnohospodárov je väčšia pravdepodobnosť, že muži budú pracovať ako ženy (stĺpce B a C).

Tieto výsledky jasne poukazujú na vplyv rôznych druhov kultúry na hodnotové systémy mužov a žien; dve prostredia majú veľmi odlišné postoje a postoje medzi mužmi a ženami: slobodné povolania a poľnohospodári

V najodľahlejších sociálno-kultúrnych kruhoch je rozdiel medzi postojmi oboch pohlaví k práci žien (stĺpce A a D) minimálny; V slobodných povolaniach bude dokonca o niečo viac mužov, ktorí chcú, aby ich ženy pracovali pre mňa, ako žien, ktoré skutočne chcú pracovať. Naopak, takmer všetky poľnohospodárky chcú pracovať, zatiaľ čo len jeden poľnohospodár zo štyroch chce, aby jeho žena pracovala.

Pokiaľ ide o obrazy, (stĺpce B a C) je pomerne menej mužov v slobodných povolaniach ako v iných povolaniach, s výnimkou poľnohospodárov, ktorí si myslia, že ich manželky uprednostňujú prácu, akú len nápaditě ženy. Naopak, medzi poľnohospodármi je značný a opačný rozdiel medzi percentom mužov, ktorí si myslia, že ich žena chce pracovať, a percentom žien, ktoré pripisujú túto myšlienku svojej matke. Táto anomália pravdepodobne vyjadruje rozdiel v hodnotových systémoch, pokiaľ ide o prácu žien na vidieku, a možno aj vo vnímaní položenej otázky: poľnohospodárka (95 %) uprednostňuje prácu, ale je to naozaj v

poľnohospodárstve? a domnieva sa, že jej manžel uprednostňuje prácu (76 %); pokiaľ ide o poľnohospodára, jeho hodnotový systém ho veľmi často vedie k tomu, že uprednostňuje, aby jeho manželka nepracovala (tri zo štyroch prípadov vrátane neodpovedí) a myslí si, že by radšej nepracovala, bez toho, aby bolo známe, či vedome alebo nevedome odkazuje na prácu na farme alebo na prácu mimo nej.

Tabuľka 37

Príslušné a recipročné postoje žien a mužov k profesionálnej práci žien v povolaní opytovanej osoby

(Spoločenstvo ako celok: domovy, v ktorých pracujú obaja manželia)

	Žena radšej pracuje (A)	Muž si myslí, že žena radšej pracuje (B)	Žena si myslí, že muž ju uprednostňuje pred prácou (C)	Muž dáva prednosť žene pred prácou (D)
Spoločne	80 %	63 %	62 %	51 %
Povolanie respondenta (muža alebo ženy)				
Poľnohospodár	95	40	76	24
Slobodné povolania	89	95	79	100
Obchodník, remeselník	80	62	59	57
Pracovník	79	60	59	45
Zamestnanec	81	58	64	58
Vrcholový manažment	91	85	77	63

Postoj poľnohospodárskych kruhov k práci žien – a všeobecnejšie k spoločenským zmenám – si bude vyžadovať ďalší výskum.

Ako posledný príklad av domácnostiach, kde sú zárobkovo činní len muži, možno vidieť, že takmer vo všetkých povolaniach sú muži výrazne priaznivejší pre prácu žien, keď ich manželky pracujú, než keď nie sú: si ľon môže hovoriť o možnostiach, je to voľba pre domácnosť. Jedinou výnimkou je prípad poľnohospodárov, bez ohľadu na to, či ich manželka pracuje alebo nie, len štvrtina poľnohospodárov tvrdí, že je za jej prácu.

Tabuľka 38

Postoje mužov k profesionálnej práci žien podľa povolania vypočúvaného muža
(Spoločne s Európskou úniou)

	Domy, v ktorých pracujú muži a ženy		Domy, v ktorých pracuje len človek	
	Pre	Proti	Pre	Proti
Spoločne	51 %	40 %	27 %	64 %
Poľnohospodár	24	65	27	61
Slobodné povolania	100	.	26	70
Obchodník, remeselník	57	34	24	69
Pracovník	45	46	26	65
Zamestnanec	58	34	35	58
Vrcholový manažment	63	21	23	63

V. Sociálne formy považované za dôležité pre zlepšenie postavenia žien

Spoločenská diskusia o postavení žien vyvolala vo všetkých krajinách, v ktorých sa rozvíja, reformy a reformné projekty, z ktorých niektoré majú legislatívnu povahu, zatiaľ čo iné sa priamo zaoberajú postojmi a správaním, morálkou.

S cieľom otestovať niekoľko týchto reforiem bola všetkým respondentom položená otázka:

Ktoré z týchto opatrení považujete za najdôležitejšie?

- A. Uľahčiť a zlacniť prístup k jasliam, centráam dennej starostlivosti a centráam dennej starostlivosti, aby tak matky, ktoré chcú pracovať, mohli robiť.
- B. Zvýšiť flexibilitu pracovného času pre matky, ktoré chcú pracovať.
- C. Uľahčenie prístupu k práci matkám, ktoré prestali pracovať, keď mali malé deti.
- D. Poskytnúť ženám, ktoré chcú zostať doma, pevnú odmenu zodpovedajúcu ich domácim povinnostiam, aby boli menej závislé od svojich manželov.
- E. Jednoduchší prístup k práci pre rozvedené alebo odlúčené ženy.
- F. Snažte sa zabezpečiť, aby boli domáce práce lepšie rozdelené medzi mužov a ženy. »

Najčastejšou odpoveďou, ktorú v prvom rade poskytujú ženy aj muži, je prístup k jasliam, centráam dennej starostlivosti a materským školám (26 %); Nasleduje organizácia týždenného pracovného času (23 %) a poskytovanie odmeny zodpovedajúcej úlohám v domácnosti (18 %).

Zhrnutím odpovedí uvedených na prvom alebo druhom mieste možno vidieť, že organizácia týždenného pracovného času a prístup k jasliam sú takmer na rovnakej úrovni, v poradí podľa preferencií, so 42 % a 40 %; mužovia hovoria o niečo častejšie ako ženy, pokiaľ ide o organizáciu pracovného času. Nasleduje a bez výrazných rozdielov medzi odpoveďami mužov a žien: odmeňovanie zárodinné úlohy (33 %), prístup k práci pre matky, ktoré museli prestať pracovať (26 %), rozdelenie úloh v domácnosti (22 %) a prístup k práci pre rozvedené alebo odlúčené ženy (19%).

Absencia rozdielov medzi reakciami mužov a žien ukazuje, že postoje sú rozšírené v celej spoločnosti, pravdepodobne preto, že odrážajú informačné posolstvá sprostredkované mainstreamovými médiami: tlač, rozhlas a televízia.

Tento široký konsenzus sa potvrdzuje preskúmaním odpovedí podľa veku alebo úrovne vzdelania. Nanajvýš možno poznamenať, že mladé ženy, ktoré sú zjavne viac znepokojené, kladú na prvé alebo druhé miesto spomedzi svojich požiadaviek prístup k jasliam, centráam dennej starostlivosti a materským školám a že najvzdelanejší ľudia sú o niečo menej často za myšlienku platiť za domáce práce matky. Na druhej strane túžba po lepšom prístupe k jasliam, centráam dennej starostlivosti a centráam dennej starostlivosti o deti je, ako by sa dalo očakávať, o niečo silnejšia v mestách ako v dedinách.

Tabuľka 38

Najdôležitejšie sociálneformy na zlepšenie postavenia žien

(Odpovede uvedené na prvom alebo druhom mieste všetkými respondentmi v Spoločenstve)

	Muži a ženy	Muži	Ženy
1. Usporiadanie pracovného času	42 %	45 %	40 %
2. Uľahčiť a zlacniť prístup do jasli, centier dennej starostlivosti atď.	40	40	40
3. Platenie za domáce práce	33	32	33
4. Uľahčenie prístupu k práci pre matky, ktoré prestali pracovať	26	27	26
5. Snaha urobiť domáce práce viac zdieľané	22	20	23
6. Uľahčenie prístupu k práci pre rozvedené alebo odlúčené ženy	19	19	20
Nezodpovedané	18	17	18

Rozdiely medzi krajinami sú malé. Takmer všade je organizácia týždenného pracovného času pre matky, ktoré chcú pracovať, na prvom alebo druhom mieste v zozname požadovaných reforiem; jedinou výnimkou je Taliansko, kde je toto opatrenie na treťom mieste. Nedostatočný prístup k jasliam, škôlkam a materským školám sa zdôrazňuje všade okrem Írlande, ale najmä v Taliansku (57 % respondentov a dokonca 66 % vo veľkých mestách). Platiace ženy, ktoré chcú zostať doma, sú na prvom alebo druhom mieste v Belgicku (47 %), Francúzsku (42 %), Írsku (37 %) a Taliansku (50 %), t. j. najmä v krajinách, kde je všeobecný postoj k postaveniu žien stále pomerne tradičný.

Stručne povedané, v celom Spoločenstve existujú tri jasné požiadavky alebo očakávania na zlepšenie postavenia žien: dve sú úzko prepojené: pružnejší pracovný čas a lepší prístup k jasliam, centráam dennej starostlivosti a centráam dennej starostlivosti o deti, ktoré sú pravdepodobne podporené slobodou ženy od profesionálnej práce; po tretie priznanie rodinného platu ženám, ktoré si želajú zostať doma, sa zdá byť rovnako spojené s každou z ostatných, ale menej dôležitá ako sú navzájom, a pravdepodobne zodpovedá inému, tradičnejšiemu platu ženy.¹

¹ V prípade všetkých respondentov existuje jedna z troch šancí, že jeden respondent, ktorý uprednostňuje pružný pracovný čas, im takisto poskytne lepší prístup k jasliam a naopak. Existuje o niečo menej ako jedna z troch šancí, že jeden respondent, ktorý si zvolí rodinné dávky, takisto uprednostní každú z ďalších dvoch reforiem.

Tabuľka 40

Najdôležitejšie sociálneformy na zlepšenie postavenia žien
(podľa krajiny)¹

Belgicko/België	Danmark	Deutschland
1. Odmeňovanie domácností (47 %)	1. Pracovný čas (46%)	1. Pracovný čas (34 %)
2. Pracovný čas (42 %)	2. Prístup k jasliam (32 %)	2. Prístup k vlasom (31%)
3. Prístup k jasliam (40 %)	3. Reintegrácia prof. (30%)	3. Odmeňovanie domácností (22 %)
4. Reintegrácia prof. (29%)	4. Odmeňovanie domácností (25 %)	4. Reintegrácia prof. (22%)
5. Zdieľanie ťažes (21%)	5. Prístup pre rozvedené ženy (23 %)	5. Zdieľanie úloh (21 %)
6. Prístup pre rozvedené ženy (16 %)	6. Zdieľanie ťažes (21%)	6. Prístup pre rozvedené ženy (18 %)
Francúzsko	Írsko	Italia
1. Pracovný čas (48%)	1. Pracovný čas (37%)	1. Prístup k jasliam (57 %)
2. Odmeňovanie domácností (42 %)	2. Odmeňovanie domácností (37 %)	2. Odmeňovanie domácností (50 %)
3. Prístup k vlasom (40%)	3. Reintegrácia prof. (34 %)	3. Pracovný čas (39%)
4. Reintegrácia prof. (31 %)	4. Prístup pre rozvedené ženy (32 %)	4. Reintegrácia prof. (23 %)
5. Prístup pre rozvedené ženy (21 %)	5. Zdieľanie úloh (31 %)	5. Zdieľanie ťažes (16%)
6. Zdieľanie ťažes (16%)	6. Prístup k jasliam (28 %)	6. prístup pre rozvedené ženy (15%)
Luxembursko	Holandsko	Spojené kráľovstvo
1. Prístup k vlasom (41%)	1. Pracovný čas (47%)	1. Pracovný čas (50%)
2. Pracovný čas (40%)	2. Prístup k jasliam (34 %)	2. Prístup k jasliam (36 %)
3. Prístup pre rozvedené ženy (26 %)	3. Podiel ťažes (27%)	3. Podiel ťažes (31%)
4. podiel ťažes (25%)	4. reintegrácia prof. (26%)	4. reintegrácia prof. (29%)
5. Reintegrácia prof. (24 %)	5. Odmeňovanie domácností (19%)	5. Prístup pre rozvedené ženy (24 %)
6. Odmeňovanie domácností (22 %)	6. prístup pre rozvedené ženy (15percent)	6. Odmeňovanie domácností (21 %)

1 Krajiny sú zoradené v abecednom poradí. Zvýraznené sú najčastejšie citované body v celom Spoločenstve. Percentuálne podiely zodpovedajú frekvencii výberu dôležitosti vyjadrenej v každej krajine v odpovediach na prvé alebo druhé miesto.

VI Postoje k politike a formy spoločenskej účasti

Je bežné, hlboko zakorenené, že „politika je viac záležitosťou ľudí“. Niektorí muži a ženy, ktorísú v našej dobe pravdepodobne menej početní ako pred 30 alebo 50 rokmi, to robia normou; iní si lenvšimnú faktickú situáciu a pokúsia sa ju vysvetliť, aby ju bolo možné zmeniť. Bez ohľadu na pokrok, ktorý ženy dosiahli smerom k rovnakým príležitostiam na účasť na spoločensko-politickom živote, to, čoMaurice Duverger napísal vo svojej správe UNESCO z roku 1955, zostalo vo veľkej miere platné:

- počet žien, ktoré sa zdržali hlasovania vo voľbách, je v priemere vyšší ako počet mužov, ktorí sa zdržali hlasovania, a to aj pri zohľadnení dôležitých nápravných opatrení, ako je vek, úroveň vzdelania, sociálno-profesijná kategória atď.;

- účasť žien v „vládnom kruhu“, t. j. pri výkone politickej moci a politickom rozhodovaní, je nižšia ako účasť mužov.¹

V nedávnom dokumente, dvadsať rokov po DUVERGERovom medzinárodnom vyšetrowaní, Organizácia Spojených národov opäť zdôraznila veľký rozdiel medzi „oficiálnym uznaním politických práv, ktoré je prakticky univerzálne, a významom priamej úlohy, ktorú zohrávajú ženy vo vláde“. V dokumente sa ďalej uvádza: „s niekoľkými výnimkami sa skutočná politická účasť žien, ktorá je už aj tak nízka na miestnej úrovni, ďalej znižuje, keď sa jeden približuje k centru politického rozhodovania.“²

Napríklad len v krajinách Európskeho spoločenstva sa percentuálny podiel žien zvolených do národných parlamentov pohybuje od 3 % (v Belgicku a Taliansku) do 9 % (v Holandsku) a dosahuje 17 % len v jednej krajine: Dánsko.³

Podľa spoločnosti DUVERGER, ktorej práca je stále relevantná, „táto nízka úroveň vplyvu žien (...) sa v prvom rade zdá byť výsledkom mužskej opozície. Na volebnom fronte už bola táto opozícia dosť silná (...). Mužská opozícia však v tejto súvislosti postupne ustupuje, keďže výsledky volebného práva žien odhalili niekoľko zmien, ktoré prináša v porovnaní s predchádzajúcou situáciou. Na vládnej úrovni je táto opozícia naďalej veľmi silná, pretože nadobúda konkurenčný podstatný charakter (...). Za veľmi účinným mechanizmom odôvodnenia je skrytá eliminácia žien v podstate z konkurenčných dôvodov (...): cieľom je ukázať, že politika je svojou povahou v podstate mužskou oblasťou, v ktorej musia byť ženy prijaté len výnimočne a v prísne obmedzených oblastiach (...). Nejde tu už o stanovenie nerovnosti medzi mužmi a ženami, nadradenosti medzi mužmi a ženami nad ženami, ale o zachovanie určitej delby práce medzi nimi založenej na rôznych schopnostiach.“

A autor rozumne dodáva, že „bez ohľadu na jemnosť odôvodnení by mužská opozícia voči účasti žien na politike nemohla byť taká úspešná, keby sa stretla s veľmi silným ženským odporom. Tá však zostáva celkovo nízka (...). Treba poznamenať, že slabý vplyv žien vo vedení štátov je do veľkej miery založený na zotrvačnosti žien. Skutočnosť, že ženy sa menej zaujímajú o politiku ako muži, je nespochybniteľným prvým faktom (...). Nielenže ženy prejavujú malú chuť vstúpiť do „vládneho kruhu“, ale vo veľkej miere akceptujú systém ospravedlnenia, ktorý vymysleli muži na racionalizáciu tohto zdržania sa hlasovania.“⁴

1 Politická účasť žien. UNESCO 1955.

2 Dokument E/CONF.66/3 Svetovej konferencie Medzinárodného roka žien. Bod 9 predbežného programu. Organizácia Spojených národov, 1975, strana 12.

3 Pozri uvedený dokument (s. 13) a v prípade Dánska poznámku IWY/15 s názvom Status and status of women in today's world: niektoré základné fakty“, Centrum OSN pre hospodárske a sociálne informácie, december 1974, (s. 9).

4 Maurice DUVERGER, op. cit., s. 127-131.

Osobitný prieskum Eurobarometra o *ženách a mužoch v Európe* – máj 1975

V tomto výskume deviatich krajín Spoločenstva boli položené tri otázky s cieľom určiť a zmerať postoje mužov a žien k príslušným úlohám v politickom živote.

Okrem toho nám ďalšie otázky o politickej účasti, ktoré boli položené všetkým respondentom, umožnia objasniť údaje o tomto spoločenskom probléme.

1. Čomusí byť nadovšetko biznisom ľudí?

„Niekedý sa hovorí, že „politika musí byť viac o mužoch ako o ženách“. Súhlasíte osobne, skôr súhlasíte, skôr nesúhlasíte alebo nesúhlasíte vôbec?“

V celom Spoločenstve 35 % respondentov súhlasilo s tým, že v politike by mali dominovať viac muži, zatiaľ čo 61 % nesúhlasilo. Medzi mužskými a ženskými reakciami nie je žiadny významný rozdiel.

Tabuľka 41

Mala byť politika viac záležitosťou mužov?

(Spoločne s Európskou úniou)

	Muži a ženy	Muži	Ženy
Rozhodne súhlasím	15%	15%	15%
Dosť súhlasím	20	21	19
Skôr nesúhlasím	22	23	20
Vôbec nesúhlasím	39	37	41
Nezodpovedané	4	4	5
Spolu	100	100	100

Vplyv veku, najmä medzi ženami, a dosiahnutého vzdelania u všetkých respondentov je veľmi silný.

Medzi mladými mužmi (vo veku 15 – 24 rokov) 42 % vôbec nesúhlasí s predsudkami voči ženám; u žien rovnakého veku je tento podiel 52 %. Naopak, medzi osobami vo veku 55 rokov aviac len 33 % mužov a 30 % žien výrazne nesúhlasí so zaujatosťou. Negatívny postoj žien k politickej účasti ich pohlavia, o ktorom hovoril Maurice DUVERGER, je preto čiastočne overený: staršie ženy, ak majú silný názor, sú menej priaznivé prerovnakú účasť žien ako muži rovnakého veku; Ale aj medzi nimi malá „progresívna“ väčšina (48 % skôr nesúhlasí alebo nesúhlasí vôbec) prevažuje nad „tradicionalistami“ (45 %).

Dôležitú úlohu zohráva aj dosiahnuté vzdelanie, keďže reakcia „výrazne nesúhlasí“ sa zvyšuje z 32 na 43 a 56 % v závislosti od dosiahnutého vzdelania. Keďže mladé ženy sú celkovo vzdelanejšie ako staršie ženy, niet pochýb o tom, že tieto dve premenné – veku dosiahnuté vzdelanie – majú aditívny účinok.

Ostatné skúmané premenné (sociálno-pracovná kategória, veľkosť miesta bydliska) nemajú významný vplyv.

Tabuľka 42

Mala by byť politika viac o mužoch podľa pohlavia, pohlavia a dosiahnutého vzdelania?

(Spoločne s Európskym spoločenstvom)

	Muži			Ženy			Úroveň vzdelania		
	-25	25/54	55+	-25	25/54	55+	Nízka	Žalobný dôvod	Vysoká
Rozhodne súhlasím	11 %	14 %	20 %	8 %	13 %	23 %	20 %	11 %	5 %
Dosť súhlasím	19	21	22	14	19	22	21	20	14
Skôr nesúhlasím	24	23	21	21	22	18	21	22	23
Vôbec nesúhlasím	42	38	33	52	42	30	32	43	56
Nezodpovedané	4	4	4	5	4	7	6	4	2
Spolu	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Ako sa dalo očakávať, rozdiely medzi krajinami sú značné. Okrem toho sa tu merané postoje zdajú byť nezávislé od postojov, ktoré sme doteraz skúmali v súvislosti s postavením žien. Na jednej strane nachádzame krajiny ako Dánsko, Spojené kráľovstvo, Írsko a Francúzsko, v ktorých veľmi prevláda nesúhlas s položenou otázkou, a teda aj postoj priaznivý pre politickú účasť žien. Nasleduje Taliansko, ktoré sadosť približuje priemeru Spoločenstva. Na druhej strane vidíme Holandsko a Nemecko, kde je prístup k účasti žien stále väčšinový, a Belgicko a Luxembursko, kde je prístup k účasti žien väčšinový.

V záujme väčšej jasnosti a s cieľom zohľadniť intenzitu vyjadrených postojov najprv predstavíme index vypočítaný priradením koeficientu -2 alebo 2 k odpovediam „rozhodne súhlasím“ alebo „rozhodne nesúhlasím“ a koeficientu -1 alebo 1 k priebežným odpovediam, pričom získaná celková suma súvisí s percentuálnym podielom respondentov v jednom alebo druhom smere. Podľa konštrukcie je maximálny počet bodov $+2$ a minimálny počet bodov je -2 .

Rozdelenie krajín v zostupnom poradí bodov, t. j. krajín, v ktorých je postoj k politickej účasti žien bližšie k maximu, je takýto:

1. Danmark	1,03
2. Spojené kráľovstvo	0,85
3. Írsko	0,75
4. Francúzsko	0,69
5. Italia	0,56
Priemer Spoločenstva	0,52
6. Holandsko	0,44
7. Deutschland	0,11
8. Belgicko/België	-0,13
8. Luxembursko	-0,16

Ak vezmeme do úvahy deväť krajín Spoločenstva jeden po druhom a v rovnakom poradí, možno vidieť, že takmer vo všetkých krajinách vek ovplyvňuje postoj žien silnejšie ako postoj mužov; Mladší ľudia takmer vždy viac podporujú politickú účasť žien ako starší ľudia.

U mužov je rozdiel medzi najstaršími a najstaršími výraznejší v Luxembursku a Holandsku ako v iných krajinách. V oboch krajinách, ako aj v Dánsku, je vplyv veku ešte o niečo silnejší u mužov ako u žien. Napokon, v dvoch krajinách, Spojenom kráľovstve a Írsku, je zvedavé, že mladí muži o niečo menej podporujú účasť žien ako starší muži.

Pokiaľ ide o ženy, vplyv veku je vždy v rovnakom smere: Čím sú mladšie, tým viac sú za politickú účasť žien. Rozdiel medzi najmladším a najstarším je obzvlášť výrazný v Belgicku, Francúzsku a Taliansku.

Vplyv dosiahnutého vzdelania je menší ako vplyv veku takmer vo všetkých krajinách okrem Spojeného kráľovstva a Nemecka. V troch krajinách je silnejšia ako v ostatných: v Belgicku, Taliansku a Francúzsku; ide o tri krajiny s najväčším vplyvom veku na postoje žien; preto možno dospieť k záveru, že tieto dve premenné konajú rovnakým smerom: mladí ľudia a v menšej miere dosiahnuté vzdelanie určujú určitý typ postoja žien, ktorý podporuje zmenu v spoločnosti, t. j. zvýšenú účasť žien na politickom živote.

Stručne povedané, v krajinách, kde je politická účasť žien všeobecnejšie akceptovaná, ani vek, ani dosiahnuté vzdelanie nemajú silný vplyv na uvážené postoje: je to prípad Dánska, Spojeného kráľovstva a Írska.

Naopak, v krajinách, kde sa zdá, že stále prevláda mužský imidž politického života, zohráva vek a/alebo dosiahnuté vzdelanie, najmä medzi ženami, veľkú úlohu pri formovaní postojov priaznivejších pre ženy.

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

Tabuľka 43

Mala by byť politika viac o mužoch podľa pohlavia, pohlavia a dosiahnutého vzdelania (podľa krajiny)

	Muži				Ženy				Úroveň vzdelania		
	Spolu	-25	25/54	55+	Spolu	-25	25/54	55+	Nizka	Žalobný dôvod	Vyvyšené
Danmark	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
++	11	5	8	15	7	5	5	9	10	7	5
++	8	8	9	11	8	6	7	11	9	9	9
-	29	27	28	33	30	21	31	31	32	25	24
--	44	49	50	32	47	63	51	35	40	55	58
?	8	11	5	8	8	5	5	14	9	4	4
Index	0,94	1,2	1,07	0,6	1,26	1,38	1,19	0,84	0,93	1,17	1,29
Spojené kráľovstvo											
++	11	12	10	13	15	11	12	20	16	9	3
++	15	18	16	10	10	9	10	12	14	9	9
-	23	25	21	25	17	20	16	16	20	19	21
--	46	36	49	47	53	54	59	45	44	60	66
?	5	9	4	5	5	6	3	7	6	3	1
Index	0,81	0,59	0,85	0,85	0,89	1,02	1,04	0,56	0,65	1,15	1,42
Írsko											
++	17	17	16	16	14	6	14	23	20	15	2
++	15	17	14	15	13	10	12	16	14	13	16
-	24	29	23	18	17	21	13	18	19	18	25
--	43	32	46	49	55	61	60	41	45	53	55
?	1	5	1	2	1	2	1	2	2	1	2
Index	0,51	0,43	0,7	0,7	0,86	1,25	1,05	0,39	0,45	0,82	1,17
Francúzsko											
++	11	4	9	16	13	4	11	27	21	7	4
++	19	21	18	20	19	14	18	23	21	19	15
-	23	17	27	21	23	15	27	20	26	22	20
--	44	55	44	39	43	62	42	29	29	50	57
?	3	3	2	4	2	5	2	1	3	2	4
Index	0,73	1,02	0,8	0,46	0,66	1,24	0,74	0,02	0,22	0,92	1,16
Italia											
++	18	11	16	25	15	8	15	24	22	7	6
++	17	12	16	20	19	9	20	26	20	21	10
-	21	22	21	20	19	22	21	13	19	22	23
--	42	52	44	33	43	59	41	31	35	48	61
?	2	3	3	2	4	2	3	7	4	2	+
Index	0,54	0,93	0,63	0,17	0,57	1,17	0,54	0,01	0,26	0,85	1,25
Holandsko											
++	16	13	16	17	15	11	14	19	17	16	7
++	21	10	19	27	22	12	25	21	23	20	16
-	15	10	18	11	14	13	15	12	12	18	15
--	40	52	42	33	37	60	36	29	33	42	57
?	8	15	5	12	12	4	10	19	15	4	5
Index	0,45	1,14	0,54	0,2	0,42	1,04	0,4	0,13	0,23	0,51	1,05
Deutschland											
++	18	13	16	23	16	6	15	23	21	15	7
++	33	29	33	34	26	24	25	29	31	29	23
-	25	35	25	22	22	26	22	20	22	24	26
--	21	23	22	19	29	37	32	20	21	25	43
?	3	+	4	2	7	7	6	8	5	7	1
Index	-0,01	0,25	0,04	-0,2	0,23	0,69	0,33	-0,17	-0,07	0,18	0,76
Belgicko/Belgie											
++	26	18	24	36	29	12		25	42	37	24
++	22	21	25	18	21	19	26	16	21	23	20
-	24	30	24	18	23	33	24	19	18	26	33
--	22	26	21	21	18	31	19	9	13	22	33
?	6	5	6	7	9	5	6	14	11	5	3
Index	-0,07	0,28	-0,06	-0,34	0,21	0,56	-0,15	-0,72	-0,58	-0,02	0,59
Luxembursko											
++	25	27	17	39	20	8	22	22	23	23	21
++	28	31	27	29	25	24	26	26	33	28	17
-	19	23	19	18	21	32	21	15	20	22	18
--	16	15	21	7	22	36	19	20	13	22	24
?	11	4	16	7	12	+	12	17	11	5	20
Index	-0,32	-0,32	-0,02	-0,8	0	0,64	-0,14	-0,18	-0,38	-0,09	-0,07

2. Príslušné politické úlohy

Jedna vec je povedať, že politika by nemala byť záležitosťou len mužov. Ale musia hrať rovnakú alebo inú úlohu v politike? Z toho vyplýva ďalšia otázka;

Myslíte si, že ženy by mali hrať rovnakú úlohu ako muži v politike alebo inú úlohu?

Prevažná väčšina verejnosti vo všetkých krajinách Spoločenstva (57 %) sa domnieva, že ženy by mali v politike zohrávať rovnakú úlohu ako muži. Významná menšina (34 %) je však za inú úlohu.

Rozdiely v reakciách medzi mužmi a ženami sú opäť malé, ale vek, najmä medzi ženami, dosiahnuté vzdelanie výrazne diskriminujú: Sedem z desiatich žien vo vekovej skupine 15 – 24 rokov a sedem z desiatich najvzdelanejších žien je za „rovnakú úlohu“.

Tabuľka 44

Príslušné politické úlohy mužov a žien podľa pohlavia, rodu a dosiahnutého vzdelania
(Spoločne s Európskou úniou)

	Rovnaká úloha	Rôzne úlohy	Nezodpovedané
Spoločne	57 %	34 %	9 %
Muži	57	36	7
Z toho: 15 až 24 rokov	63	29	8
25 až 54 rokov	59	35	6
55 rokov a viac	51	42	7
Ženy	57	32	11
Z toho: 15 až 25 rokov	70	21	9
25 až 54 rokov	60	32	8
55 rokov a viac	45	40	15
Úroveň vzdelania:			
- nízka	53	36	11
- priemer	59	34	7
- vysoká	69	26	5

Rozdiely v odmeňovaní sú značné a do veľkej miery zodpovedajú rozdielom, ktoré sme videli v súvislosti s „politikou, záležitosťami mužov“:

- najpriaznivejšie postoje k rovnakým úlohám sa pozorujú v Dánsku (78 %), Spojenom kráľovstve (68 %), Írsku (65 %) a Holandsku (61 %);

Taliansko sa približuje priemeru Spoločenstva (58 %)

– nasledované Francúzskom (52 %), Nemeckom (50 %), Luxemburskom (47 %) a Belgickom (45 %).

V Spoločenstve sú preto ešte dve krajiny, v ktorých väčšina verejnosti neakceptuje rovnakú politickú účasť v rovnakých oblastiach ako ženy a muži: Luxembursko a Belgicko.

Jadrom každej národnej kultúry je vplyv veku a dosiahnutého vzdelania.

Vplyv veku je silnejší u žien ako u mužov. Medzi mužmi, rovnako ako medzi ženami, je rozdiel v postojoch medzi staršími a mladšími ľuďmi obzvlášť výrazný v Taliansku.

Vek jasne diskriminuje len v Belgicku a Taliansku.

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

Tabuľka 45

Rodové,rodové vzdelávacie politické úlohy (podľa krajiny)¹

		Muži				Ženy			Úroveň vzdelania		
Danmark	Spolu	-25	25/54	55+	Spolu	-25	25/54	55+	Nízka	Žalobný dôvod	Vysoká
- Rovnaká úloha	80 %	73 %	86 %	73 %	76 %	86 %	84 %	60 %	76 %	81 %	84 %
- Rôzne úlohy	12	8	10	18	15	10	11	25	14	15	9
- žiadna odpoveď	8	15	4	9	9	4	5	15	10	4	7
Spojené kráľovstvo											
- Rovnaká úloha	69	63	69	70	68	72	74	59	63	77	82
- Rôzne úlohy	24	24	24	25	23	18	21	28	27	19	16
- žiadna odpoveď	7	13	7	5	9	10	5	13	10	4	2
Írsko											
- Rovnaká úloha	63	57	67	64	65	73	68	57	59	68	75
- Rôzne úlohy	31	30	31	31	30	22	29	36	35	28	21
- žiadna odpoveď	6	13	2	5	5	5	3	7	6	4	4
Holandsko											
- Rovnaká úloha	61	60	65	56	61	83	62	47	55	67	71
- Rôzne úlohy	28	25	28	28	24	9	25	30	27	25	23
- žiadna odpoveď	11	15	7	16	15	8	13	23	18	8	6
Italia											
- Rovnaká úloha	59	66	64	45	57	79	58	35	49	72	75
- Rôzne úlohy	35	29	30	48	33	14	34	49	41	23	4
- žiadna odpoveď	6	5	6	7	10	7	8	16	10	5	4
Francúzsko											
- Rovnaká úloha	56	65	53	54	49	61	50	36	47	52	61
- Rôzne úlohy	40	29	42	43	41	32	41	51	43	44	33
- žiadna odpoveď	4	6	5	3	10	7	9	13	10	4	6
Deutschland											
- Rovnaká úloha	47	56	51	38	53	65	55	43	50	47	63
- Rôzne úlohy	47	38	45	54	35	23	35	43	41	43	32
- žiadna odpoveď	6	6	4	8	12	12	10	14	9	10	5
Luxembursko											
- Rovnaká úloha	47	54	48	41	47	68	47	37	49	50	41
- Rôzne úlohy	37	35	33	45	33	28	31	39	39	39	35
- žiadna odpoveď	16	11	19	14	20	4	22	24	12	20	24
Belgicko/België											
- Rovnaká úloha	48	55	51	38	43	66	42	31	36	47	63
- Rôzne úlohy	38	32	38	44	37	26	42	37	40	39	31
- žiadna odpoveď	14	13	11	18	20	8	16	32	24	14	6

1 Krajiny sa klasifikujú podľa klesajúcej frekvencie reakcie na „rovnakú úlohu“.

3. Stupeň dôvery v muža alebo ženu ako politického zástupcu v parlamente

Po globálnom vekusveta politiky a politických rolí je tu rozhodujúca otázka, či veríte Mauriceovi DUVERGEROVI a mnohým ďalším autorom: Majú muži a ženy väčšiu dôveru v muža alebo ženu, aby ich zastupovali v parlamente?

„Vo všeobecnosti by ste mali väčšiu dôveru v muža alebo ženu, ktorí by vás politicky zastupovali v Parlamente?“¹

V celom Spoločenstve takmer polovica respondentov (48 %) tvrdí - možno s dobrým svedomím -, že na tom nič nezmenia. Ale 38% si uvedomuje, že by mali väčšiu dôveru v človeka.

Ženy reagujú o niečo častejšie ako muži (50 %), že nerobia rozdiel, ale oveľa menej často, že by viac dôverovali mužovi (33 %). Okrem toho približne jedna z desiatich žien tvrdí, že by viac verila žene.

Vek a dosiahnuté vzdelanie, ako sa dá očakávať, ovplyvňujú tieto postoje:

50 % mužov a 46 % žien vo veku 55 rokov a viac by viac dôverovalo mužovi,

37 % mužov a iba 21 % žien vo veku 15 – 24 rokov by viac dôverovalo mužovi.

Na druhej strane, 44 % najmenej vzdelaných ľudí by viac dôverovalo mužovi v porovnaní s 24 % najvzdelanejších ľudí.

Vzdelávacia premenná bude opäť pravdepodobne zohrávať príliš rozhodujúcu úlohu pri formovaní postojov vo vzťahu k veku, najmä medzi mladými ľuďmi.

1 Odpoveď „žiadny rozdiel“ si vyšetrovateľ všimol, ale v znení otázky ju nenaznačil.

Tabuľka 46

Voľba zástupcu v parlamente podľa pohlavia, pohlavia a úrovne vzdelania
(Spoločne s Európskou úniou)

		Viac dôvery v muža	Viac dôvery v ženu	Žiadny rozdiel	Nezodpovedané
Spoločne		38%	8%	48%	6%
Muži		42	6	46	6
Z toho:	15 až 24 rokov	37	7	49	7
	25 až 54 rokov	39	6	50	5
	55 rokov a viac	50	5	39	6
Ženy		33	11	50	6
Z toho:	15 až 24 rokov	21	16	57	6
	25 až 54 rokov	31	10	54	5
	55 rokov a viac	46	9	39	6
Úroveň vzdelania:					
	- nízka	44	8	42	6
	- priemer	33	9	52	6
	- vysoká	24	8	63	5

Rozdiely medzi krajinami sú menšie ako v prípade dvoch predchádzajúcich otázok. To znamená, že mužský imidž politického predstaviteľa pravdepodobne zodpovedá systému hodnôt, ktorých hodnoty sú v súčasnosti v menšine, ale ktoré sú stále spoločné pre tri alebo viac osôb z desiatich takmer vo všetkých krajinách Spoločenstva s výnimkou Dánska.

Vplyv veku na imidž politického predstaviteľa je opäť silnejší vo všetkých krajinách pre ženy ako pre mužov; v Taliansku je silnejšia ako kdekoľvek inde; V Írsku sa mladí muži opäť zdajú byť tradičnejší ako ich starší.¹

Pokiaľ ide o vplyv dosiahnutého vzdelania, je nižší ako vek a vyskytuje sa najmä v Taliansku a Nemecku.

1 Žiadne pripomienky k Luxembursku z dôvodu malého počtu respondentov.

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

Tabuľka 47

Voľba zástupcu v parlamente podľa pohlavia, pohlavia a úrovne vzdelania (Per pays)¹

	Muži				Ženy				Úroveň vzdelania		
	Spolu	-25	25/54	55+	Spolu	-25	25/54	55+	Nízka	Žalobný dôvod	Vysoká
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Danmark											
+ človek dôveru	20	18	14	31	15	4	11	28	20	13	12
+ Dôvera žien	4	1	4	6	6	5	8	3	5	5	6
Žiadny rozdiel	70	70	78	58	73	81	76	62	69	77	74
Nezodpovedané	6	11	4	5	6	10	5	7	6	5	8
Holandsko											
+ človek dôveru	28	19	26	34	23	13	22	29	27	27	14
+ Dôvera žien	3	2	3	4	4	3	4	4	4	2	3
Žiadny rozdiel	57	56	61	51	59	72	61	50	54	63	67
Nezodpovedané	12	23	10	11	14	12	13	17	15	8	16
Francúzsko											
+ človek dôveru	35	32	31	43	28	19	26	42	41	26	22
+ Dôvera žien	7	7	8	7	9	11	7	12	7	12	5
Žiadny rozdiel	51	54	53	46	56	58	60	41	44	54	69
Nezodpovedané	7	7	8	4	7	12	7	5	8	8	4
Spojené kráľovstvo											
+ človek dôveru	37	38	34	44	31	17	28	42	37	28	22
+ Dôvera žien	5	5	4	6	12	18	11	11	9	9	6
Žiadny rozdiel	53	48	58	45	52	58	58	41	48	59	67
Nezodpovedané	5	9	4	5	5	7	3	6	6	4	5
Luxembursko											
+ človek dôveru	44	62	36	48	26	20	31	21	40	34	21
+ Dôvera žien	12	11	16	7	12	12	12	11	13	12	11
Žiadny rozdiel	32	27	34	29	47	64	42	46	37	43	39
Nezodpovedané	12	.	14	16	15	4	15	22	10	11	23
Írsko											
+ človek dôveru	42	48	38	45	33	23	30	47	42	36	26
+ Dôvera žien	10	11	8	9	24	28	26	18	19	16	14
Žiadny rozdiel	45	37	50	44	40	45	42	34	37	45	53
Nezodpovedané	3	4	4	2	3	4	2	1	2	5	7
Belgicko/België											
+ človek dôveru	42	34	42	46	35	19	35	44	45	35	27
+ Dôvera žien	4	5	4	3	8	15	7	4	4	8	7
Žiadny rozdiel	46	53	48	39	48	61	51	39	38	51	61
Nezodpovedané	8	8	6	12	9	5	7	13	13	6	5
Italia											
+ človek dôveru	47	36	42	61	41	25	39	63	51	35	28
+ Dôvera žien	9	10	9	8	15	23	14	9	11	12	16
Žiadny rozdiel	38	46	45	24	40	50	42	26	33	49	52
Nezodpovedané	6	8	4	7	4	2	5	2	5	4	4
Deutschland											
+ človek dôveru	53	50	50	59	37	26	34	47	48	44	26
+ Dôvera žien	2	4	4	.	8	14	7	7	7	6	2
Žiadny rozdiel	41	46	41	38	50	57	54	40	42	45	66
Nezodpovedané	4	.	5	3	5	3	5	6	3	5	6

1 Krajiny sú zoradené v rastúcom poradí frekvencií reakcie „Viac dôvery v človeka“.

Tri otázky týkajúce sa obrazu politiky nám teda opäť ukázali, že rozdiely medzi národnými kultúrami sú oveľa výraznejšie ako rozdiely medzi pohlaviami, a to aj pri zohľadnení veku respondentov.

Prípad č.48 zhŕňa tieto rozdiely medzi krajinami. Dánsko jasne vyniká ako „najfeministickejšia“ krajina, za ktorou nasleduje Írsko, zatiaľ čo Luxembursko, Nemecko a Belgicko sa nachádzajú na spodných priečkach. Írsko je na relatívne vysokej úrovni v dvoch z troch prípadov.

Zaujímavé je, že Dánsko, Spojené kráľovstvo a Írsko sú tri krajiny, v ktorých sa rozšírenie všeobecného volebného práva na ženy uskutočnilo pomerne skoro v histórii. Stupeň otvorenosti voči sociálnym zmenám, pokiaľ ide o postavenie žien, ktorý sme zaznamenali v Írsku, sa pravdepodobne vysvetľuje touto charakteristikou: Národ, v ktorom ženy už dlho využívajú právo voliť, hoci stále čelia niektorým nevyriešeným problémom s manželskou a rodinnou legislatívou, vyjadruje podobný postoj ako v krajinách, kde je problém postavenia žien vnímaný ako menej významný.

Tabuľka 48

Poradie krajín spoločenstva v troch otázkach o obraze politickej účasti

Politika je viac záležitosťou mužov (skóre podľa stupňa nezhody)		Ženy a muži by mali hrať rovnakú úlohu v politike.		Viac dôvery v muža ako v ženu ako politickú zástupkyňu	
1. Danmark	1,03	1. Danmark	78%	1. Danmark	17%
2. Spojené kráľovstvo	0,85	2. Spojené kráľovstvo	68	2. Holandsko	26
3. Írsko	0,75	3. Írsko	65	3. Francúzsko	31
4. Francúzsko	0,69	4. Holandsko	61	4. Spojené kráľovstvo	34
5. Italia	0,56	5. Italia	58	5. Luxembursko	34
Priemer ES	0,52	Priemer ES	57	6. Írsko	38
6. Holandsko	0,44	6. Francúzsko	52	Priemer ES	38
7. Deutschland	0,11	7. Deutschland	50	7. Belgicko/België	38
8. Belgicko/België	-0,13	8. Luxembursko	47	8. Italia	44
9. Luxembursko	-0,16	9. Belgicko/België	45	9. Deutschland	44

4. Sociálna účasť

Žiadny postoj nepreberá svoj význam inak ako v systéme postojov, ktorý sa sám opiera o systém hodnôt charakterizujúcich sociálnu skupinu alebo celú globálnu spoločnosť. Preto okrem otázok, ktoré sa priamo týkajú obrazu politiky (záležitosti mužov alebo žien), príslušných úloh a obrazu zástupcu, bolo vhodné položiť mužom a ženám ďalšie otázky všeobecného, ale presného rozsahu o tom, akozapadajú dospelosti.

Nakoniec boli prijaté štyri otázky:

- o všeobecnom pociť sociálno-politického vplyvu,
- o sklone presviedčať iných,
- o účasti na politických diskusiách,
- miera účasti natakýchto diskusiách.

A. Sociálno-politický vplyv

Myslíte si, že ak niečo nie je v poriadku (vo vašej krajine), g ins ako vy môžete pomôcť niečo zmeniť alebo nie?

V Spoločenstve ako celku má len 37 % drogovu závislých pocit, že môžu ovplyvniť priebeh udalostí vo svojej krajine. Sentiment je menej častý žien(32 %) ako u mužov(43 %). Veľmi sa líši podľa úrovne inštrukcion a pre každé pohlavie s vekom: Mladé ženy vyjadrujú tento postoj s rovnakou frekvenciou ako starší muži.

Tabuľka uč. 49

Pocit sociálno-politického vplyvu podľa pohlavia, pohlavia a úrovne vzdelania
(Spoločne s Európskou úniou)

		Áno	Nie	Nezodpovedané
Spoločne		37%	50%	13%
Muži		43	47	10
Z toho:	15 až 24 rokov	48	41	11
	25 až 54 rokov	44	46	10
	55 rokov a viac	39	50	11
Ženy		32	54	14
Z toho:	15 až 24 rokov	41	45	14
	25 až 54 rokov	34	52	14
	55 rokov a viac	21	63	16
Úroveň vzdelania:				
	- nízka	32	54	14
	- priemer	41	48	11
	- vysoká	50	41	9

Rozdiely medzi krajinami sú veľmi výrazné. Krajiny s najrozšírenejším zmyslom pre vplyv sú Dánsko (53 %), Spojené kráľovstvo (46 %) a Írsko (45 %). Taliansko a Francúzsko (36 %), Nemecko (35 %), za ktorým nasleduje Holandsko (29 %), Luxembursko (24 %) a napokon Belgicko (19 %).

Vo všeobecnosti, ale najmä v Spojenom kráľovstve, Nemecku a Taliansku je oveľa menej pravdepodobné, že ženy ako muži budú mať pocit vplyvu.

Takmer vo všetkých krajinách okrem Francúzska a Holandska sú rozdiely medzi extrémnymi vekovými skupinami väčšie u žien ako u mužov.

Dosiahnuté vzdelanie sa nachádza najmä v Holandsku a Taliansku.

Nasledujúca tabuľka okamžite znázorňuje rozdelenie percentuálnych podielov zodpovedajúcich pozitívnemu vnímaniu pocitu vplyvu v každej krajine podľa pohlavia, veku a úrovne vzdelania.

V ďalšej tabuľke sa zdôrazňujú rozdiely medzi týmito percentuálnymi podielmi pre všetkých mužov a ženy a podľa vekovej skupiny. Čítanie tejto tabuľky môže viesť k záveru, že s vekom mladších generácií by sa rodový rozdiel mal zmenšiť. To sa nedá s istotou povedať, pretože v niektorých krajinách, najmä vo vyspelejšej krajine, akou je Dánsko, je rozdiel medzi oboma pohlaviami takmer rovnaký vo veku 15 – 24 rokov a 25 – 54 rokov. Existuje len málo dôkazov o tom alebo o tom, že existuje prah relatívnej menejcnosti žien, ktorý nie

je prekročený len z dôvodu vývoja, alebože pocit sociálno-politickej impotencie sa môže za určitých okolností znovu narodiť u mužov a/alebo žien.¹

Tabuľka 50

Spoločenský a politický vplyv podľa pohlavia, pohlavia a úrovne vzdelania

(Positívna odpoveď, podľa krajiny)²

	Muži				Ženy				Úroveň vzdelania		
	Spolu	-25	25/54	55+	Spolu	-25	25/54	55+	Nízka	Žalobný dôvod	Vysoká
Danmark	60 %	69 %	61 %	57 %	45 %	57 %	50 %	35 %	50 %	56 %	61 %
Spojené kráľovstvo	55	56	56	52	38	48	41	27	43	48	55
Írsko	49	52	50	43	41	47	43	33	42	45	52
Italia	43	48	45	38	29	41	30	17	28	46	57
Francúzsko	40	56	41	29	32	37	38	15	25	40	47
Deutschland	39	29	40	41	30	41	31	24	30	39	45
Holandsko	34	54	38	25	25	36	27	13	23	31	56
Luxembursko	27	27	31	18	22	28	25	15	23	18	34
Belgicko/ Belgie	23	29	21	21	15	27	14	8	12	18	33
Komunita ³	43	48	44	39	32	41	34	21	32	41	50

1 Stojí za zmienku, bez naliehania, abnormálne nízke percento pocitu vplyvu medzi mladými Nemcami vo veku 15 až 24 rokov v porovnaní s ich staršími.

2 Krajiny sú zoradené v zostupnom poradí podľa frekvencie odozvy zodpovedajúcej pozitívnemu sentimentu.

3 Vážený priemer.

Tabuľka 51

Differento medzi dvoma pohlaviami a pre každú skupinu frekvencie pocitu vplyvu

	Spolu	15/24 rokov	25/54 rokov	55 rokov a viac
Danmark	15	4	11	22
Spojené kráľovstvo	17	8	15	25
Írsko	8	5	7	10
Italia	14	7	15	21
Francúzsko	8	19	3	14
Deutschland	9	-12	9	17
Holandsko	9	18	11	12
Luxembursko	5	-1	6	3
Belgicko/België	8	2	7	13
Komunita	11	7	10	18

B.-Lmá sklon presviedčať ostatných

„Pokiaľ ide o názor, ktorý si ceníte, je pre vás nesprávne presvedčiť svojich priateľov, spolupracovníkov a vzťahy, aby si tento názor osvojili? Ak áno, stáva sa vám to často, z času na čas alebo zriedka?“

Len malá menšina (12 % respondentov) tvrdí, že je „vodcom“. Ženy sú o niečo menej naklonené (alebo pripravené) presvedčiť svojich blízkych, že muži sú. Vek zasahuje málo, ale trochu výraznejšie u žien. Premenná s najväčšou hmotnosťou je nepochybne úroveň inštruktáže.

Tabuľka 52

Ochota presvedčiť ostatných podľa pohlavia, pohlavia a úrovne vzdelania

(Spoločne s Európskou úniou)

	často	Z času na čas	Zriedkavo	Nikdy	Nezodpovedané
Spoločne	12%	37%	24%	22%	5%
Muži	14	42	22	18	4
Z toho: 15 až 24 rokov	16	43	23	15	3
25 až 54 rokov	15	45	22	15	3
55 rokov a viac	12	36	23	23	6
Ženy	9	33	27	26	5
Z toho: 15 až 24 rokov	13	39	25	19	4
25 až 54 rokov	10	36	26	24	4
55 rokov a viac	6	23	30	32	9
Úroveň vzdelania:					
- nízka	8	32	28	26	6
- priemer	13	41	23	19	4
- vysoká	22	48	16	11	3

Rozdiely medzi krajinami sú dosť výrazné; ťažko sa vysvetľujú a pravdepodobne vyplývajú z hlbokých kultúrnych charakteristík: voľná úvaha vo vzťahu k iným, rešpektovanie názorov iných, možno „podhodnotenie“ samotného spôsobu odpovede na otázku a možno aj rozšírenie biotopu v rámci vnútroštátneho územia.

V každom prípade „často“ odpoveď, ktorá vyjadruje najsilnejší postoj v tomto aspekte správania „leader“, sa častejšie uvádza v Taliansku a Luxembursku (16 %), Holandsku a Dánsku (14 %) ako v Belgicku (12 %), Francúzsku (11 %), Nemecku (10 %), Spojenom kráľovstve (9 %) a Írsku (7 %).

Na lepšie meranie tohto postoja použijeme index, ktorý priradí koeficient 3, 2, 1 a 0 odpovediam „často“, „z času na čas“, „zriedka“ a „nikdy“, pričom súčet sa vzťahuje na percentuálny podiel ľudí, ktorí sa vyjadrili.

Krajiny sa potom klasifikujú takto:

	Index
1. Holandsko	1,96
2. Luxembursko	1,72
3. Italia	1,53
4. Deutschland	1,52
5. Belgicko/België	1,47
Priemer Spoločenstva	1,41
6. Francúzsko	1,40
7. Danmark	1,24
8. Spojené kráľovstvo	1,14
9. Írsko	0,99

V každej platovej triede, bez výnimky, ale bez veľkého rozdielu medzi jednotlivými krajinami, je priemerné skóre žien nižšie ako skóre mužov; Nanajvýš možno zaznamenať o niečo väčšiu medzeru na Royaume-Uni.

Vekové rozdiely medzi mužmi sú malé, s výnimkou Dánska, Belgicka a Francúzska. Vo väčšine prípadov, najmä v Belgicku a Nemecku; sú silnejšie medzi ženami, pričom mladé ženy si oveľa viac uvedomujú svoju tendenciu presvedčiť ako ich starší ľudia.

Vplyv dosiahnutého vzdelania je takmer všade najsilnejší a zdá sa, že najmä v Nemecku zohráva vedúcu úlohu.

Pokiaľ ide o veľkosť miesta bydliska, vplyv je nízky, s výnimkou Francúzska, kde sa pri presťahovaní z obce do malého a veľkého mesta zvyšuje tendencia presvedčiť. V iných krajinách sa všeobecne predpokladá, že počet obyvateľov malých miest je o niečo vyšší ako počet obyvateľov dedín alebo veľkých miest.

Premenná týkajúca sa dosiahnutého vzdelania je preto zďaleka najdôležitejšia a je to práve táto premenná, ktorá do veľkej miery, ale pravdepodobne nie úplne, vysvetľuje rozdiely medzi ženami a mužmi.

Tabuľka 53

Ochota presvedčiť ostatných podľa pohlavia, pohlavia a úrovne vzdelania

(Uvedené podľa krajín)¹

	Muži				Ženy				Úroveň vzdelania		
	Spolu	-25	25/54	55+	Spolu	-25	25/54	55+	Nízka	Žalobný dôvod	Vysoká
Holandsko	1,83	11,77	1,98	1,75	1,62	1,89	1,63	1,46	1,62	1,88	1,98
Luxembursko	1,8	1,83	1,82	1,76	1,63	1,57	1,73	1,5	1,5	1,9	1,82
Italia	1,66	1,75	1,68	1,58	1,38	1,56	1,37	1,2	1,37	1,77	1,84
Deutschland	1,63	1,58	1,7	1,52	1,43	1,6	1,59	1,06	1,39	1,57	2,04
Belgicko/ België	1,55	1,88	1,74	1,3	1,31	1,67	1,39	0,93	1,16	1,53	1,96
Francúzsko	1,52	1,63	1,66	1,21	1,29	1,43	1,32	1,21	1,13	1,42	1,81
Danmark	1,44	1,72	1,57	1,13	1,29	1,18	1,16	0,74	1,08	1,43	1,63
Spojené kráľovstvo	1,32	1,33	1,4	1,19	0,96	1,2	0,97	0,84	1,03	1,29	1,48
Írsko	1,04	1,17	1,13	0,84	0,95	1,17	0,95	0,7	0,91	0,98	1,28
Komunita ²	1,55	1,6	1,63	1,39	1,27	1,47	1,33	1,04	1,24	1,5	1,82

1 Krajiny sú zoradené v zostupnom poradí podľa skóre indexu.

2 Vážený priemer.

C. *Participation k politickým diskusiám*

Maurice DUVERGER v roku 1955 odmietol ako „nespornú“ skutočnosť, že „ženy sa menej zaujímajú o politiku ako muži“. ¹ Naše vyšetrenie to potvrdilo dvoma doplňujúcimi otázkami.

Keď sa ocitnete s priateľmi, stávate sa často, z času na čas, alebo rád diskutujete o politike?

Ktorý z týchto výrazov najlepšie vystihuje úlohu, ktorú v týchto diskusiách zohrávate?

A. Aj keď mám svoj vlastný názor, zvyčajne len počúvam.

Väčšinu času len počúvam, ale hovorím raz alebo inokedy, aby som vyjadril svoj názor.

C. Normálne sa zúčastňujem na rozhovore.

D. Beriem viac ako môj part v rozhovore: Zvyčajne sa snažím presvedčiť ostatných, že mám pravdu.“ ²

V celom Spoločenstve 20 % respondentov uvádza, že sa „často“ zúčastňujú na politických diskusiách medzi priateľmi: 28 % mužov a iba 14 % žien. Vplyv veku je pomerne malý, aj keď o niečo výraznejší u žien; vo všetkých vekových skupinách, a najmä medzi staršími ľuďmi, ženy diskutujú o politike menej často ako muži. Úroveň vzdelania veľmi kolíše.

Rozdiely medzi krajinami sú v prípade niektorých pomerne malé, ale Holandsko a Belgicko výrazne zaostávajú za ostatnými.

V každej krajine vek medzi mužmi diskriminuje len málo, s výnimkou Nemecka, Írska a Spojeného kráľovstva, kde nie sú najmladšími, ktorí najčastejšie diskutujú o politike. Medzi ženami je vplyv veku silný len v Taliansku. Vo všetkých krajinách a vo všetkých vekových skupinách, dokonca aj v mladších generáciách, ženy diskutujú o mužoch menej často.

S výnimkou Írska je úroveň vzdelania všade veľmi vysoká, najmä v Nemecku, Francúzsku a Taliansku.

Tieto rozdiely v postojoch sa objavujú presnejšie pri skúmaní odpovedí na nasledujúcu otázku, ktorá sa týka stupňa účasti na politickom diskusii.

1 Op. cit. s. 129.

2 Tieto otázky sú čiastočne upravené od WOODWARD Julian L. a ROPER Elmo: "Politický aktivity amerických občanov", American Political Science Review, 1950, 44, s. 872-885.

Tabuľka 54

Frekvencia politických diskusií medzi rodom,rodoma dosiahnutým vzdelaním
(Spoločne s Európskou úniou)

	často	Z času na čas	Nikdy	Nezodpoveda né
Spoločne	20 %	46 %	32 %	2 %
Muži	28	47	24	1
Z toho: 15 až 24 rokov	23	48	28	1
25 až 54 rokov	30	49	20	1
55 rokov a viac	26	44	28	2
Ženy	14	44	40	2
Z toho: 15 až 24 rokov	16	47	35	2
25 až 54 rokov	14	48	36	2
55 rokov a viac	11	34	51	4
Úroveň vzdelania:				
- nízka	14	42	41	3
- priemer	22	53	24	1
- vysoká	38	47	14	1

Tabuľka 55

Ochota diskutovať o politike „často“ podľa pohlavia, rodu a dosiahnutého vzdelania

(Odpoveď „často“, podľa krajiny) ¹

	Muži				Ženy				Úroveň vzdelania		
	Spolu	-25	25/54	55+	Spolu	-25	25/54	55+	Nízka	Žalobný dôvod	Vysoká
Luxembursko	34 %	31 %	36 %	32 %	20 %	16 %	22 %	20 %	20 %	25 %	38 %
Francúzsko	30	33	23	27	20	27	19	16	14	26	41
Deutschland	32	17	33	35	13	10	14	42	15	25	46
Taliansko	27	28	28	24	12	25	8	8	14	15	40
Danmark	24	18	28	20	15	15	18	12	16	23	29
Spojené kráľovstvo	27	13	30	29	12	9	14	10	17	20	32
Írsko	27	16	28	33	10	7	14	11	18	21	18
Holandsko	13	19	14	7	91	8	10	6	7	12	25
Belgicko/ België	15	16	16	12	6	9	6	4	5	10	21
Komunita ²	28	23	30	26	14}	16	14	11	14	22	38

Spomedzi tých, ktorí často diskutujú o politike, t. j. 20 % celkovej populácie, sa na diskusii aktívne zúčastňuje len polovica a medzi mužmi a ženami vo všetkých vekových skupinách je približne rovnaký rozdiel: približne 15 % mužov a 6 % žien, s malým rozdielom v závislosti od veku, sa skutočne zúčastňuje, aspoň prostredníctvom reči.

Vysoká úroveň vzdelania má trikrát vyššiu pravdepodobnosť aktívnej účasti ako nízka úroveň vzdelania.

¹ Krajiny sú zoradené v zostupnom poradí podľa frekvencie odpovede „často diskutujú o politike s priateľmi“.

² Vážený priemer

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

Tabuľka 56

Úloha, ktorú zohrávali v politických diskusiách podľa pohlavia, rodu a dosiahnutého vzdelania
(Spoločne s Európskou úniou)

		Len počúvaj	Z času na čas sa vyjadrí	Zúčastňuje sa normálne	Trvá viac ako jeho podiel	Nezodpoveda né
Spoločne		8%	24%	27%	10%	31%
Muži		7	24	31	15	23
	Z toho: 15 až 24 rokov	6	24	27	15	28
	25 až 54 rokov	6	25	35	15	19
	55 rokov a viac	8	23	28	15	26
Ženy		10	24	22	6	38
	Z toho: 15 až 24 rokov	6	25	27	8	34
	25 až 54 rokov	11	26	24	6	33
	55 rokov a viac	10	21	14	5	50
Úroveň vzdelania:						
	- nízka	10	23	20	7	40
	- priemer	7	27	33	11	22
	- vysoká	5	24	38	20	13

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

Vytvoril sa index účasti, ktorým sa percentuálnym podielom odpovedí pridelil koeficient 1, 2, 3 alebo 4 v závislosti od rastúcej miery účasti na diskusiách.

Pokiaľ ide o Spoločenstvo ako celok, muži dosiahli 2,71 bodu a ženy 2,38 bodu. Rozdiel medzi bodmi je teda 0,33. Dosahuje 0,36 a 0,38 vo vekových skupinách nad 25 rokov, ale je len 0,16 vo vekovej skupine 35-24 rokov. Úroveň vzdelania zavádza rozdiel 0,42 medzi extrémnymi kategóriami.

Pokiaľ ide o krajiny, priemery ukazujú, nad a pod priemerom Spoločenstva, dve skupiny krajín v rámci každej skupiny bez väčších rozdielov medzi nimi:

	Index
Danmark	2,70
Írsko	2,68
Spojené kráľovstvo	2,67
Italia	2,64
Priemer Spoločenstva	2,56
Belgicko/België	2,55
Deutschland	2,55
Francúzsko	2,46
Luxembursko	2,33
Holandsko	2,32

Všade majú ženy priemerné hodnotenie nižšie ako muži (2,38 v porovnaní s 2,71 v Spoločenstve ako celku), ale najmä vo Francúzsku, Nemecku a Luxembursku.

Vek diskriminuje slabšie medzi mužmi, ale výraznejšie medzi ženami, najmä v Belgicku a vo Francúzsku. Takmer vo všetkých vekových skupinách majú ženy nižšie priemerné skóre ako muži.

Medzi najstaršími vekovými skupinami (15-24 rokov) sú rozdiely medzi oboma pohlaviami nasledovné:

	Muži vo veku 15 – 24 rokov	Ženy vo veku 15 – 24 rokov	Rozdiel (H – F)
Írsko	2,63	2,64	0,01
Spojené kráľovstvo	2,73	2,69	-0,04
Italia	2,73	2,69	-0,04
Danmark	2,78	2,71	-0,07
Belgicko/België	2,6	2,69	0,09
Deutschland	2,53	2,4	-0,13
Priemer Spoločenstva	2,7	2,54	-0,16
Francúzsko	2,78	2,49	-0,29
Holandsko	2,52	2,15	-0,37
Luxembursko	2,69	2,06	-0,63

Možno konštatovať, že v šiestich z deviatich krajín sa ženycítia takmer rovné mužom, pokiaľ ide o účasť na politických diskusiách. Naopak, vo Francúzsku, Holandsku a pravdepodobne v Luxembursku dokonca aj ženy stále zaostávajú.¹

Vzhľadom na skutočnosť, že úroveň vzdelania je takmer všade veľmi diskriminovaná (s výnimkou Írska a Luxemburska, ale najmä Francúzska), možno očakávať, že všeobecný nárast tejto úrovne vzdelania povedie k zvýšeniu účasti žien a možno aj odbornej prípravy iných žien. Ale nie všetko sa dá očakávať od vyšetovania: príklad Luxemburska, pokiaľ je spoľahlivý, má tendenciu preukazovať, že iné „spoločenské fakty“, môžu obmedziť politickú účasť žien.

1 Menšia vzorka z Luxemburska je menej spoľahlivá ako ostatné krajiny.

Tabuľka 57

Participation index pre politické diskusie podľa pohlavia, rodu a dosiahnutého vzdelania

(Zaplatiť s)¹

		Muži				Ženy				Úroveň vzdelania		
		Spolu	-25	25/54	55+	Spolu	-25	25/54	55+	Nízka	Žalobný dôvod	Vysoká
Danmark	(2,70)	2,81	2,78	2,88	2,71	2,6	2,71	2,97	2,46	2,64	2,75	2,83
Írsko	(2,68)	2,77	2,63	2,9	2,67	2,59	2,64	2,57	12,57	2,63	12,73	2,67
Spojené kráľovstvo	(2,67)	2,76	2,73	2,75	2,8	2,56	2,69	2,53	2,56	2,6	2,71	2,98
Italia	(2,64)	2,71	2,73	2,69	2,78	2,53	2,69	2,47	2,41	2,51	2,71	2,82
Belgicko/ België	(2,55)	2,65	2,6	2,65	2,68	2,48	2,69	2,33	2,15	2,44	2,51	2,71
Deutschland	(2,55)	2,75	2,93	2,8	2,7	2,34	2,4	2,32	2,27	2,46	2,56	2,89
Francúzsko	(2,46)	2,68	2,78	2,7	2,59	2,25	2,49	2,25	2,05	2,09	2,61	2,82
Luxembursko	(2,33)	2,49	2,69	2,37	2,6	2,13	2,06	2,32	1,88	2,28	2,43	2,27
Holandsko	(2,32)	2,46	2,52	2,52	2,28	2,18	2,15	2,2	2,13	2,21	2,36	2,6
Komunita ²		2,71	2,7	2,73	2,68	2,38	2,54	2,37	2,3	2,42	2,61	2,84

1 Krajiny sú zoradené v zostupnom poradí podľa hodnôt indexu pre všetkých respondentov v každej krajine.

2 Vážený priemer.

Pocity spokojnosti alebo nespokojnosti

Keď sme v kapitole IV prezentovali údaje o spokojnosti s prácou vyjadrené osobami vykonávajúcimi odbornú činnosť, poukázali sme na subjektívne a sociálno-kultúrne determinanty pocitu spokojnosti.

Ďalšie otázky nám umožňujú potvrdiť naše predpoklady. Týkajú sa všeobecného pocitu spokojnosti so životom ako celkom a s konkrétnymi aspektmi života (dom, miesto, kde človek žije, príjem, vzťahy s ľuďmi atď.).

1. Celkový pocit spokojnosti

Na meranie všeobecného postoja k životu bola položená rovnaká otázka ako v septembri 1973:

„Ste celkovo veľmi spokojní, skôr spokojní, skôr nespokojní alebo vôbec nespokojní so životom, ktorý vediete?“¹

V Spoločenstve ako celku viac ako tri štvrtiny respondentov uviedli, že sú so svojim životom veľmi spokojní (20 %) alebo skôr veľmi spokojní (57 %). Medzi mužmi (79 %) a ženami (75 %) a medzi vekovými skupinami je malý rozdiel, okrem toho, že mladí muži a staršie ženy sa zdajú byť o niečo menej spokojní.

Všeobecne platí, že ľudia s nízkym vzdelaním, nízkymi príjmami alebo žijúci samote a ľudia žijúci vo veľkých mestách sú menej spokojní ako ostatní.

V porovnaní so septembrom 1973 je stabilita dokonalá:

	(september 1973)	(september 1973)
Veľmi spokojný	21 %	20 %
Skôr spokojný	58	57
Skôr nespokojný	16	16
Vôbec nie som spokojný	4	5
Žiadna odpoveď	1	2
Spolu	100	100
Číslo	13484	9543

Na úrovni jednotlivých krajín nachádzame, podobne ako v roku 1973, jasný rozdiel medzi „malými“ a „veľkými“ krajinami: Na čele zoznamu je Dánsko a na čele zoznamu je Taliansko.

V šiestich z deviatich krajín jerozdiel medzi rokmi 1973 a 1975 zanedbateľný. Úrovne spokojnosti sa mierne znížili v Holandsku, výraznejšie v Luxembursku (kde veľkosť vzorky vedie k konzervatívnej interpretácii), a najmä v Írsku.

1 Rovnaká otázka bola položená aj prostredníctvom stupnice od 0 do 10. Výsledok sa tu použil v analýzach prezentovaných vo druhej časti pomocou.

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

Tabuľka 58

Celkový pocit spokojnosti podľa pohlavia, úrovne vzdelania, miesta, príjmu a rodinnej situácie
(Spoločne s Európskou úniou)

	Veľmi spokojný	Skôr spokojný	Skôr nespokojný	Vôbec nie som spokojný	Nezodpoveda né
Spoločne	20 %	57 %	16 %	5 %	2 %
Muži	21	58	16	3	2
Z toho: 15 až 24 rokov	16	62	15	5	2
25 až 54 rokov	20	60	14	4	2
55 rokov a viac	24	52	16	5	3
Ženy	19	56	17	5	3
Z toho: 15 až 24 rokov	19	57	16	4	4
25 až 54 rokov	20	56	16	5	3
55 rokov a viac	17	55	18	7	3
Úroveň vzdelania:					
- nízka	18	54	19	6	3
- priemer	23	60	11	4	2
- vysoká	19	61	13	4	3
Veľkosť lokality					
- obec	20	57	16	5	2
- malé mesto	21	57	15	4	3
- veľké mesto	17	57	17	6	3
Rodinný príjem:					
- skromný	17	50	21	9	3
- priemer	18	60	16	4	2
- ľahké	25	62	9	2	2
Rodinná situácia:					
-jednotlivý	15	58	19	5	3
ženatý/vydatá	22	58	14	4	2
- žiť v manželskom zväzku	27	49	12	4	8
- rozvedený	10	44	33	11	2
- samostatné	10	35	39	12	4
- vdovec	14	53	21	9	3

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

Tabuľka 59

Celkový pocit spokojnosti v rokoch 1973 a 1975

(Zaplatiť s)¹

		Veľmi spokojný	Skôr spokojný	Skôr nespokojný	Vôbec nie som spokojný	Nezodpoveda né
Danmark	1975	51 %	41 %	4 %	.	4 %
	1973	51	44	4	1%	,
Belgicko/België	1975	39	52	5	2	2
	1973	43	49	6	2	.
Írsko	1975	36	52	9	3	.
	1973	53	39	6	2	.
Holandsko	1975	33	52	7	2	6
	1973	41	52	5	1	1
Spojené kráľovstvo	1975	33	53	9	3	2
	1973	33	52	1	3	1
Luxembursko	1975	26	45	15	7	7
	1973	40	49	9	2	.
Francúzsko	1975	16	59	16	7	2
	1973	15	62	17	4	2
Deutschland	1975	13	66	16	2	3
	1973	16	66	15	2	1
Italia	1975	7	52	28	10	3
	1973	8	57	27	7	1

¹ Krajiny sú zoradené v zostupnom poradí podľa frekvencie „úplne spokojných“ odpovedí v roku 1975. V roku 1973 sa prieskum vzťahoval na Veľkú Britániu. V tejto súvislosti treba uviesť, že hodnotenie Severného Írska v roku 1975 bolo veľmi podobné hodnoteniu Írskej republiky (37 %, 49 %, 8 %, 3 % a 3 %), teda vyššie ako hodnotenie Veľkej Británie.

Vo všetkých krajinách okrem Nemecka a Talianska sú ženy o niečo spokojnejšie ako muži.

Vplyv veku sa líši podľa pohlavia a krajiny:

- muži vo veku 55 rokov a viac sú s výnimkou Dánska (a Luxemburska) o niečo viac spokojní ako mladší muži;
- na druhej strane medzi ženami sú staršie žienyskôrmenej spokojné ako mladšie ženy, s výnimkou Spojeného kráľovstva, Francúzska (a Luxemburska).

Možno predložiť hypotézu, že u mužov má spokojnosť so životom tendenciu sledovať vývoj individuálnej kariéry a všeobecný vývoj životných podmienok v spoločnosti, zatiaľ čo u žien vedie postup vo veku, často sprevádzaný vdovstvom a prudkým poklesom živobytia, k častejšej nespokojnosti.

Tabuľka 60

Celkový pocit spokojnosti podľa pohlavia apohlavia

(Veľmi spokojný, podľa krajiny)

	Muži				Ženy			
	Spolu	-25	25/54	55+	Spolu	-25	25/54	55+
Danmark	50 %	54 %	50 %	46 %	54 %	56 %	57 %	45 %
Belgicko/België	38	39	38	48	40	48	43	34
Írsko	34	27	35	38	37	42	36	34
Holandsko	33	27	31	37	34	40	34	30
Spojené kráľovstvo	32	30	33	31	33	28	38	33
Luxembursko	25	27	26	23	27	8	35	26
Francúzsko	13	10	1	19	19	16	20	18
Deutschland	17	6	16	23	9	16	10	3
Italia	10	6	9	13	4	6	4	4
Komunita	21	16	20	24	19	19	20	17

2. Špecifické aspekty pocitu spokojnosti

Otázka bola položená na stupnici od 0 do 10 a týkala sa týchto problémov:

„A. Váš dom alebo byt;

B. Miesto, kde žijete v meste alebo dedine.

C. Váš príjem.

D. Vaša životná úroveň, veci, ktoré máte: nábytok, vybavenie domácnosti atď.

E. Čas, kedy musíte urobiť to, čo musíte urobiť.

F. Spôsob, akým používate svoj voľný čas.

A v samostatnej otázke:

„A. Forma spoločnosti, v ktorej momentálne žijeme (v tejto krajine).

B. Fungovanie demokracie (vo vašej krajine).

C. Vo všeobecnosti vaše vzťahy s ľuďmi.“

V celom Spoločenstve päť až šesť z desiatich ľudí priaznivo vníma aspekty života súvisiace s bezprostredným okolím (miesto bydliska, vzťahy s ľuďmi, dom alebo byt).

Potom sú tu tri problémy vzťahujúce sa k životnej úrovni, voľnému času a času, ktorý je k dispozícii, pre ktoré je spokojnosť zmiešanějšía. To isté platí ešte výraznejšie pre dostupné príjmy.

Rovnováha smeruje k nespokojnosti s formou spoločnosti, v ktorej žijeme, a predovšetkým s fungovaním demokracie.

Tabuľka 61

Špecifické oblasti spokojnosti

(Spoločne s Európskou úniou)¹

	Vysoká spokojnosť (skóre 8 až 10)	Priemerná spokojnosť (skóre 3 až 7)	Nízka spokojnosť (skóre 0 až 2)	Priemerné hodnotenie
1. Miesto, kde žijete	61%	32%	7%	7,49
2. Vzťahy s ľuďmi	57	39	3	7,46
3. Dom alebo byt	53	39	8	7,09
4. Životná úroveň	45	49	6	6,83
5. Ako používať svoje koníčky	47	42	10	6,74
6. Čas, ktorý je k dispozícii	43	46	10	6,52
7. Príjmy	30	54	15	5,75
8. Forma spoločnosti	19	63	17	5,08
9. Fungovanie demokracie	17	60	21	4,82
Priemerný počet 9 položiek	41	47	11	6,42

Na zjednodušenie expózyvysledkov na úrovni celého Spoločenstva a každej z krajín použijeme ako spoločné hodnotenie len priemerné skóre spokojnosti. Stačísi uvedomiť, že vzhľadom na to, že ohnisko skóre je 5,0, akákoľvek vyššia hodnota (maximálne 10,0) meria pocit spokojnosti a akákoľvek nižšia hodnota (minimálne 0) pocit nespokojnosti.

Na úrovni Spoločenstva ako celku poskytuje preskúvanie tabuľky 62 súbor relevantných informácií, o ktorých sa bude diskutovať v druhej časti:

1° Úroveň spokojnosti mužov a žien je takmer rovnaká pre každú z posudzovaných oblastí.

Všeobecne platí, že ľudia vo veku 55 rokov a viac sú o niečo viac spokojní ako tí, ktorí sú mladší, ale rovnaká úroveň spokojnosti medzi pohlaviami je zachovaná vo všetkých vekových skupinách.

3 ° Spokojnosť je sotva ovplyvnená úrovňou vzdelania; v malej mieresú to skôr najvzdelanejší ľudia, ktorí sa zdajú byť najmenej spokojní, s výnimkou bývania, životnej úrovne, príjmu, voľného času a času, ktorý je k dispozícii.

4° Spokojnosť je o niečo nižšia vo veľkých mestách ako v malých mestách a dedinách, najmä pokiaľ ide o bývanie, kde človek žije a čo je k dispozícii.

¹ Oblasť spokojnosti sú zoradené v zostupnom poradí podľa priemerného skóre. Pripomínam, že spokojnosť s vlastnou prácou (pre ľudí v platenom zamestnaní) by bola tesne pred životnou úrovňou: vysoká spokojnosť 46 %, stredná spokojnosť 47 %, nízka spokojnosť 6 %; priemerné hodnotenie 6,93, neodpovede nie sú zahrnuté v tabuľke.

Tabuľka 62

Osobitné indexy spokojnosti podľa pohlavia, veku, úrovne vzdelania a veľkosti lokality

	Muži				Ženy				Úroveň vzdelania			Veľkosť lokality		
	Spolu	-25	25/54	55+	Spolu	-25	25/54	55+	Nízka	Žalobný dôvod	Vysoká	obec	Malé mesto	Veľké mesto
1. Miesto, kde žijete	7,55	6,84	7,48	8,04	7,42	6,86	7,46	7,71	7,55	7,48	7,27	7,77	7,56	7,04
2. Vzťahy s ľuďmi	7,52	7,12	7,45	7,82	7,4	7,23	7,3	7,7	7,48	7,53	7,25	7,54	7,49	7,35
3. Dom alebo byt	7,08	6,8	6,91	7,51	7,1	6,85	6,93	7,55	7	7,21	7,2	7,32	7,2	6,67
4. Životná úroveň	6,85	6,51	6,82	7,07	6,81	6,77	6,8	6,88	6,61	7,1	7,13	6,74	7,03	6,67
5. Ako používať svoje koníčky	6,98	6,87	6,65	7,59	6,51	6,62	6,13	7,16	6,64	6,85	6,9	6,68	6,86	6,66
6. Čas, ktorý je k dispozícii	6,43	6,23	5,8	7,62	6,59	6,2	6,12	7,72	6,65	6,46	5,71	6,6	6,57	6,36
7. Príjmy	5,72	5,06	5,92	5,72	5,77	5,33	5,95	5,71	5,53	6,19	5,76	5,7	5,93	5,65
8. Forma spoločnosti	4,98	4,72	4,91	5,23	5,16	5	5,04	5,49	5,07	5,36	4,59	5,16	4,98	5,09
9. Fungovanie demokracie	4,72	4,46	4,7	4,89	4,91	4,63	4,81	5,29	4,78	5,16	4,36	4,86	4,78	4,8
	6,43	6,08	6,29	6,83	6,41	6,17	6,28	6,8	6,37	6,59	6,24	6,49	6,49	6,25

Hoci sú úrovne spokojnosti vo všeobecnosti veľmi podobné bez ohľadu na pohlavie, vek, úroveň vzdelania a veľkosť miesta bydliska respondentov, medzi jednotlivými krajinami existujú veľké rozdiely.

Medzi jednotlivými krajinami možno urobiť dve rôzne hodnotenia:

1° Podľa priemerov bodov získaných za deväť skúmaných aspektov spokojnosti:¹ Najvyšší priemer má Dánsko, za ním nasleduje Írsko a Belgicko; Luxemburskom a Holandskom; Nemecko a Spojené kráľovstvo sú stále nad priemerom Spoločenstva; Francúzsko a Taliansko sú nižšie.

Priemer za krajinu z deviatich hodnotení spokojnosti

1. Danemark	7,51
2. Írsko	7,32
3. Belgicko/België	7,30
4. Luxembursko	7,10
5. Holandsko	7,05
6. Deutschland	6,73
7. Spojené kráľovstvo	6,68
Priemer Spoločenstva	6,42
8. Francúzsko	6,18
9. Italia	5,54

2 ° Podľa rebríčka krajín pre každý aspekt spokojnosti, čo umožňuje odstrániť v medzinárodnom porovnaní možné rozdiely v spôsobe odpovede na sériu otázok v rovnakom rozsahu; poradie klasifikácie je takmer úplne rovnaké:

Priemerné poradie krajín pre deväť typov spokojnosti

1 Tu neberieme do úvahy spokojnosť s prácou, o ktorej sme diskutovali vyššie, pretože otázka bola položená len osobám vykonávajúcim zárobkovú činnosť.

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

1. Danmark	2,33
2. Írsko	3,00
3. Belgicko/België	3,22
4. Luxembursko	4,11
5. Holandsko	4,33
6. Spojené kráľovstvo	5,67
7. Deutschland	6,00
8. Francúzsko	7,56
9. Italia	8,78

Bez ohľadu na použitú klasifikáciu sú teda všetky „malé“ krajiny, nech sú akokoľvek odlišné, najmäv sociálno-ekonomickej oblasti, na čelepred štyrmi „veľkými“ krajinami.¹

Rozdiely medzi krajinami pre každú oblasť uspokojenian sú tiež veľmi výrazné, ako je uvedené v tabuľke 63.

Najväčšia disperzia sa pozoruje pri posledných dvoch položkách: forma spoločnosti a fungovanie demokracie, pre ktoré je miera spokojnosti v troch krajinách s najvyšším hodnotením (Luxembursko, Nemecko, Belgicko) oveľa vyššia ako v troch krajinách s najnižším hodnotením (Spojené kráľovstvo, Francúzsko a predovšetkým Taliansko).

1 Tieto výsledky potvrdzujú výsledky z roku 1973, pozri „Spokojnosť a nespokojnosť so životnými podmienkami v krajinách Európskeho spoločenstva“. V Bruseli, jún 1974.

Tabuľka 63

Konkrétna úroveň spokojnosti v každej krajine spoločenstva

1. Miesto, kde žijete		2. Vzťahy s ľuďmi		3. Dom alebo byt	
Írsko	8,66	Írsko	8,96	Írsko	8,29
Danmark	8,48	Danmark	8,57	Danmark	7,94
Belgicko/België	8,14	Spojené kráľovstvo	8,00	Belgicko/België	7,92
Holandsko	7,77	Belgicko/België	7,79	Luxembursko	7,80
Spojené kráľovstvo	7,62	Luxembursko	7,67	Holandsko	7,60
Luxembursko	7,53	Priemer ES	7,46	Spojené kráľovstvo	7,41
Priemer ES	7,49	Deutschland	7,42	Priemer ES	7,09
Francúzsko	7,37	Francúzsko	7,16	Deutschland	7,06
Italia	7,34	Italia	7,05	Francúzsko	6,96
Deutschland	7,28	Holandsko	7,02	Italia	6,48
4. Životná úroveň		5. Ako používať svoje koníčky		6. Čas, ktorý je k dispozícii	
Danmark	8,16	Danmark	8,16	Írsko	7,56
Belgicko/België	7,75	Írsko	7,94	Holandsko	7,55
Holandsko	7,70	Holandsko	7,86	Danmark	7,54
Luxembursko	7,36	Belgicko/België	7,59	Belgicko/België	7,39
Spojené kráľovstvo	7,16	Spojené kráľovstvo	7,28	Luxembursko	6,90
Írsko	7,04	Luxembursko	7,25	Spojené kráľovstvo	6,72
Deutschland	7,01	Deutschland	6,77	Priemer ES	6,52
Priemer ES	6,83	Priemer ES	6,74	Francúzsko	6,42
Francúzsko	6,65	Francúzsko	6,21	Deutschland	6,33
Italia	5,93	Italia	6,00	Italia	6,04
7. Príjmy		8. Forma spoločnosti		9. Fungovanie demokracie	
Danmark	7,07	Luxembursko	6,58	Deutschland	6,26
Holandsko	6,77	Deutschland	6,41	Luxembursko	6,10
Belgicko/België	6,74	Belgicko/België	6,38	Belgicko/België	6,04
Luxembursko	6,73	Írsko	6,02	Danmark	5,76
Írsko	6,34	Danmark	5,88	Holandsko	5,67
Spojené kráľovstvo	6,16	Holandsko	5,55	Írsko	5,11
Deutschland	5,99	Spojené kráľovstvo	5,11	Priemer ES	4,82
Priemer ES	5,75	Priemer ES	5,08	Francúzsko	4,81
Francúzsko	5,34	Francúzsko	4,72	Spojené kráľovstvo	4,62
Italia	4,84	Italia	3,31	Italia	2,83

VIII Pociť šťastia

Nedávny úspech pojmu „kvalita života“ viedol k lepšiemu objasneniu psychosociálneho obsahu úzko súvisiacich pojmov, ako sú „spokojnosť“, „šťastie“, „blahobyť“ atď.¹ Všeobecne sa usudzuje, že pojem „spokojnosť“ zodpovedá určitému stavu pohody, ktorého obsah je prevažne materiálny (bezpečnosť, pohodlie atď.), zatiaľ čo pojem „šťastie“ je skôr spojený s individuálnymi alebo dokonca intímnymi faktormi, ako sú zdravotné medziľudské vzťahy.

Vo výskume porovnávacích postojov žien a mužov k životu nebolo možné pomôcť, ale pokúsiť sa zmerať tento mimoriadne subjektívny pocit: šťastie.

Prejdime k osobnejšej téme. Keď je všetko povedané a urobené, môžete povedať, ako vont veci pre vás práve teraz? Ste naozaj šťastný, dosť šťastný, alebo nie príliš šťastný práve teraz?²

Rovnako ako s uspokojením, reakcie mužov a žien sú veľmi podobné: 16 % respondentov v celom Spoločenstve uviedlo, že sú „naozaj šťastní“, 54 % „celkom šťastní“ a 27 % „nie príliš šťastní“.

Vek má malý vplyv na vyjadrenie pocitu šťastia u mužov, zatiaľ čo u žien sa významnosť tých, ktorí tvrdia, že sú „skutočne šťastní“, s rastúcim počtom rokov znižuje.

Šťastie sa zvyšuje aj s úrovňou vzdelania a príjmu respondenta, ale najvýznamnejšou premennou sa zdá byť, ako sa očakávalo, rodinná situácia: osoby, ktoré sú zosobášené alebo žijú v páre, tvrdia, že sú dvakrát „skutočne šťastné“ ako osoby, ktoré sú rozvedené, odlúčené alebo ovdovené; Jednotlivci patria medzi tieto dve kategórie.

1 Pozri najmä štúdiu D. SAINTA-PAULA o SOFRES pre francúzske ministerstvo kvality života: „Pre subjektívnu definíciu kvality života“. Paríž, 74. november.

2 Je to úmyselné, že otázka nezahŕňa rozšírenie v negatívnom zmysle („skôr nešťastný“ a „veľmi nešťastný“), aby sa zabránilo určitému účinku skromnosti v odpovediach. To znamená, že ľudia, ktorí sa cítia skôr nešťastní alebo veľmi nešťastní, si pravdepodobne vybrali odpoveď „nie príliš šťastní“.

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

Tabuľka 64

Celkový pocit šťastia podľa pohlavia, pohlavia, úrovne vzdelania, veľkosti lokality, príjmu a rodinnej situácie
(Spoločne s Európskou úniou)

	Skutočne šťastný	Docela šťastný	Nie príliš šťastný	Nezodpovedané
Spoločne	16 %	54 %	27 %	3 %
Muži	15	54	28	3
Z toho: 15 až 24 rokov	14	53	30	3
25 až 54 rokov	15	57	26	2
55 rokov a viac	15	51	30	4
Ženy	17	53	27	3
Z toho: 15 až 24 rokov	21	56	20	3
25 až 54 rokov	17	55	25	3
55 rokov a viac	14	47	35	4
Úroveň vzdelania:				
- nízka	13	52	32	3
- priemer	18	58	21	3
- vysoká	20	54	22	4
Veľkosť lokality				
- obec	16	55	27	2
- malé mesto	16	54	27	3
- veľké mesto	16	52	28	4
Rodinný príjem:				
- skromný	14	47	37	2
- priemer	15	56	26	3
- ľahké	20	60	18	2
Rodinná situácia:				
-jednotlivý	13	53	30	4
ženatý/vydatá	17	56	25	2
- žiť v manželskom zväzku	23	41	27	9
- rozvedený	8	43	41	8
- samostatné	2	33	54	11
- vdovec	11	45	40	4

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

Rozdiely medzi krajinami sú menej výrazné ako pre pocit spokojnosti, ale poradie krajín je dosť podobné pre každú z týchto dvoch dimenzií: Dánsko a Belgicko sa ujímajú vedenia a Francúzsko, Nemecko a Taliansko sú na konci zoznamu:

	Skutočne šťastný	Veľmi spokojný
Danmark	38 %	51 %
Belgicko/België	35	39
Holandsko	31	33
Luxembursko	24	26
Spojené kráľovstvo	22	33
Írsko	17	36
Priemer Spoločenstva	16	20
Francúzsko	16	16
Deutschland	11	13
Italia	6	7

Ženy sa zdajú byť o niečo šťastnejšie ako muži v Dánsku, Spojenom kráľovstve a Írsku; Všeobecne platí, že ženy sú o niečo pravdepodobnejšie ako staršie ženy. Situácia v rodine je takmer všade diskriminačná, najmä v Dánsku. Preto sa potvrdzuje, že pocit šťastia je pre obe pohlavia úzko spojený s najosobnejšími aspektmi života, ako sa žije v danej kultúre.

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

Tabuľka 65

Pocit šťastia podľa pohlavia apohlavia

(Naozaj šťastná odpoveď, podľa krajiny)

	Muži				Ženy				Rodinná situácia		
	Spolu	-25	25/54	55+	Spolu	-25	25/54	55+	Ženatý alebo v páre	Jednolôžková	Rozvedený, odlúčený, ovdovený
Danmark	35 %	42 %	37 %	30 %	41 %	41 %	46 %	31 %	42 %	32 %	18 %
Belgicko/ België	34	36	35	30	38	46	40	31	39	37	17
Holandsko	32	27	33	33	30	35	33	21	22	36	9
Luxembursko	22	15	25	20	26	8	31	28	29	18	8
Spojené štáty americké	19	16	23	13	25	26	24	25	23	18	20
Írsko	14	14	16	11	19	27	17	15	17	17	12
Francúzsko	14	16	13	15	18	25	18	13	18	17	13
Deutschland	12	11	9	18	10	15	11	6	13	9	5
Italia	5	6	5	6	6	11	3	6	4	7	7

IX Postoje k Európskemu spoločenstvu a zjednoteniu Európy

Predchádzajúce práce ukázali, že rod je slabým prediktorom postojov k Európe: takmer vo všetkých krajinách prichádzajú dobre po politickú orientáciu, že úroveň vzdelania, povolanie a príjem, aj keď sa berie do úvahy, akonáhle sa zohľadnia vzťahy medzi týmito rôznymi premennými.¹

Bez toho, aby sme tu opakovali odpovede na mnohé otázky týkajúce sa spoločného trhu, Európskeho spoločenstva a zjednotenia Európy, ktoré boli položené v tomto prieskume, obmedzíme² sa na tri otázky: jeden o spoločnom trhu, druhý o zjednotení Európy a tretí o vplyve, ktorý by rozvoj Európskeho spoločenstva mohol mať na rozvoj postavenia žien.

1. Spoločný trh

„Myslíte si vo všeobecnosti, že (pre vašu krajinu) byť súčasťou Európskeho spoločenstva (spoločného trhu) je dobrá vec, zlá vec, dobrá vec alebo zlá vec?“

V Spoločenstve ako celku sa 59 % respondentov domnieva, že spoločný trh je dobrá vec, v porovnaní s 9 %, ktorí si myslia opak, a 32 %, ktorí nezaujali stanovisko alebo neodpovedali. Muži reagujú o niečo častejšie ako ženy pozitívnym spôsobom (63 vs. 55 %). Mladší muži a staršie ženy sú o niečo menej priazniví, ale najdôležitejšou premennou je dosiahnuté vzdelanie.

Medzi tými, ktorí vyjadrujú jasný, pozitívny alebo negatívny názor, nie je významný rozdiel medzi oboma pohlaviami:

1 Pozri „Európa videná Európanmi“; V Bruseli v auguste 1974.

2 Pozri Euro-Barometer č. 3, jún – júl 1975.

Verte, žespoločný trh je "dobrá vec"

(zo 100 ľudí, ktorí sa postavili na stranu)

Muži		86 %
Z toho:	15 až 24 rokov	88
	25 až 54 rokov	85
	55 rokov a viac	88
Ženy		87 %
Z toho:	15 až 24 rokov	88
	25 až 54 rokov	89
	55 rokov a viac	85

Ženy sú rovnako priaznivé ako muži, bez výrazného rozdielu v závislosti od situácie, keď získali sociálno-politické zručnosti (vzdelávanie, informácie atď.) na vyjadrenie svojich názorov.

Tabuľka 66

Spoločný trh: dobré alebo zlé závislosti od pohlavia, pohlavia a úrovne vzdelania
(Spoločne s Európskou úniou)

		Dobrá vec	Nesprávna vec	Ani dobré, ani zlé	Nezodpoveda né
Spoločne		59 %	9 %	23 %	9 %
Muži		63	10	21	6
	Z toho: 15 až 24 rokov	57	8	29	6
	25 až 54 rokov	64	11	20	5
	55 rokov a viac	66	9	18	7
Ženy		55	8	25	12
	Z toho: 15 až 24 rokov	57	8	25	10
	25 až 54 rokov	57	7	26	10
	55 rokov a viac	50	9	24	17
Úroveň vzdelania:					
	- nízka	52	11	24	13
	- priemer	63	7	24	6
	- vysoká	76	4	17	3

Rozdiely medzi krajinami kontrastujú na jednej strane so šiestimi „zakladajúcimi“ krajinami, v ktorých šesť až sedem z desiatich respondentov podporuje spoločný trh, a na druhej strane s tromi novými členskými štátmi. (Pozri tabuľku 67).

Mužiskú na celom svete priaznivejší ako ženy, najmä v Írsku, Holandsku a Belgicku. Vek zohráva inú úlohu v závislosti od krajiny a pohlavia: starší muži sú priaznivejší, s výnimkou Belgicka a Luxemburska; staršie ženy sú menej priaznivé, s výnimkou Spojeného kráľovstva a Dánska.

Tieto rozdiely možno v niektorých krajinách vysvetliť vplyvom dosiahnutého vzdelania, čo je obzvlášť dôležité v Belgicku, Nemecku, Spojenom kráľovstve a Holandsku; napríklad v Belgicku súmradí ľudia oboch pohlaví, ale najmä ženy, pre trh oveľa priaznivejší ako ich starší ľudia, pravdepodobne preto, že sú vzdelanejší a lepšie informovaní. Ale iný vplyv má tendenciu určovať postoje: národná kultúra a, dalo by sa povedať, dĺžka skúseností v Európskom spoločenstve.

Je pozoruhodné, že hoci je rozdiel medzi postojmi oboch pohlaví, ako aj rozdiel v závislosti od úrovne vzdelania rádovo rovnaký, v priemere vo všetkých šiestich „zakladajúcich“ krajinách na jednej strane a v troch nových členských štátoch na strane druhej zohráva veku odlišnú úlohu.

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

V skupine „S ix“ sú staršie ženy (55 a viac rokov) výrazne menej priaznivé ako mladšie ženy, zatiaľ čo starší muži (s výnimkou Belgicka a Luxemburska) sú o niečo nepriaznivejší. Naopak, spomedzi „troch“ sú ľudia tej istej vekovej skupiny, a najmä muži, jednoznačne priaznivejší ako mladší ľudia. (Pozri tabuľku 68).

Vysvetľujúcim predpokladom je, že priaznivý postoj žien je „zvyčajne“ ovplyvnený úrovňou vzdelania, keď má Spoločenstvo pre krajinu pomerne dlhé skúsenosti.

Tabuľka 67

priaznivé postoje k spoločnému trhu podľa pohlavia; âge a dosiahnuté vzdelanie

(Dobrá odpoveď podľa štátu)¹

		Muži				Ženy				Úroveň vzdelania		
		Spolu	-25	25/54	55+	Spolu	-25	25/54	55+	Nízka	Žalobný dôvod	Vysoká
Italia	(71 %)	76 %	69 %	78 %	75 %	67 %	71 %	67 %	63 %	68 %	76 %	79 %
Luxembursko	(65 %)	67	81	65	61	62	80	63	52	67	66	58
Francúzsko	(64 %)	70	57	73	73	59	62	59	54	55	69	73
Holandsko	(64 %)	71	67	75	67	57	69	59	47	55	73	80
Belgicko	(57 %)	64	74	64	55	51	73	51	39	41	63	82
Deutschland	(56 %)	59	59	56	64	54	56	56	50	50	59	81
Írsko	(50 %)	59	50	60	61	42	44	40	43	43	56	53
Spojené kráľovstvo	(47 %)	51	36	53	56	43	34	48	40	40	56	70
Danmark	(36 %)	40	24	44	39	34	19	35	39	32	44	40

1 Krajiny sú zoradené v zostupnom poradí frekvencií v odpovedi „Spoločný trh je dobrá vec“. Percentuálne podiely uvedené v zátvorkách zodpovedajú všetkým respondentom v každej krajine.

Tabuľka 68

Rozdiely v postojoch „mladých ľudí“ a „starých ľudí“ k spoločnému trhu podľa pohlavia a krajiny

	Muži			Ženy		
	-25	55+	Rozdiel	-25	55+	Rozdiel
Belgicko/Belgie	74 %	55 %	-19	73 %	39 %	-34
Deutschland	59	64	5	56	50	-6
Francúzsko	57	73	16	62	54	-8
Italia	69	75	6	71	63	-8
Luxembursko	81	61	-20	80	52	-28
Holandsko	67	67	0	69	47	-22
Súbor "Šesť"	64	69	5	64	53	-11
Danmark	24 %	39 %	15	19 %	39 %	20
Írsko	50	61	11	44	43	-4
Spojené kráľovstvo	36	56	20	34	40	6
Súprava "troch"	36	55	19	34	40	6

2. Zjednotenie Európy

„Ste celkovo za zjednotenie Európy, proti nemu alebo mu ľahostajní?“

Sedem z desiatich respondentov (69 %) je veľmi za (35 %) alebo za (34 %) zjednotenie Európy; iba 9 % je nepriaznivých a 22 % je nediferencovaných alebo nereagujúcich.

Ženy sú výrazne menej priaznivé ako muži. Vek je opäť odlišný pre obe pohlavia: muži vo veku 15 – 24 rokov sú menej priazniví ako ich starší ľudia, zatiaľ čo ženy vo veku nad 55 rokov sú menej priaznivé.

Úroveň vzdelania sa zdá byť najdôležitejšou premennou.

(Pozri tabuľku 69).

Tabuľka 69

Postoje k zjednoteniu Európy podľa pohlavia, rodu a dosiahnutého vzdelania

(Spoločne s Európskou úniou)

		Veľmi priaznivá	Skôr priaznivá	Ľahostajný	Skôr nepriaznivá	Veľmi nepriaznivá	Nezodpove dané
	Spoločne	35 %	34 %	15 %	5 %	4 %	7 %
Muži		43	32	12	4	4	5
Z toho:	15 až 24 rokov	32	36	17	6	3	6
	25 až 54 rokov	42	33	12	5	4	4
	55 rokov a viac	51	27	10	4	4	4
Ženy		28	36	19	5	3	9
Z toho:	15 až 24 rokov	29	36	21	5	2	7
	25 až 54 rokov	28	39	17	5	3	8
	55 rokov a viac	28	30	21	5	4	12
Úroveň vzdelania:							
	- nízka	30	32	19	6	4	9
	- priemer	38	37	13	4	3	5
	- vysoká	50	35	8	3	2	2

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

Rozdiely medzi krajinami sú ešte väčšie ako v prípade predchádzajúcej otázky: na jednej strane v šiestich „zakladajúcich“ krajinách verejnosť podporuje zjednotenie Európy v pomere sedem alebo osem z desiatich (76 %); v troch nových členských štátoch sa väčšina dosiahla len nedávno (50 %). Treba však poznamenať, že hodnotenie Írska prevyšuje hodnotenie Belgicka, čo je spôsobené tým, že počet ľudí, ktorí vyhlásia, že sú odlišní alebo neodpovedajú, je v Belgicku jeden a pol krát vyšší.

1° zo 100 respondentov

	Belgicko	Írsko
	%	%
Veľmi priaznivá	23	23
Skôr priaznivá	32	34
Ľahostajný	28	22
Skôr nepriaznivá	2	8
Veľmi nepriaznivá	1	7
Nereaguje	14	6
Spolu	100	100

2° zo 100 osôb, ktoré vyslovujú.

	Belgicko	Írsko
	%	%
Veľmi priaznivá	40	32
Skôr priaznivá	55	47
Skôr nepriaznivá	3	33
Veľmi nepriaznivá	2	10
Spolu	100	100

V niektorých krajinách okrem Luxemburska sú ženy pre zjednotenie Európy menej priaznivé ako muži. Rozdiel je obzvlášť výrazný v Írsku, Taliansku a Belgicku; je to vo veľkej miere spôsobené počtom ľahostajných alebo neodpovedaných odpovedí, ktoré sú u žien oveľa bežnejšie.

Percentuálny podiel ľahostajných alebo neodpovedí podľa krajín:

	Muži	Ženy	Pomer F/H
Italia	11 %	28 %	2,5
Nederaľebo	18	35	1,9
Írsko	18	35	1,9
Danmark	20	34	1,7
Francúzsko	13	22	1,7
Deutschland	15	24	1,6
Belgicko/België	34	49	1,4
Spojené kráľovstvo	23	33	1,4
Luxembursko	18	17	0,9

Pokiaľ ide o vek, opäť sa to robí odlišným spôsobom v závislosti od pohlavia a krajiny, ale aj odlišným spôsobom od toho, čo som videl vyššie (pozri tabuľku 68), pokiaľ ide o odpoveď týkajúcu sa spoločného trhu.

Medzi mužmi majú starší stále tendenciu byť o niečo priaznivejší ako mladší, ale Belgicko je stále výnimkou. Tento trend je výraznejší v nových členských štátoch. Tak malý rozdiel v rozložení postojov k spoločnému trhu.

Medzi ženami sú najstaršie menej priaznivé ako najmladšie, najmä v Belgicku, ale aj v Taliansku, Holandsku a Nemecku. V Spojenom kráľovstve a ešte výraznejšie ako v prípade spoločného trhu sú staršie ženy na zjednotenie Európy oveľa priaznivejšie ako staršie ženy. Trend je rovnaký, ako sme videli v súvislosti so spoločným trhom, ale je výraznejší, najmä v Spojenom kráľovstve.

Pokiaľ ide o úroveň vzdelávania, má silný vplyv navzdelávanie takmer vo všetkých krajinách, ale najmä v Belgicku a Spojenom kráľovstve.

V konečnom dôsledku sa zdá, že politickejší subjekt, akým je jeden z európskych fiktívnych subjektov, je relatívne menej uprednostňovaný (alebo sa presnejšie stretáva s väčšou ľahostajnosťou) medzi staršími ženami v krajinách, kde sú tieto ženy menej vzdelané a menej spolitizované (Belgicko), ale že sú zapojené aj iné premenné, ako je to v prípade Spojeného kráľovstva, kde „anti-European“ kampane pravdepodobne účinnejšie oslovili najmladšie ženy, to znamená najvzdelanejšie a najzručnejšie, tým, že ich naklonili viac k postojom zdržania sa hlasovania než k otvorene negatívnemu postojom.

Tabuľka 70 znázorňuje rozdelenie priaznivých postojov k zjednoteniu Európy podľa pohlavia, veku a úrovne vzdelania podľa krajín.

V tabuľke 71 sa uvádza rozdiel vo frekvencii priaznivého postoja podľa krajín pre dve extrémne vekové skupiny a pre každé pohlavie.

V tabuľke 72 sú uvedené úplné výsledky podľa pohlavia a veku pre Belgicko a Spojené kráľovstvo, aby sa v dvoch krajinách s približne rovnakým priemerným hodnotením priaznivých postojov (52 % a 50 %) preukázali veľké rozdiely, ktoré existujú najmä medzi ženami v závislosti od toho, či sú alebo nie sú „schopné“ vyjadriť sa jedným alebo druhým smerom.

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

Tabuľka 70

Postoje k zjednoteniu Európy podľa pohlavia, rodu a dosiahnutého vzdelania

(Odpoveď „veľmi priaznivá“ alebo „skôr priaznivá“ podľa platu)¹

		Muži				Ženy				Úroveň vzdelania		
		Spolu	-25	25/54	55+	Spolu	-25	25/54	55+	Nízka	Žalobný dôvod	Vysoká
Luxembursko	(80 %)	80 %	85 %	78 %	82 %	81 %	84 %	81 %	72 %	79 %	79 %	81 %
Francúzsko	(77 %)	82	76	82	85	74	70	74	75	68	83	87
Deutschland	(77 %)	82	75	79	90	73	77	79	63	72	82	87
Italia	(77 %)	85	83	87	84	69	83	67	60	71	86	89
Holandsko	(65 %)	72	65	77	67	59	67	62	48	56	77	80
Belgicko	(52 %)	63	69	66	55	48	63	53	32	39	60	84
"Šesť"	(76 %)	81	78	81	84	70	76	72	62	69	81	87
Írsko	(57 %)	66	51	66	74	46	45	54	47	51	62	63
Spojené kráľovstvo	(50 %)	55	40	55	61	46	32	51	46	44	59	74
Danmark	(41 %)	43	31	47	43	41	36	43	39	37	52	46
"Tri" sú	(50 %)	54	40	55	61	46	33	50	46	44	59	68

1 Krajiny sú zoradené v zostupnom poradí podľa frekvencie „veľmi priaznivej“ alebo „skôr priaznivej“ reakcie. Percentuálne podiely uvedené v zátvorkách zodpovedajú všetkým respondentom v každej krajine.

Tabuľka 71

Rozdiely v postojoch medzi „mladými“ a „starými“ k zjednoteniu Európy podľa pohlavia a krajiny
(Odpoveď „veľmi priaznivá“ alebo „radšej priaznivá“)

	Muži			Ženy		
	-25	55+	Rozdiel	-25	55+	Rozdiel
Belgicko/ België	69 %	55 %	-14	63 %	32 %	-31
Deutschland	75	90	15	77	63	-14
Francúzsko	76	85	9	70	75	5
Taliansko	83	84	1	83	60	-23
Luxembursko	85	82	-3	84	72	-12
Holandsko	65	67	2	67	48	-19
Súbor "Šest"	78	84	6	76	62	-14
Danmark	31 %	43 %	12	36 %	39 %	3
Írsko	51	74	23	45	47	2
Spojené kráľovstvo	40	61	21	32	46	14
Súprava "troch"	40	61	21	33	46	13

Tabuľka 72

Rozdiely v postojoch Elgického Nemecka a Spojeného kráľovstva k zjednoteniu Európy podľa základného pohlavia a rodu

	Belgicko (52 %)						Spojené kráľovstvo (50%)					
	Muži			Ženy			Muži			Ženy		
	-25 %	25/54 %	55+ %	-25 %	25/54 %	55+ %	-25 %	25/54 %	55+ %	-25 %	25/54 %	55+ %
1° zo 100 respondentov												
Veľmi priaznivá	32	25	30	23	18	16	13	33	42	15	26	24
Skôr priaznivá	37	41	25	40	35	16	27	22	19	17	25	22
Ľahostajný	23	22	23	25	27	44	27	17	11	33	17	20
Skôr nepriaznivé	2	1	4	1	3	1	12	12	8	12	11	12
Veľmi nepriaznivé	.	1	3	1	1	1	12	11	14	8	9	11
Nezodpovedané	6	10	15	10	16	22	9	5	6	15	12	1
Spolu	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
2° Zo 100 osôb, ktoré sa vyslovujú												
Veľmi priaznivá	45	37	48	35	32	47	20	42	50	29	37	35
Skôr priaznivá	52	60	40	62	61	47	42	28	23	33	35	32
Skôr nepriaznivé	3		7		5	3	19	16	10	23	15	17
Veľmi nepriaznivé	.	3	5	3	2	3	19	14	17	15	13	16
Spolu	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

3. Európske spoločenstvo a meniace sa postavenie žien

„Myslíte si, že rozvoj Európskeho spoločenstva (spoločného trhu) môže mať dobrý, zlý alebo žiadny vplyv na rozvoj postavenia žien?“

Len 34 % ľudí v Spoločenstve ako celku sa domnieva, že rozvoj Spoločenstva môže mať „dobrý vplyv“ na rozvoj postavenia žien; 4 % súvňajhoršom stave a 62 % nevidí súvislosť medzi týmito dvoma subjektmi.

Medzi reakciami mužov a žien existuje len málo rozdielov s výnimkou toho, že u žien, a najmä starších žien, je výrazne väčšia pravdepodobnosť, že nevyjadria svoje názory.

Úroveň vzdelania ovplyvňuje neodpovede a agrozrušuje pozitívne odpovede, t. j. skutočnosť, že odpoveď, ktorá explicitne odráža nevnímanie akéhokoľvek vzťahu medzi subjektmi („žiadny vplyv vôbec“), je taká konštanťná pre tri úrovne vzdelávania, že nám ukazuje, že ide o najrozšírenejší postoj.

Pozri tabuľku 73.

Vplyv veku je u mužov pomerne nízky. Dvaja mágovia, ktorí sa stretávajú v súvislosti so svojím vzťahom – vzťahom Európskeho spoločenstva a vzťahom postavenia žien – majú rôzne účinky: starší muži častejšie očakávajú priaznivý vplyv v Spojenom kráľovstve a Írsku, ako aj v Luxembursku; To však nie je prípad Belgicka, kde, ako sme videli vyššie, je ľahostajnosť medzi staršími osobami veľmi vysoká.

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

Tabuľka 73

Očakávaný vplyv rozvoja Európskeho spoločenstva na zmeny v postavení žien podľa pohlavia, rodu a dosiahnutého vzdelania

(Spoločne s Európskou úniou)

		Dobrý vplyv	Zlý vplyv	Vôbec žiadny vplyv	Nezodpovedané
Spoločne		34 %	4 %	37 %	25 %
Muži		37	6	37	20
Z toho:	15 až 24 rokov	35	5	39	21
	25 až 54 rokov	37	6	40	17
	55 rokov a viac	38	5	32	25
Ženy		32	3	36	29
Z toho:	15 až 24 rokov	34	3	39	24
	25 až 54 rokov	35	3	35	27
	55 rokov a viac	24	3	36	37
Úroveň vzdelania:					
	- nízka	30	5	36	29
	- priemer	36	4	38	22
	- vysoká	46	3	36	15

Priaznivé odpovede som dostal ako prvý, za ním nasledovalo Írsko a Francúzsko. Nemecko, Dánsko a Spojené kráľovstvo sa nachádzajú na konci zoznamu. Z toho vyplýva, že tí, ktorí pripisujú veľký význam problému postavenia žien, s väčšou pravdepodobnosťou očakávajú vplyv na rozvoj Spoločenstva.¹ Okrem toho v Dánsku a Spojenom kráľovstve ho opisuje negatívnym spôsobom vyšší podiel tých, ktorí očakávajú vplyv, než v iných krajinách.

Pozri tabuľku 74.

V prípade žien je vek výraznejší, s výnimkou Dánska a Spojeného kráľovstva, a odpovede starších žien vo väčšine krajín odrážajú menšiu pozornosť venovanú problému postavenia žien a menší záujem o Európske spoločenstvo.

Inštrukcia je takmer všade v smere prudkého poklesu neodpovede pri prechode z nízkej na vysokú úroveň, ale ovplyvňuje reakciu neistoty (alebo ľahostajnosti) oveľa menej: dokonca aj v niektorých krajinách (Luxembursko, Belgicko, Francúzsko, Holandsko, Spojené kráľovstvo) by mala tendenciu zvyšovať ho, čo ukazuje, aký slabý je vnímaný vzťah medzi Európskym spoločenstvom a problémom postavenia žien. Vplyv vzdelávania uvažovaný postoj je však vo všeobecnosti pozitívny, najmä v Írsku a Belgicku.

Pozri tabuľku 75.

1 Pozri tabuľku 1, s. 9

Tabuľka 74

Očakávaný vplyv rozvoja Európskeho spoločenstva na vývoj postavenia žien

(Zaplatiť s)

	Očakávajú vplyv		Neočakávajú žiadny vplyv	Nezodpovedané
	priaznivý	nepriaznivý		
Italia	54 %	2 %	20 %	24 %
Írsko	51	6	30	13
Francúzsko	41	2	31	26
Belgicko/België	34	2	22	42
Luxembursko	34	6	28	32
Holandsko	31	4	27	38
Deutschland	26	4	51	19
Danmark	21	9	36	34
Spojené kráľovstvo	19	9	47	25

Tabuľka 75

Priaznivý vplyv rozvoja Európskeho spoločenstva na zmeny postavenia žien podľa pohlavia, rodu a úrovne vzdelania

(Reakcia s dobrým vplyvom podľa krajín)¹

		Muži				Ženy				Úroveň vzdelania		
		Spolu	-25	25/54	55+	Spolu	-25	25/54	55+	Nízka	Žalobný dôvod	Vysoká
Italia	(54 %)	58 %	53 %	62 %	56 %	49 %	56 %	52 %	35 %	48 %	63 %	66 %
Írsko	(51 %)	52	43	55	55	49	56	50	43	39	57	68
Francúzsko	(41 %)	41	40	39	45	40	39	44	33	35	46	43
Belgicko	(34 %)	38	47	39	32	30	43	32	19	24	38	49
Luxembursko	(34 %)	30	11	33	36	36	32	44	26	33	39	28
Holandsko	(31 %)	36	27	41	32	26	28	29	18	25	38	41
Deutschland	(26 %)	28	23	27	30	25	22	30	20	24	28	34
Danmark	(21 %)	23	21	22	21	20	16	23	20	17	29	25
Spojené kráľovstvo	(19 %)	22	12	21	27	17	18	17	17	18	20	28

¹ Krajiny sú zoradené v zostupnom poradí podľa reakcie „dobrého vplyvu“.

Časť II

Vysvetľujúca esej o formovaní postojov k postaveniu žien

Úvod do metodiky

Čítanie prvej časti ukázalo zložitosť skúmaného problému: postoje mužov a žien určené individuálnymi charakteristikami respondentov (rod, vek, vzdelanie atď.), ako aj postojmi spoločnosti, do ktorej patria, sú niekedy podobné a niekedy odlišné; tieto determinanty navzájom pôsobia; samotné odpovede na jednu otázku sú štatisticky prepojené s odpoveďami na druhú atď.

V snahe vysvetliť, ako sa tieto postoje formujú, t. j. znížiť zložitosť zhromaždených údajov na čo najjednoduchšiu interpretáciu, potrebnú cestu vedeckého výskumu, sa vykonalo niekoľko analýz:

- typ ologique (klastrová analýza), ktorej účelom je klasifikovať všetkých 9500 skúmaných jedincov charakterizovaných viacerými premennými (uvedené odpovede a charakteristiky, ktoré sú každému známe) do obmedzeného počtu skupín (alebo „typov“), aby títo jedinci boli v rámci každej skupiny čo najviac „rovnakí“ a typy sa od seba čo najviac líšili;

- analýzy faktorov na úrovni každej krajiny zodpovedí na otázky priamo súvisiace s našou témou s cieľom určiť, či a do akej miery možno korelácie medzi všetkými týmito odpoveďami, ktoré boli prijaté v dvoch až dvoch prípadoch, vysvetliť malým počtom „faktorov“;

analýza nazýva „viacnásobné klasifikačné analýzy“, čo umožňuje merať vysvetľujúcu hodnotu radu premenných (pohlavie, vek, vzdelanie, príjem atď.) a relatívnu váhu každého z „faktorov“ identifikovaných pre každú premennú vo vzťahu k ostatným, pričom sa zohľadňujú vzájomné vzťahy medzi nimi.

Každá z týchto metód nám umožní odvodiť hypotézy a možno aj závery z množstva zozbieraných údajov.

Začneme typologickou analýzou.

Typologická analýza postojov verejnosti k postaveniu žien¹

Táto analýza spočívala v kombinovanom spracovaní odpovedí na tieto otázky:

význam, ktorý sa pripisuje problému postavenia žien,

posúdenie rýchlosti zmeny,

šance, že ženy v porovnaní s mužmi uspejú vo svojom živote,

oblasti zodpovedajúce znevýhodneniu alebo diskriminácii,

– obraz politiky („ľudské veci“)

Dôverujte mužovi alebo žene ako politickému zástupcovi v parlamente.

Výsledok spracovania odpovedí na tieto otázky bol následne oznámený rozsudkom o zmiernení rozdielov medzi príslušnými úlohami oboch pohlaví; o ženách, ktoré vyzývajú na zmiernenie rozdielov, o úlohe žien v politike a o individuálnych charakteristikách respondentov.

Táto analýza postupne odhaľuje stupeň heterogenity siedmich skupín, ktoré možno samy osebe zredukovať na päť hlavných typov, ktoré „vysvetľujú“ 30,4 % informácií obsiahnutých v šiestich aktívnych premenných:

Prvý typ: aktivistov zmeny

Táto skupina predstavuje 34 % celkového počtu respondentov a tvorí ju 45 % mužov a 55 % žien.

1 Analýza vedená spoločnosťou Hélène RIFFAULT.

Títo „militanti“ sa domnievajú, že postavenie žien v spoločnosti je dôležitou otázkou, že väčšina žien chce zmenu a väčšina mužov nie, že ženy majú právo požadovať zmiernenie rozdielov, že k zmene nedochádza dostatočne rýchlo. Súabsolútne proti tomu, aby politika bola záležitosťou mužov, a veria, že úlohy mužov a žien by mali byť v politike rovnaké. Okrem toho majú rovnakú dôveru k žene ako k mužovi ako k zástupcovi v parlamente.

V rámci tohto typu možno rozlíšiť dve podskupiny:

- jeden (IA), ktorý predstavuje 14 % celkovej pracovnej sily, pričom 43 % tvoria muži a 57 % ženy, sa domnieva, že ženy v súčasnosti majú rovnakú pravdepodobnosť uspieť vo svojom živote ako muži;
- druhý (IB) s 20 % celkovej pracovnej sily (46 % mužov a 54 % žien) sa domnieva, že ženy sú menej pravdepodobné; táto skupina je veľmi zaneprázdnená ľuďmi s vysokou úrovňou vzdelania, ktorí patria do mestských oblastí.

Tieto dve skupiny „aktivistov za zmenu“ sa najviac zaujímajú o politické diskusie; ich úroveň spokojnosti s „materialistickými“ položkami (bývanie, príjem, životná úroveň, práca atď.) sa veľmi nelíši od priemeru, ale sú menej spokojní ako priemer respondentov s položkami týkajúcimi sa formy spoločnosti a fungovania demokracie.

Stručne povedané, sú skutočne „aktivistami zmeny“ v širokom zmysle slova, čo síce zahŕňa, ale ide ďaleko nad rámec toho, čo sa bežne označuje ako „feministky“. Je to najväčšia skupina z hľadiska počtu a pravdepodobne aj vplyvu; Tvorí ho o niečo viac žien ako mužov.

Druh 2: Odporcovia zmeny

Táto druhá skupina je charakterizovaná presne opačným spôsobom. Predstavuje 18 % celkovej pracovnej sily s takmer rovnakým počtom žien ako mužov (53 % mužov a 47 % žien).

Títo „oponentí“ sa domnievajú, že problém nie je dôležitý a že ženy majú rovnakú šancu ako muži. Pre nich sa ženy chcú zmeniť a mylia sa; väčšina mužov je proti zmene; Zmena v súčasnosti prebieha príliš rýchlo.

Pre túto skupinu by politika mala byť viac o mužoch; A ak s tým chcú ženy niečo urobiť, bolo by lepšie, keby to bolo v inej úlohe. V žiadnom prípade nejde o hlasovanie za niekoho iného ako za muža.

Tí, ktorí tvoria túto skupinu súperov, sú starší ako priemer; ich úroveň vzdelania je nižšia a majú malý záujem o politiku.

typ: umiernených

Ide o prechodnú skupinu medzi prvými dvoma skupinami: 18 % celkovej pracovnej sily, 48 % mužov a 52 % žien.

Títo „umiernení“ sú na nejakú zmenu, ale nemajú jasno v tom, že zomriem, a nie sú veľmi spolitizovaní „alebo i, toto je veľký problém“, „áno, väčšina žien chce zmenu a majú pravdu“. Ale muži z väčšej časti nechcú zmenu. Politika nie je príliš záležitosťou žien ak chcú v nej zohrávať úlohu, musí to byť v každom prípade iná úloha ako úloha mužov.

Skutočnosť, že táto skupina „umiernených“ má v širokej verejnosti rovnaký význam ako skupina „oponentov“ (18 %), jasne ukazuje, akú úlohu môže zohrávať pri vývoji právnych predpisov a morálky v závislosti od toho,

či sa bude opierať o jednu alebo druhú stranu. "Militanti" by sa pravdepodobne mali vyhnúť biť ho, ak chcú vyhrať nad väčšinou verejnosti na svoju vec.

Typ 4: prispôsobená

Je to skôr tradicionalistická skupina, dobre prispôsobená súčasnej situácii, ktorá sa, ako sme videli, líši aj od krajiny ku krajine. Predstavujem 21% celkovej pracovnej sily. Pre jej členov nie je problém žien významný a ženy nie sú menej pravdepodobné, že uspejú vo svojom živote. Ich skóre spokojnosti je výrazne vyššie ako priemer, pokiaľ ide o celkovú spokojnosť so životom, materialistickými predmetmi, spoločnosťou a fungovaním demokracie. Častejšie ako iní hovoria, že sú „naozaj šťastní“.

V rámci tejto skupiny možno rozlíšiť dve skupiny podg, medzi ktorými sú tieto nuansy:

- v prípade niektorých (IVA), ktoré predstavujú 11 % celkovej pracovnej sily, s 55 % mužov a 45 % žien, sa nezdá, že by existoval problém, keďže v súčasnosti všetci muži aj ženy súhlasia s tým, že znížia rozdiely medzi úlohami, a tak to je;

pre ostatných (IVB), 10 % pracovnej sily, 45 % mužov a 55 % žien, by to bol skôr falošný problém: musí sa zachovať určitá ženskosť; väčšina žien nechce zmenu a určite nie väčšina mužov; okrem toho ženy, ktoré chcú zmeniť spoločnosť týmto spôsobom, sa mýlia; pre túto podskupinu však platí, že ak chcú ženy zohrávať úlohu v politike, musí to byť tá istá úloha, akú by zohrával muž.

Tento typ uspokojenia a – z rôznych dôvodov – bezproblémových úprav predmetu záujmu je v Dánsku, Spojenom kráľovstve a Holandsku obzvlášť bežný.

Typ 5: ľahostajný a ročný názor

O zvyškovej skupine, ktorá predstavuje o niečo viac ako 8 % celkovej pracovnej sily, sa dá povedať len málo, okrem toho, že ide o „najženskú“ skupinu (57 % žien a 43 % mužov), najstaršiu, najmenej vzdelanú skupinu s najvyšším podielom neaktívnych osôb.

V tabuľke 76 sú zhrnuté hlavné osobné charakteristiky respondentov v každom z piatich druhov spracúvaných údajov. Jasne znázorňuje sociologický profil každého typu:

niekoľko rozdielov medzi oboma pohlaviami,

- vyšší vek a nižšia úroveň vzdelania ľahostajných a protivníkov,

- niekoľko rozdielov medzi mestami a vidiekom.

Tabuľka 76

Päť typov postojov podľa charakteristík respondentov

(Spoločne s Európskou úniou)¹

	"aktivisti zmeny" typu I (33,7 %)		Typ II "Oponenty" (18,2%)	Typ III "mierni" (18,3%)	Typ IV „prispôsobené“ (20,9 %)		Typ V "ľahostajný a bez názoru" (8,5%)
	Umelá inteligencia (13,4 %)	IB (20,3 %)			IVA (10,2 %)	IVB (10,7 %)	
Muži	43 %	46 %	53 %	48 %	55 %	45 %	43 %
Ženy	57	54	47	52	45	55	57
Vek:							
15 až 24 rokov	22	25	12	16	19	16	10
25 až 54 rokov	54	56	26	54	52	55	41
55 rokov a viac	24	19	42	30	29	29	49
Pokyn:							
- nízka	52	39	65	53	56	50	70
- priemer	31	36	25	33	29	30	21
- vysoká	17	25	10	14	15	20	9
Umiestnenie:							
- obec	38	34	42	41	41	37	42
- malé mesto	34	33	31	31	33	34	31
- veľké mesto	27	31	27	27	25	28	25
Činnosť:							
- aktívna	50	55	46	52	56	50	35
- neaktívne	50	45	54	48	44	50	65
Verejná služba :							
žnatý/vydatá	65	65	67	67	70	70	61
- vdovci	7	5	12	8	7	8	17
- dvojhra	23	26	18	22	20	18	18
- Ostatné	4	4	3	3	3	4	3

1 Percentuálne podiely v zátvorkách pod každou hlavou stĺpca zodpovedajú hmotnosti typu v celkovej vzorke. Niektoré súčty môžu byť nižšie ako 100 %, pretože neodpovede sa nepočítajú.

Ešte zaujímavejšie je rozdelenie osôb patriacich do každého z piatich typov podľa krajiny. (tabuľka 77).

Počet „aktivistov za zmenu“ je obzvlášť vysoký v Írsku (46 %), Taliansku (39 %) a vo Francúzsku (38 %).“

„Oponenti“, ktorých je v Dánsku veľmi málo (10%), predstavujú 16 až 23 % v ostatných krajinách.

„Umiernení“ predstavujú možno rezervu „vojenských síl“ vo Francúzsku a Luxembursku.

V Dánsku, Holandsku a Veľkej Británii je viac „prispôsobených“ a „indiferentných“ ako inde.

V Belgicku a Nemecku sa zdá, že medzi „umiernenými“ a „oponentmi“ ešte nič neexistuje.

Napokon tabuľka 78 uvádza pre každý typ percentuálny podiel alebo bodové hodnotenie zodpovedajúce niekoľkým otázkam, ktorých význam bude uvedený v následných analýzach. Jednoduchý pohľad na situáciu žien ukazuje, ako sa „aktivisti za zmenu“ a „adaptovaní sat isfaits“ v našich spoločnostiach stavajú proti sebe.

V druhej časti sa tento bod objasní najmä na základe iných metód analýzy.

Tcanauč. 77

Päť typov postojov v jednotlivých krajinách

(Zo 100 respondentov v každej krajine)

	"Aktivisti pre zmenu" typu I (33,7 %)		„Oponenti“ typu II (18,2 %)	„Umiernený“ typ III (18,3 %)	Typ IV „prispôsobené“ (20,9 %)		Typ V "ľahostajný a bez názoru" (8,5%)
	Umelá inteligencia (13,4 %)	IB (20,3 %)			IVA (10,2%)	IVB (10,7 %)	
Belgicko/ België	13 %	15 %	21 %	24 %	10 %	6 %	11 %
Danmark	13	21	10	7	14	21	14
Deutschland	14	19	23	24	9	7	4
Francúzsko	17	21	16	27	7	8	4
Írsko	16	30	16	19	7	8	4
Italia	21	18	22	20	8	7	4
Luxembursk o	10	18	18	27	11	7	9
Holandsko	8	20	18	12	16	12	14
Veľká Británia	10	20	19	9	12	17	13
(Severné Írsko)	(11)	(24)	(18)	(13)	(17)	(11)	(6)

Tabuľka 78

Niektoré charakteristické reakcie zodpovedajúce piatim typom postojov

(Spoločne s Európskou úniou)¹

	"Aktivisti pre zmenu" typu I (33,7 %)		„Oponenti“ typu II (18,2 %)	„Umiernený“ typ III (18,3 %)	Typ IV „prispôsobené“ (20,9 %)		Typ V „ľahostajný a bez názoru“ (8,5%)
	Umelá inteligencia (13,4 %)	IB (20,3 %)			IVA (10,2%)	IVB (10,7 %)	
Význam problému postavenia žien	7,09	7,14	4,09	6,66	3,86	3,76	3,69
Ženy sú menej pravdepodobné	4 %	98 %	18 %	47 %	5 %	18 %	10 %
Zmeny nejdú dostatočne rýchlo	52 %	53 %	7 %	26 %	4 %	7 %	6 %
Politika by nemala byť viac o mužoch	85 %	90 %	17 %	15 %	44 %	46 %	25 %
Hodnotenie spokojnosti:							
Život, ktorý vedieme	7,38	7,43	7,27	7,34	7,76	7,83	7,37
- forma spoločnosti	5,27	5,04	5,43	5,65	5,9	5,45	5,75
Fungovanie demokracie	4,9	4,78	5,08	5,34	5,65	5,19	5,41
Hovorí sa, že "naozaj šťastný"	22 %	22 %	20 %	20 %	30 %	30 %	21 %

1 Nevážený súbor vnútroštátnych vzoriek.

III Faktorová analýza a analýza odpovedí na základe viacerých kritérií ¹

S cieľom získať prehľad o odpovediach každého respondenta na 22 otázok týkajúcich sa postavenia žien sa vykonali analýzy faktorov samostatne pre každú krajinu.²

Z preskúmania výsledkov vyplynula pozoruhodná podobnosť medzi modelmi reakcie v jednotlivých krajinách. V každom národnom hospodárstve sa objavujú tri skupiny postojov. Skupiny ("zoskupenia") odrážajú skutočnosť, že ľudia, ktorí odpovedajú na konkrétnu otázku v jednom alebo druhom zmysle, majú vysokú pravdepodobnosť, že poskytnú podobnú odpoveď na každú z ostatných otázok v tej istej skupine a naopak.

Vzhľadom na túto podobnosť v modeloch postojov v deviatich krajinách sa analýza predloží za Spoločenstvo ako celok.

1 Táto kapitola sa vo veľkej miere zaoberá analýzami, ktoré vykonali profesori Margaret a Ronald INGLEHART (Univerzita v Michigane).

2 Technika, ktorá sa tu používa, je technika „varimax rotatlon“.

Situácia žien v Európskom spoločenstve: tri konfigurácie polohy
(Faktorová analýza celkových vnútroštátnych vzoriek)

Dominantný faktor

I. Vnímanie diskriminácie:

Povedali by ste, že súčasná situácia žien vo vašom okolí je v porovnaní so situáciou mužov oveľa lepšia (...), pokiaľ ide o...?

...príležitosti na propagáciu	0,71
... plat	0,67
...príležitosť nájsť si prácu	0,66
... istota zamestnania	0,65
... odborné vzdelávanie	0,63
...príležitosť študovať	0,53
... pracovné podmienky	0,52

Sú ženy rovnako pravdepodobné ako muži, že uspejú vo svojom živote? 0,64

II. Podpora spoločenských zmien vo vzťahu k úlohe žien alebo boj proti nim

Myslíte si, že ženy by mali hrať rovnakú úlohu ako muži v politike? 0,71

– „Súhlasíte s tým, že politika by mala byť viac záležitosťou mužov (...)?“ 0,68

Meniasa veci príliš rýchlo, nie dostatočne rýchlo alebo len tak? 0,54

„Považovali by ste za normálne alebo nie normálne, keby žena večer išla von bez svojho manžela a zúčastnila sa na stretnutí?“ 0,51

Menia sa veci správnym alebo nesprávnym spôsobom? 0,45

Je podľa vás problém pre ženy alebo nie? Aký dôležitý je tento problém? 0,42

„Považovali by ste za normálne alebo nie normálne, keby žena povzbudzovala svojho manžela, aby zmenil zamestnanie, pretože jej je ponúknutá lepšia situácia v inom regióne?“ 0,34

„Považovali by ste za normálne, keby sa rodičia rozhodli platiť svoju dcéru za vzdelanie, ak by sa jej v škole darilo lepšie ako chlapcovi?“ 0,33

III. Spokojnosť alebo nespokojnosť?

„Ako ste spokojný s formou spoločnosti, v ktorej žijeme?“ 0,67

„Ste vo všeobecnosti veľmi spokojní (...) so životom, ktorý práve vediete?“ 0,65

Menia sa veci správnym alebo nesprávnym spôsobom? 0,44

„Myslíte si, že rozvoj Európskeho spoločenstva (...) môže mať dobrý vplyv (...) na rozvoj postavenia žien?“ 0,43

Prvá z troch skupín vyjadruje mieru, do akej sú ženy považované za také alebo menej pravdepodobné, že existujú ako muži. Odráža tendenciu niektorých zvažovať, že ženy majú rovnaké príležitosti v každej z uvedených oblastí, zatiaľ čo iní sa neustále domnievajú, že sú menej pravdepodobné.

Položkou s najväčšou váhou v tomto súbore odpovedí sú „propagačné príležitosti“. Zdá sa, že ide o najcitlivejší ukazovateľ vnímania rovnosti príležitostí medzi ženami a mužmi.

Relatívne dobrými ukazovateľmi sú aj "mzda" a "príležitosť nájsť si prácu". Ďalšie dve položky - "príležitosť študovať" a "pracovné podmienky" - majú tendenciu menej silne súvisieť s ostatnými. V skutočnosti je možné, že niekto verí, že ženy majú rovnaké príležitosti ako muži, pokiaľ ide o pracovné podmienky alebo vzdelanie, ale zastáva názor, že celkovo sú ženami menej pravdepodobné ako muži.

Druhý groupe vyjadruje priaznivý alebo nepriaznivý postoj k spoločenským zmenám týkajúcim sa postavenia žien. Tento rozmer zahŕňa veľký počet zmien, ale je zaujímavé poznamenať, že jeden z našich najcitlivejších ukazovateľov sa týka politickej úlohy žien.

Tretia skupina vyjadrila spokojnosť alebo nespokojnosť s formou spoločnosti a spôsobom života vo vzťahu k postaveniu žien a súvisiacim zmenám v spoločnosti. Určitý postoj optimizmu alebo pesimizmu k sociálnej zmene je tiež vyjadrený touto dimenziou.

Táto analýza faktorov nám umožňuje vziať z novej perspektívy všetky výsledky, ktoré sa predtým skúmali v prvom čítaní.

1. Pre alebo proti spoločenskej zmene

Možno vytvoriť index podpory spoločenských zmien súvisiacich s úlohou žien alebo nesúhlasu s nimi, v ktorom sa kombinujú reakcie na dve najvýznamnejšie otázky: Menia sa veci príliš rýchlo? a „súhlasíte s tým, že politika by mala byť viac o mužoch?“¹

Tento index sa môže použiť ako závislá premenná v sérii analýz s viacerými kritériami, v ktorých sa meria vzťah so špecifickými identifikačnými premennými (pohlavie, vek, vzdelanie, príjem atď.), pričom sa zohľadňujú vzájomné vzťahy medzi týmito premennými: napr. medzi pohlavím a vekom, medzi pohlavím, vekom a príjmom atď.²

Tabuľka ci– potom znázorňuje relatívny význam desiatich identifikačných premenných vo vysvetlení, inak povedané, rozmeru skúmaného v každej z krajín Spoločenstva.

1 Tieto dve položky patria medzi tri, ktoré sú dominantnými faktormi na meranej dimenzii (druhá skupina). Bod „rovnaká úloha v politike“ nebol vybraný z dvoch dôvodov: po prvé, v dotazníku sa objavil hneď za položkou „politika v oblasti ľudských záležitostí“ a existoval dôvod obávať sa vplyvu kontaminácie, po druhé, je nejednoznačný, pretože tvrdohlavý tradicionalista a úmyselný zástanca „oslobodenia“ žien sa môžu z rôznych dôvodov domnievať, že ženy a muži by mali v politike zohrávať rôzne úlohy.

2 Používa sa viacnásobná klasifikačná analýza (MCA).

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

Tabuľka 80

Podpora spoločenských zmien týkajúcich sa postavenia žien v krajinách Európskeho spoločenstva podľa desiatich identifikačných premenných

(Rozsah poradia podľa rozptylu vysvetleného každým prediktorom, berúc do úvahy účinky iných prediktorov)

	Danmark 4.27 (x)	Írsko 4.24	Spojené kráľovstvo 4.16	Francúzsko 4.12	Nemecko 3.88	Taliansko 3.78	Holandsko 3.76	Belgicko 3.48	Luxembursko 3.42
1. Vek odporcu	1	3	2	1	7	7	2	1	4
2. Uprednostňovanie strany	2	7	3	3	1	1	3	4	5
3. Príjmy rodiny	3	2	1	2	5	3	4	7	2
4. Región	10	1	10	6	6	5	1	2	1
5. Počet osôb v domácnosti	4	6	5	4	4	2	5	8	6
6. Úroveň vzdelania	7	8	4	5	9	4	7	3	8
7. Mesto/krajinská rezidencia	6	5	6	8	2	8	8	5	7
8. Pohlavie respondenta	5	4	8	9	3	10	10	10	9
9. Povolanie vedúceho domácnosti	9	9	7	7	8	6	6	6	3
10. Rodinný stav	8	10	9	10	10	9	9	9	10

x) Číselný údaj pod názvom každej krajiny označuje priemerné skóre indexu podpory: maximálne 6, minimálne 1, stredný bod 3,5.

Všade najsilnejšími prediktormi podpory ženského transformačného hnutia sú vek, preferenciapolitickej strany, rodinný príjem a región, v ktorom respondent žije. Každá z týchto premenných vykazuje významný vzťah k postoju každého respondenta vo väčšine krajín. Väčšina ostatných šiestich premenných má len malé alebo štatisticky nevýznamné účinky.

Pozrime sa na ne jeden po druhom.

1) Vek

Ako už bolo uvedené, postavenie a úloha žien sa vnímajú ako meniace sa. V posledných rokoch to tak nebolo. Vo všetkých krajinách Spoločenstva sa ľudia v určitých vekových skupinách narodili skôr, ako ženy získali určité základné atribúty občianstva, ako napríklad právo voliť. Možno očakávať, že ľudia, ktorých vnímanie a postoje sa formovali v čase, keď bola úloha žien stále úzko obmedzená, by považovali takéto obmedzenia za relatívne prirodzené a tolerovateľné v porovnaní so vzdialenejšími skupinami.

Údaje potvrdzujú tento predpoklad. Mladí ľudia sú za zmenu častejšie ako starší ľudia. Je to spôsobené meniacimi sa historickými podmienkami alebo niečím, čo je vlastné j eunesse? Z údajov vyplýva, že prvá hypotéza je správna. Rozsah zmeny postojov bol oveľa väčší u žien ako u mužov.

V prípade prvej z dvoch otázok vybraných ako ukazovateľ je rozdiel 12 bodov medzi mužmi a 21 bodov medzi ženami v extrémnych vekových skupinách.

Pokiaľ ide o druhú otázku, rozdiel je 15 bodov v prípade druhej otázky a 28 bodov v prípade druhej otázky.

Vo vekovej skupine nad 65 rokov sú ženy vo svojich odpovediach na každú z týchto dvoch otázok o niečo konzervatívnejšie ako muži. V skupine pôstu je postojk zmene oveľa častejší.

Táto štruktúra vysvetľuje, prečo sú rodové rozdiely také nízke pri porovnávaní žien a mužov bez ohľadu na vek: relatívny "konzervativizmus" starších žien, ktoré vstupujú do priemerného výpočtu s opačným sklonom starších žien, má za následok minimalizáciu rozdielov.

Je potrebné pripísať túto interakciu medzi vekom a pohlavím výlučne účinkom životného cyklu; zdá sa byť hodnovernejšie dospieť k záveru, že došlo k významným zmenám v koncepcii príslušných úloh oboch pohlaví, ktoré mali obzvlášť silný vplyv na skupinu, ktorej sa to najviac týka: ženy.

(Pozri tabuľku 81)

Tabuľka 81

Postoje k spoločenským zmenám, pokiaľ ide o postavenie žien podľa pohlavia
(Výsledky pre Spoločenstvo okrem neodpovedí)

1. Berúc do úvahy, že pokiaľ ide o postavenie žien v spoločnosti, veci sa nemenia dostatočne rýchlo:

Vek	Muži	Ženy
15 – 24 rokov	33 %	40 %
25-34	33	38
35-44	27	32
45-54	25	27
55-64	22	26
65 rokov a viac	21	19
Rozdiel medzi extrémnymi skupinami	-12	-21

2. Nesúhlasia s tým, že „politika musí byť viac záležitosťou mužov“:

Vek	Muži	Ženy
15 – 24 rokov	33 %	40 %
25-34	33	38
35-44	27	32
45-54	25	27
55-64	22	26
65 rokov a viac	21	19
Rozdiel medzi extrémnymi skupinami	-15	-28

Ďalší argument v prospech tohto záveru o vplyve generačného efektu možno vyvodit' z analýzy vzťahu medzi postojmi a vekom v každej z krajín.

V rôznych krajinách dostali ženy právo voliť vo veľmi odlišných termínoch. Krajiny preto možno stručne rozdeliť do dvoch skupín: tie, v ktorých ženy získali právo voliť predčasne, t. j. pred prvou svetovou vojnou alebo bezprostredne po nej, a tie, v ktorých bolo právo získané neskoro, s generáciou oneskorenia, t. j. po skončení druhej svetovej vojny. Nemecko je prechodným prípadom, pretože ženy tam získali právo voliť pomerne skoro, ale toto právo, rovnako ako všetky politické slobody, bolo za nacistu pozastavené.

Zatiaľ čo rozdiely v postojoch medzi mladými a staršími ľuďmi sú ovplyvnené historickými zmenami, relatívne dlhodobé rozdiely medzi vekovými skupinami možno očakávať v krajinách, v ktorých boli hlasovacie práva udelené skôr, a relatívne nedávne rozdiely v krajinách, v ktorých boli hlasovacie práva udelené nedávno.

Tento predpoklad sa potvrdzuje: v každej z piatich „skorých“ krajín je najväčší rozdiel medzi druhou a treťou vekovou skupinou; v každej z troch „oneskorených“ krajín sa pozoruje medzi prvou a druhou vekovou skupinou; Nemecko je jednoznačne prepojené s druhou skupinou krajín. Rozdielne reakcie medzi mladšími a staršími ľuďmi pravdepodobne odrážajú historické vplyvy, ktoré si navzájom podstúpili ako tínedžeri.

Tabuľka 82

Nesúhlasí s názorom, že „politika by mala byť viac záležitosťou mužov“ v závislosti od situácie krajiny¹

Vekové skupiny			Éra, keď ženy dostali právo voliť							
Vek v roku 1975	Priemerný vek	18 rokov ²	Staroveký (1915 - 1919)				Predtým s prerušením	Nedávne (1944 - 1949)		
			Dan.	Ned.	G.B.	Írsko	Deutsch.	sr.	To je všetko.	Belg.
15-39	27	1966	85 %	65 %	75 %	75 %	61 %	77 %	73 %	57 %
40-65	52	1941	82	57	73	69	45	60	57	42
66-96	72	192]	69	47	68	54	40	59	55	30

¹ Neodpoveď je vylúčená. Bez Luxemburska a Severného Írska.

² Vek 18 rokov sa tu považuje za vek, v ktorom končí socializácia pred dosiahnutím dospelosti.

2) Politická preferencia

Politická orientácia je tiež dôležitým prediktorom postojov k meniacemu sa postaveniu žien.

Ako prvé priblíženie možno povedať, že ľudia, ktorí sú orientovaní na ľavicu, majú tendenciu viac podporovať účasť žien ako tí, ktorí sú orientovaní na pravicu. Existujú však výnimky. Napríklad v Británii sa zdá, že voliči Labouristickej strany sú relatívne menej priazniví; vo Francúzsku sú komunisti menej priazniví ako ostatní, s výnimkou AullistGs a nezávislých republikánov; V Belgicku sú socialisti ďaleko za liberálmi a voličmi regionálnych strán.

Napriek týmto anomáliám, ktoré by sa mali overiť aj na väčších vzorkách, ľavicoví voliči majú tendenciu uprednostňovať rovnakú účasť žien v politike.

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

Tabuľka 83

Nesúhlas s názorom, že „politika by mala byť viac záležitosťou mužov“ vzhľadom na politickú preferenciu a krajinu¹

Deutschland		Írsko		Veľká Británia		Francúzsko	
JPD	61 % (347)	Pracovná sila	70 % (148)	liberálne	78 % (94)	PSU a extrémna ľavica	85 % (26)
FDPV	57 (105)	Fianna zlyhá	70 (369)	Conservative	78 (393)	Socialistickej strany	75 (325)
CDU/CSU	42 (416)	Fine Gael	69 (209)	Nationalist Pracovná sila	69 (26) 66 (324)	Ľavicový Rad. Reformátori	75 (20) 72 (72)
						Komunistická strana	67 (107)
						U.D.R.	64 (112)
						Republ. indép.	58 (163)
Holandsko		Danmark		Belgicko/België		Italia	
Dem. 66, DS-70	100 % (8)	Venstre Socialiste	90 % (19)	PVV (Liberalen)	68 % (59)	PCI	80 % (153)
PPR, PSP	88 (42)	Socialistický ľud.	88 (42)	FDF/RW	63 (40)	PRI	80 (25)
CPN	69 (16)	Venstre	85 (181)	Volksunie	59 (73)	PSDI	469 (45)
VVD	65 (150)	Fremskridtspartiet	82 (146)	PSC (Societies-Chr.)	52 (85)	psi	67 (141)
PvdA	60 (289)	Kristeligt Folk.	80 (44)	BSP (Socialisten)	49 (99)	PLI	67 (SQ)
ARP	60 (57)	Sociálna demokratika	79 (248)	PSB (Socialisti)	45 (146)	MSI/Destra Naz.	58 (45)
ISGP, BP, GPV, RKPN	52 (23)	Radikale	79 (53)	CVP (kresťania)	45 (282)	DC	57 (291)
KVP	48 (159)	Konzervatívne	72 (46)	PLP (liberálne)	33 (30)		
Chu	44 (52)	Kommunisten	71 (17)				

¹ Žiadne odpovede nie sú vylúčené. Bez Luxemburska a Severného Írska. Údaje v zátvorkách zodpovedajú počtu respondentov. Percentuálne podiely vypočítané z menej ako 30 odpovedí nemožno považovať za významné.

3) Príjmy

Príjem rodiny je spolu s regiónom jedným z dvoch ďalších dôležitých prediktorov postojov k politickej účasti žien.

Vo všeobecnosti sú najpriaznivejší ľudia s vysokými príjmami. Toto zistenie môže byť prekvapením po zistení, ktoré sme práve urobili v súvislosti s politickou orientáciou. Vysvetlenie tohto zjavného rozporu by sa nepochybne malo hľadať v procese zmeny hodnotových systémov, v ktorom sa niektoré z najbohatších kruhov v západoeurópskych krajinách zvyčajne zameriavajú na „postmaterialistické“ hodnoty, pričom uprednostňujú najmä menej hierarchickú a rovnoprávnejšiu spoločnosť.¹ Keďže rodová rovnosť je súčasťou pomateriálneho hodnotového systému, výsledky týkajúce sa ľavicovej orientácie a vysokých príjmov môžu odrážať rovnaký proces kultúrnej zmeny.

1 Pozri Ronald INGLEHART, The Silent Revolution in Europe (Tichý revolution v Európe), American Political Science Review, december 1971.

Tabuľka 84

Nesúhlasí so stanoviskom „Politikaby mala byť viac podnikaním mužov“ v závislosti od príjmu rodiny a krajiny¹

Danmark		Veľká Británia		Írsko		Francúzsko	
20 000.Kr	71 % (55)	- L 79	63 % (105)	L 40	50 % (30) ^a	-->FF 800	42 % (43)
20 - 30.000	82 (67)	80 - 159	77 (162)	40 - 79	60 (133)	800 - 1250	53 (53)
30 - 40.000	85 (46)	160 - 239	73 (221)	80 — 159	72 (258)	1250 - 1750	59 (85)
40 - 50.000	71 (49)	240 - 319	77 (150)	160 — 239	72 (217)	1750 - 2500	67 (162)
50 - 60.000	83 (77)	320 - 399	83 (83)	240 - 319	84 (102)	2500 - 4000	73 (242)
60 - 80.000	77 (123)	400+	88 (76)	320 - 399	76 (45)	4000 — 6500	78 (160)
80 - 100.000	87 (108)			400+	71 (34)	6500+	78 (71)
100 — 150 000	87 (160)						
150.000 +	95 (59)						

Italia		Holandsko		Deutschland		Belgicko/Belgie	
70 000 litrov.	54 % (41)	Hfl. 9000	56 % (43)	-DM 750	27 % (45)	-FB 8000	32 % (66)
70 - 120.000	54 (79)	9 - 12.000	57 (67)	750 - 1000	51 (88)	8 - 16.000	38 (203)
120 - 180.000	60 (161)	12 - 15.000	56 (82)	1000 - 1250	41 (126)	16 - 24.000	45 (218)
180 - 250.000	67 (241)	15 - 18.000	59 (106)	1250 - 1500	44 (126)	24 - 32.000	49 (182)
250 - 350.000	64 (193)	18 - 21.000	55 (165)	1500 - 1750	53 (116)	32 - 40.000	56 (157)
350 - 500.000	66 (131)	21 - 24.000	55 (123)	1750 - 2000	52 (124)	40 - 60.000	56 (101)
500 - 750.000	78 (41)	24 - 27.000	63 (87)	2000 - 2250	49 (105)	60.000 +	68 (50)
750.900 +	86 (22)	27 - 30.000	60 (47)	2250 - 2500	61 (62)		
		30 - 33.000	64 (45)	2500 - 2750	59 (51)		
		33 - 39.000	83 (30)	2750 - 3000	54 (28)		
		40.000 +	67 (51)	3000+	76 (41)		

4) Región bydliska

Vzťah medzi regiónom bydliska a postojom k politickej účasti žien nie je jednoduchý. Medzi provinciami Holandska alebo medzi spolkovými krajinami Spolkového Nemecka existujú značné rozdiely; ale medzi tromi hlavnými regiónmi Dánska, ani medzi Veľkou Britániou a Severným Írskom je len málo (hoci medzi samotnými regiónmi Veľkej Británie je určitý rozdiel).

V každom prípade je región dôležitým prediktorom. V regiónoch s veľkou metropolou, ako je Londýn, Dublin, Paríž, Hamburg alebo Brusel, existuje určitá tendencia k priaznivejšiemu postoju, hoci regióny Rím a Berlín sú výrazne pod ich zodpovedajúcimi vnútroštátnymi priemermi.

Provincie s protestantskou väčšinou v Holandsku prichádzajú pred katolícke alebo zmiešané provincie, ale to nemusí nevyhnutne platiť pre nemecké spolkové krajiny. Medzi flámskymi a valónskymi provinciami Belgicka nie je žiadny významný rozdiel.

Pred vykonaním podrobnejších štúdií s dostatočným počtom vzoriek možno povedať len to, že existujú medziregionálne rozdiely a že regióny s veľkými mestami majú tendenciu byť „feministickejšie“ bez toho, aby sa to všade overovalo.

Tabuľka 85

¹ Žiadne odpovede nie sú vylúčené. Bez Luxemburska a Severného Írska. Príjem rodiny sa poskytuje ročne pre Dánsko a Holandsko a mesačne pre ostatné krajiny.

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

Nesúhlasím so stanoviskom „Politikamusí byť viac záležitosťou mužov“ v závislosti od regiónu bydliska a krajiny²

Danmark		Veľká Británia		Írsko		Francúzsko	
Jylland	85 % (490)	juhozápad	81 % (89)	juhozápad	78 % (131)	Parížsky región	78 % (235)
Sjaelland	78 (404)	Londýn + Juhovýchod	77 (283)	západ	72 (104)	severozápad	71 (235)
Fyn	78 (90)	Yorkshire * Humber.	76 (88)	východne	71 (344)	Alsasko a Lotrinsko	69 (77)
		West Midlands	75 (67)	Midwest	71 (110)	juhovýchodnej	69 (171)
		Škótsko + Wales	71 (184)	Donegal	70 (27)	Kategória:Parížske panvy	65 (168)
		East Midlands	70 (63)	Midlands	70 (91)	juhovýchodnej	60 (125)
		severozápad	68 (114)	juhovýchodnej	62 (131)	Severné a Pas-de-Calais	59 (83)
		Severné	65 (49)	Severovýchod	60 (42)		
		Východná Anglia	62 (39)				
Italia		Holandsko		Deutschland		Belgicko/België	
Sicília + Sardínia	71 % (70)	Frízsko	71 % (44)	Hamburg + Brémy	58 % (48)	Namur	55 % (44)
severozápad	67 (300)	Drenthe	71 (28)	Porýnie-Falcko	58 (62)	Brabant	54 (333)
severovýchod	65 (197)	Groningen	68 (44)	Hesse	57 (83)	Antverpy	52 (233)
Južný	63 (235)	Noordholland	66 (169)	Bayern	56 (160)	Limburg	50 (98)
Stredisko	61 (210)	Noordbrabant	60 (142)	Severné Porýnie-Vestfálsko.	54 (287)	Hainaut	44 (185)
		Zuidholland	59 (237)	Niedersachsen	46 (112)	Liege	43 (141)
		Utrecht	57 (46)	Bádensko-Württembersko	44 (141)	Oost-Vlaanderen	42 (189)
		Gelderland	51 (106)	Berlín	42 (33)	Západ – Vlaanderen	40 (151)
		Limburg	51 (87)	Sársko	42 (19)	Luxembursko	30 (33)
		Zeeland	50 (26)	Šlezvicko-Holštajnsko	36 (41)		

2 vylúčené neodpovede; Bez Luxemburska a Severného Írska.

2. Optimizmus a pesimizmus

Posledná z našich skupín postojov identifikovaných analýzou faktorov bola charakterizovaná pocitom spokojnosti alebo nespokojnosti so spoločnosťou ako celkom a so životom ako celkom, ako aj všeobecným zmyslom pre optimizmus alebo pesimizmus, pokiaľ ide o transformáciu postavenia žien.

Dalo by sa predpokladať, že ženy by boli menej spokojné ako muži v spoločnosti a vo všeobecnosti v živote, pretože ich šance sú v skutočnosti, ak nie zo zákona, obmedzené veľkým počtom praktík a predsudkov, ktoré sa netýkajú osôb druhého pohlavia. Napriek tomu sa zdá, že väčšina žien sa prispôbuje okolnostiam alebo že ich spoločnosť podmieňuje prijatím týchto obmedzení: nie je takmer žiadny rozdiel medzi úrovňou jej satisfaction mužov a žien.

Ako vyplýva z nasledujúcej tabuľky, najdôležitejšie ukazovatele všeobecnej životnej spokojnosti sú rovnaké ako tie, ktoré najviac ovplyvňujú postoj k sociálnej zmene vo vzťahu k postaveniu žien: rodinný príjem, región, vek a politické preferencie. Vo všetkých deviatich krajinách je pohlavie najnižším z desiatich prediktorov.

Tabuľka 86

Predpovede celkovej životnej spokojnosti v krajinách Európskeho spoločenstva

(Rozsah poradia suivant rozptyl vysvetlený každým prediktorom, berúc do úvahy účinky iných prediktorov)

	Írsko (16,9 %) (x)	Luxembursko (15,9%)	Francúzsko (13,8 %)	Taliansko (12,9 %)	Holandsko (12,8 %)	Nemecko (11,7 %)	Belgicko (11,1 %)	Danmark (8,7 %)	Spojené kráľovstvo (6,1 %)
1. Príjmy rodiny	3	1	1	1	6	1	1	4	4
2. Región	1	2	5	2	4	5	3	3	1
3. Vek	4	9	3	6	2	3	2	5	2
4. Uprednostňovanie strany	5	7	2	3	3	8	6	1	3
5. Rodinný stav	10	4	4	7	1	2	5	2	6
6. Povolanie	2	10	8	9	5	9	4	6	8
7. Počet osôb v domácnosti	6	8	6	5	8	6	10	8	5
8. Mesto/krajská rezidencia	8	5	7	8	7	4	8	7	7
9. Úroveň vzdelania	7	3	10	10	9	7	9	10	10
10. Pohlavie	9	6	9	4	10	10	7	9	9

x) Číselné údaje v zátvorkách zodpovedajú percentuálnemu podielu celkového rozptylu, ktorý je vysvetlený desiatimi prediktormi v každej vnútroštátnej vzorke.

Tento nedostatok rodových rozdielov je pozoruhodný a prináša značné výzvy.

Ako saukázalo v iných štúdiách, všeobecný pocit spokojnosti v rámci daného sociálno-kultúrneho systému, v tomto prípade vnútroštátneho systému, sa vo všeobecnosti líši v závislosti od sociálnych charakteristík respondentov: rozptyl vysvetlený našimi desiatimi prediktormi je ici rádovo 12 % v priemere pre deväť národných vzoriek. Na druhej strane sme videli, že úroveň spokojnosti sa v jednotlivých krajinách značne líši, pričom menšie krajiny majú výrazne vyššiu úroveň spokojnosti ako väčšie krajiny. Okrem toho medzi prediktormi, ktorí zohrávajú úlohu v každej krajine, región prichádza v priemere bezprostredne po príjme rodiny, pred vekom, politickou orientáciou atď.

Je to akoby vnímanie spokojnosti bolo široko rozšíreným (a pravdepodobne stabilným) kultúrnym faktorom v sociálno-kultúrnom systéme, alebo presnejšie výsledkom určitého vzťahumedzi vnímanými situáciami a koncipovanými aspiráciami. Ľudia napríklad vedia, že ženy sú platené menej ako muži, že sú v mnohých oblastiach života sociálne diskriminované. Všeobecná spokojnosť oboch pohlaví však zostáva prakticky dentická, pokiaľ zmena hodnotových systémov a zvýšenie úrovne aspirácií, ktoré sa odhadujú ako dosiahnuteľné, neurčuje u žien pocit insatisfaction a dopyt po účinkoch na život, čo povedie k ďalšej úprave pocitu spokojnosti atď.¹

Ak ženy celkovo nie sú viac alebo menej sadnuté ako muži, jedôležité poznamenať, že pokiaľ ide o „formu spoločnosti“, mladé ženy a muži sú výrazne menej spokojní ako starší ľudia.

V tabuľke 86 sú uvedené malé rozdiely v úrovni celkovej spokojnosti v jednotlivých krajinách. Ako však vyplýva z tabuľky 87, medzi jednotlivými krajinami existujú oveľa väčšie rozdiely v závislosti od príslušnej

1 Nasledujúce stránky odkazujú na Ronald INGLEHART: Hodnotové priority. Subjective Satisfaction and Protest Potential among Western Publics (Subjektívna spokojnosť a potenciál protestov medzi západnou verejnosťou). Dokument pripravený na výročné zasadnutie Americkej asociácie politických vied v San Franciscu v roku 1975. september 1975.

oblasti spokojnosti. Niektoré krajiny sa umiestnili navysokých priečkach takmer vo všetkých doménach satisfaction, zatiaľ čo iné sa umiestnili na relatívne nízkych priečkach. Napríklad Dáni sú jednou z desiatich najvyšších kráľov každú hodinu, zatiaľ čo Francúzi a najmä Taliani takmer vždy zaberajú jedného z troch najnižších.

Zdá sa, že relatívne vysoká alebo nízka úroveň spokojnosti je v každej krajine konštantná, aspoň v období rokov 1973 – 1975, pre ktoré sú k dispozícii porovnateľné údaje (tabuľka 88).

Konzistentnosť týchto zistení naznačuje, že sa tu zaoberáme hlbokou charakteristikou rôznych národných (a možno regionálnych) kultúr, ale stále chýbajú údaje, ktoré by to dokázali.¹

¹ Pokiaľ ide o rok 1973, pozri „Spokojnosť a nespokojnosť so životnými podmienkami v členských štátoch Európskeho spoločenstva“. V Bruseli, jún 1974.

Tabuľka 87

Spokojnosť a šťastie v krajinách Európskeho spoločenstva

(Rozsah hodnotenia rôznych krajín podľa ich priemerného skóre pre každý item)¹

	Danmark	Belgicko	(Severné Írsko)	Holandsko	Luxembursko	Írsko	Veľká Británia	Deutschland	Francúz sko	Italia
Spokojnosť s										
Život, ktorý vedieme (11 stupňov)	1	4	2	7	5	3	6	8	9	10
Život, ktorý vedieme (4 stupne)	1	2	3	4	7	5	6	8	9	10
- životná úroveň	1	2	4	3	5	7	6	8	9	10
Šťastie (3 stupne)	1	2	6	3	4	9	5	8	7	10
Spokojnosť s										
- ako využiť voľný čas	1	5	2	4	7	3	6	8	9	10
- čas, ktorý je k dispozícii	3	4	5	2	6	1	7	9	8	10
- príjem	1	4	3	2	5	6	7	8	9	10
- vzťahy s ľuďmi	3	5	2	10	6	1	4	7	8	9
- Domácnosť	3	4	1	6	5	1	7	8	9	10
- miesto, kde žijete	2	4	3	5	5	6	6	9	9	8
- forma spoločnosti	5	3	9	6	1	6	7	2	8	10
Fungovanie demokracie	5	3	9	4	2	6	8	1	7	10

¹ Pokiaľ nie je uvedené inak, všetky položky sa merali na 11-stupňovej stupnici v rozsahu od 0 do 10.

Tabuľka 88

Spokojnosť a šťastie v krajinách Spoločenstva po rôznych opatreniach v rokoch 1973 a 1975
(priemerné skóre pre každú krajinu)¹

Spokojnosť so životom				Šťastie			
september 1973 (4 stupne stupnice)		máj 1975 (4 stupne stupnice)		máj 1975 (11 stupňová stupnica)		máj 1975 (3 stupne stupnice)	
Danmark	3,5	Danmark	3,5	Danmark	8,3	Danmark	2,4
Írsko	3,4	Belgicko	3,3	Írsko	8,2	Belgicko	2,3
Belgicko	3,3	Holandsko	3,3	Belgicko	7,8	Holandsko	2,2
Holandsko	3,3	Írsko	3,2	Luxembursko	7,7	Luxembursko	2
Luxembursko	3,3	Veľká Británia	3,2	Holandsko	7,5	Írsko	1,9
Veľká Británia	3,2	Luxembursko	3	Veľká Británia	7,5	Veľká Británia	1,9
Deutschland	3	Deutschland	2,9	Deutschland	7	Deutschland	1,9
Francúzsko	2,9	Francúzsko	2,9	Francúzsko	6,7	Francúzsko	1,9
Italia	2,7	Italia	2,6	Italia	6,3	Italia	1,6

V úrovni spokojnosti krajín Spoločenstva však existuje dôležitý prvok diskontinuity.

Dôkladné preskúmanie výsledkov naznačuje, že pravdepodobne existujú dva types spokojnosti, ktoré sa líšia s určitou nezávislosťou od jedného druhého. V danej krajine môžu mať ľudia rovnakú alebo takmer rovnakú úroveň všeobecnej spokojnosti v porovnaní s inými krajinami Spoločenstva, ale pokiaľ ide o dva aspekty existencie, môžu sa dostať do odlišného postavenia: „forma spoločnosti“ a „fungovanie demokracie“. Napríklad obyvateľstvo Severného Írska je vo väčšine oblastí spokojnosti vo všeobecnosti vysoké, ale v spoločnosti a demokracii je veľmi nízke; Nemci majú opačný prípad.

Nielenže sa spokojnosť s týmito dvoma oblasťami líši nezávisle od iných aspektov existencie, ale ukazuje zaujímavý vývoj v priebehu času, ktorý je v kontraste so stabilitou globálnejších foriem spokojnosti.

V tabuľke 89 sú uvedené výsledky spokojnosti v jednotlivých krajinách, pokiaľ ide o „formu spoločnosti“. Vo väčšine krajín sa zdá, že verejnosť začala v tejto oblasti v rokoch 1973 až 1975 klesať. Zdá sa, že Nemecko je pozoruhodným exception, ktoré sa presúva z piateho na prvé miesto; tento nárast nie je spôsobený zvýšením úrovne spokojnosti Nemcov, ale prudkým poklesom v iných krajinách.

¹ Pre štvorstupňovú stupnicu: 4 = „veľmi spokojný“ a 1 = „vôbec nespokojný“; pre stupnicu 11 stupňov 10 = „veľmi spokojný“ a 0 = „vôbec nespokojný“; Pre otázku o šťastí bola voľba medzi "Naozaj šťastným" (3), "Dost' šťastným" (2), "Nie príliš šťastným" (1).

Tabuľka 89

Spokojnosť s "formou spoločnosti, v ktorej človek žije" v rokoch 1973 a 1975¹

	1973		1975	
	4-stupňová stupnica	Rovnocennosť nad 11 stupňov		11 stupňová stupnica
Belgicko/België	2,91	6,99	Luxembursko	6,58
Luxembursko	2,88	6,92	Deutschland	6,41
Írsko	2,78	6,68	Belgicko/België	6,38
Danmark	2,68	6,44	Írsko	6,02
Deutschland	2,61	6,27	Danmark	5,88
Holandsko	2,56	6,15	Holandsko	5,95
Veľká Británia	2,48	5,96	Veľká Británia	5,14
Francúzsko	2,33	5,6	Francúzsko	4,72
Italia	2,13	5,12	Italia	3,31

1 Táto tabuľka je orientačná, nie je isté, či odpovede uvedené na stupnici štyroch stupňov, dokonca aj aritmeticky prepočítané, sú prísne porovnateľné s odpoveďami uvedenými na stupnici jedenástich stupňov.

Závery

A napokon, postoje a ambície, ktoré sme identifikovali azmerali v tomto prvom významnom výskume týkajúcom sa žien a mužov v Európe, vyjadrujú najmä túžby po globálnej spoločnosti a postoje k sociálnej zmene. Základné napätie je menšie medzi pohlaviami ako medzi generáciami, menej medzi „feministami“ a „antifeministami“ ako medzi aktivistami za zmenu na jednej strane (približnetretina verejnosti), samotnými, prípadne posilnenými tými, ktorých sme nazvali umiernenými (takmer 20 % verejnosti), a na druhej strane menšinou odporcov zmeny (takisto 20 %), pričom zvyšok verejnosti sa delí o dve proti jednej medzi prispôsobenou a ľahostajnou.

Pokrok žien a zmena v spoločnosti: Toto je pravdepodobne tá istá diskusia a ten istý boj.

Poznámky

(Pierre Dieumegard)

Pôvodný dokument je k dispozícii na webovom sídle Eurobarometra (<https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/63>) v troch jazykoch: angličtine, francúzštine a nemčine. Francúzska verzia (<https://webgate.ec.europa.eu/ebsm/api/public/deliverable/download?doc=true&deliverableId=51062>) slúžila ako základ, ale v prípade ťažko čitateľných častí bola užitočná anglická a nemecká verzia.

V pôvodnej francúzskej jazykovej verzii boli názvy krajín v národnom jazyku krajiny a vo francúzštine a holandčine pre Belgicko. Táto možnosť bola zachovaná pre tento dokument, hoci je pravdepodobné, že sa vyskytnú problémy s prekladom prostredníctvom strojového prekladu.

Technologický vývoj: Bolo to obdobie písacích strojov a šablón

Pri pohľade na pôvodný dokument vidíme vývoj správ Eurobarometra za posledných 50 rokov. V tom čase sa na prepichnutie šablón používal písací stroj: bolo to dlhé a bolo ťažké opraviť chyby v písaní. Potom pomocou roneoterového stroja mohol atrament prejsť cez otvory vo vzorkovnici a prejsť na list papiera. Výsledkom bol text iba v čiernej farbe na bielom pozadí. Nemohli sme robiť grafy. S cieľom sprístupniť dokument vo formáte PDF na webovom sídle Eurobarometra, takmer o 40 rokov neskôr, bolo potrebné naskenovať vytlačený dokument, aby sa vytvorili snímky zozbierané v dokumente vo formáte PDF.

Nakoniec bol tento naskenovaný dokument odovzdaný do softvéru na automatické rozpoznávanie znakov (PDF-Xchange Editor a Tesseract). Výsledok obsahoval rôzne chyby v dôsledku zle vytlačených listov a malých škvŕn na papieri. Prevažná väčšina chýb bola opravená vo formátovaní tohto dokumentu, ale je možné/pravdepodobné, že stále existujú niektoré chyby.

V roku 1975 mal písací stroj iba jeden typ písma: nebolo možné použiť tučné písmo alebo kurzívu a všetky boli rovnako veľké.¹ Ak chcete zvýrazniť určité slová v názvoch, zvykom bolo zväčšiť znaky. Systémy strojového prekladu však majú tendenciu nesprávne prekladať slová do veľkých písmen, a preto sú v tomto dokumente názvy často v malých písmach, na rozdiel od pôvodného dokumentu.

Zmeny v štýle navrhovania: To bol čas, kedy redaktori mysleli (a ukázali svoje myšlienky)

V prvej poznámke pod čiarou sú jasne uvedení autori správy. Hlavným autorom je Jacques-René Rabier a niektoré časti napísali špecialisti (Hélène Riffault, Margaret a Ronald Inglehart). Vieme, kto čo urobil a koho môžeme obviňovať, ak sme so správou nespokojní. Uvádza sa, že táto správa „v žiadnom prípade nepreberá zodpovednosť Európskej komisie“: nie je to medzinárodná zmluva, ktorej rôzne vlády zväžili každé slovo a každú čiarku, je to výskumná správa.

Po päťdesiatich rokoch je situácia úplne iná. Eurobarometer stále uverejňuje správy o rovnakých témach, napríklad v decembri 2024 bola uverejnená správa Eurobarometra o rodových stereotypoch (<https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2974> len v angličtine; pokiaľ ide o dobrovoľný preklad do iných jazykov, pozri https://europokune.eu/článok_35/2024sp545stergen). Už pred úvodom sa z druhej strany (zadná strana titulnej strany) tiež uvádza, že dokument nepredstavuje názory Európskej komisie a že výklady a názory sú len výkladmi a názormi autorov.

Kto sú autori tejto správy z decembra 2024? Toto nie je nikde v texte vyznačené. Pri pohľade na vlastnosti dokumentu číta v riadku autora dokumentu: Generálne riaditeľstvo pre spravodlivosť a spotrebiteľov. Neexistuje žiadne ľudské meno.

V správe z roku 1975 sú myšlienky, názory, hypotézy, ktoré sú niekedy overené štatistikou, ale ktoré sú niekedy mylnými predstavami alebo stereotypmi, ktoré sú vyvrátené štatistikou.

Príkladom (z odseku I-1) je údajné väčšinové náboženstvo v rôznych krajinách (strana 10)

1 Guľové písacie stroje existovali už v roku 1975 a typ znakov mohol byť zmenený zmenou lopty, ale to si vyžadovalo niekoľko sekúnd manipulácie.

Logicky možno vyvodiť, že v krajinách, v ktorých sa problém považuje za nevyriešený, sa považuje za mimoriadne dôležitý. Všetky krajiny majú katolícku tradíciu.

Treba však poznamenať, že Belgicko, hoci je krajinou s katolíckou tradíciou, sa nachádza viac na strane krajín, v ktorých sa problém nepovažuje za veľmi dôležitý, v pozícii, ktorá sa približuje priemeru Spoločenstva.

Aj keď existuje poznámka pod čiarou, ktorá naznačuje, že neexistuje príčinná súvislosť, stále sa hovorí, že existujú krajiny považované za „katolícke“. V súčasnosti by sa takýto typ prejavu považoval za nevhodný. Na jednej strane to nie sú len katolíci v krajine, na druhej strane to možno vnímať ako stigmatizáciu skupiny na základe údajného náboženstva a nie vždy sú to krajiny, v ktorých sa problém považuje za nevyriešený, krajiny, v ktorých je problém najväčší.

O niečo ďalej, vo vzťahu k rýchlosti zmeny (strana 18), si môžeme prečítať:

3° V Taliansku, 30% mužov a žien súhlasí s tým, že veci idú príliš rýchlo častejšie ako inde, ale to sú, samozrejme, starší a menej vzdelaní, ktorí to s najväčšou pravdepodobnosťou povedia.

"Samozrejme" možno interpretovať ako znak pohrdania staršími a menej vzdelanými, čo nie je vhodné povedať v dvadsiatom prvom storočí.

V správe za rok 2024 nič z toho nie je. Text je veľmi hladký, bez akýchkoľvek presadzovaných názorov okrem toho, že občania Európskej únie podporujú politiku Európskej komisie.

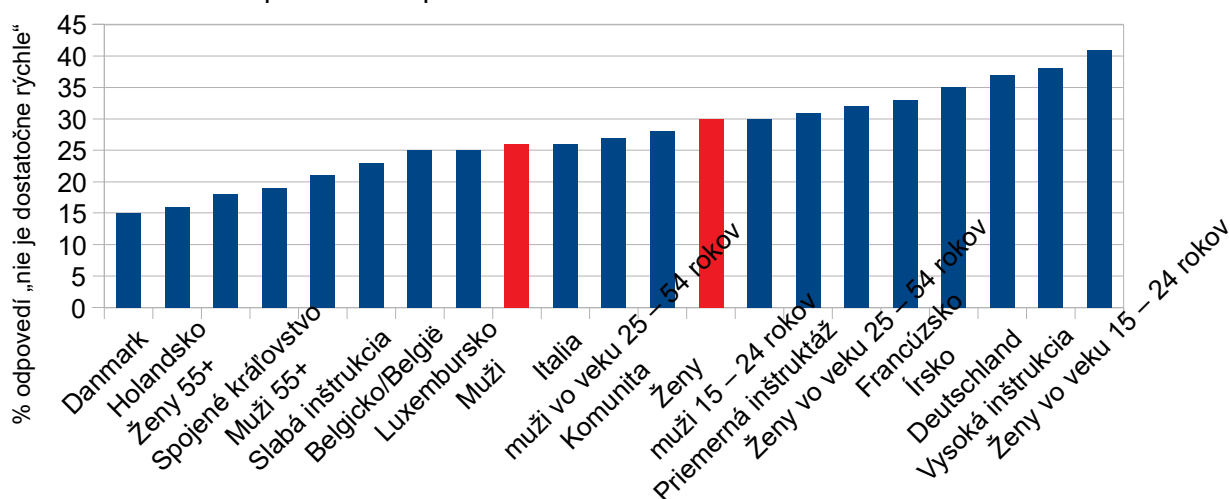
Našťastie v správe za rok 2024 sú grafy a mapy, ktoré stimulujú predstavivosť a myslenie čitateľov.

Niektoré grafy, ktoré umožňujú vizualizovať údaje z roku 1975

Rýchlosť zmeny

Veci sa nemenia dostatočne rýchlo.

pokiaľ ide o postavenie žien

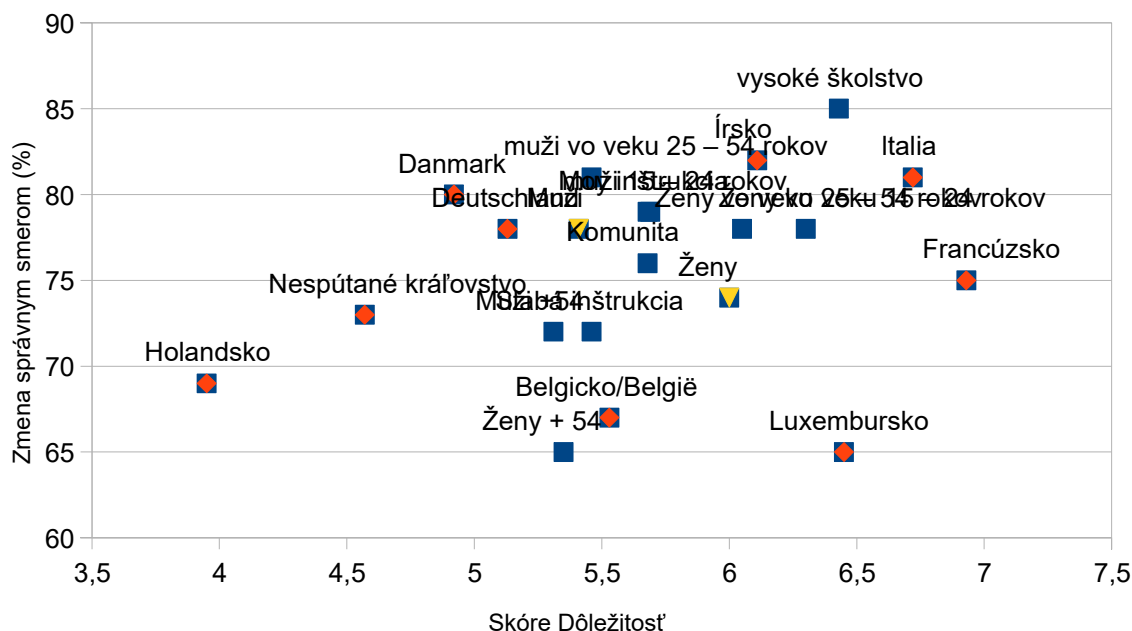
Možno vidieť, že názory mužov a žien sa v priemere veľmi nelíšia: Iba štyri percentuálne body. Na druhej strane sa názory jednotlivých krajín značne líšia: 15 % ľudí v Dánsku považuje zmenu za príliš pomalú, ale 37 % ľudí v Nemecku, viac ako dvakrát pomalšiu.

Význam a význam zmeny

Tabuľka 1 (strana 9) obsahuje skóre dôležitosti problému postavenia žien (10 za vysokú dôležitosť, 0 za nulovú dôležitosť).

Tabuľka 4 obsahuje percentuálne podiely odpovedí na otázku: Je táto zmena správna alebo nesprávna?

Je možné vytvoriť graf znázorňujúci reakciu rôznych skupín (krajiny, pohlavia, veku, dosiahnutého vzdelania).

Body reprezentujúce krajiny sú označené červenou farbou, body reprezentujúce sociálne skupiny modrou farbou, s výnimkou dvoch skupín „Muži“ a „Ženy“, ktoré majú na modrom štvorci žltý trojuholník.

Je zrejmé, že medzi mužmi a ženami nie je veľký rozdiel v názoroch.

Ženy kladú o niečo väčší dôraz na otázku postavenia žien, ale menej zisťuje, že zmena je správnym smerom.

Ľudia s vysokou úrovňou vzdelania dávajú tomuto problému veľký význam a zisťujú, že zmena ide správnym smerom.

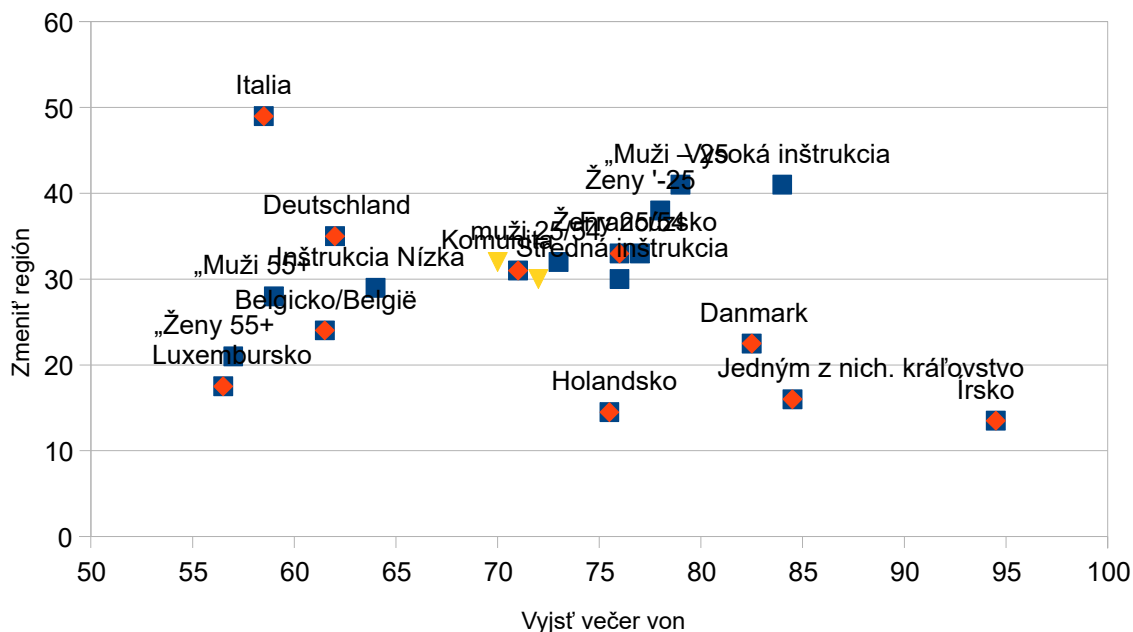
Názory jednotlivých štátov sú veľmi rôznorodé: zo 4 na 7 bodov za hodnotenie dôležitosti a zo 65 na takmer 80 bodov za stanovisko o rýchlosti zmien.

V konkrétnych situáciách sú stanoviská členských štátov takisto veľmi rozptýlené.

V tabuľke 25 (strana 44) sú uvedené výsledky otázok „Považujete to za normálne ...? Táto alebo táto špecifická situácia, napríklad „žena večer odíde bez manžela, aby sa zúčastnila na stretnutí“ a „žena povzbudzuje svojho manžela, aby zmenil zamestnanie, pretože jej je ponúknutá lepšia situácia v inom regióne, ako je región, v ktorom žijú“.

Je možné vytvoriť graf znázorňujúci pozitívne odpovede na tieto dve otázky.

Osobitný prieskum Eurobarometra o ženách a mužoch v Európe – máj 1975

Reakcie mužov a žien (žlté trojuholníky) sú veľmi podobné. Rovnako ako v predchádzajúcom grafe možno vidieť, že jednotlivci s vysokou úrovňou vzdelania reagujú na oba návrhy výrazne „áno“, zatiaľ čo ženy staršie ako 55 rokov častejšie reagujú negatívne.

A rôzne krajiny (červenou farbou) majú stále veľmi odlišné národné názory. O päťdesiat rokov neskôr vidíme v prieskumoch Eurobarometra z roku 2025 to isté: názory závisia viac od krajiny, v ktorej človek žije, než od pohlavia, veku alebo sociálnych skupín (vo všeobecnosti). Inými slovami, na úrovni EÚ neexistuje verejná mienka: existujú len národné názory, pretože rôzne národy medzi sebou nekomunikujú. Na to, aby sa ľudia posunuli smerom k lepšej európskej integrácii, musia byť schopní navzájom komunikovať, vymieňať si informácie a názory so svojimi susedmi. Na diskusiu je potrebný spoločný jazyk. Potrebujeme esperanto.

Na záver by sme sa mali poďakovať Jacquesovi-Renému Rabierovi a ďalším autorom tejto správy za to, že správu napísali zaujímavým spôsobom, s niekedy spornými názormi, ale predstavili metódy použité na overenie predložených hypotéz.

PRÍLOHY

I. Názvy prieskumných ústavov a dátumy pohovorov

Belgicko/België	DIMARSO (skupina INRA)	20. mája 1975
Luxembursko	„	15 – 27 „
Danmark	GALLUP MARKEDSANALYSE	3 – 11 „
Deutschland	EMNID-INSTITUT	12 – 13 „
Francúzsko	FRANCÚZSKY INŠTITÚT VEREJNÉHO STANOVISKA (FNURH)“	12 – 20 „
Írsko	IRISH MARKETING SURVEYS	1 – 16 „
Italia	ISTITUTO PER LE RICERCHE STATISTICHE E L'ANALISI DELL'OPINIONE PUBBLICA (DOXA)	9 – 23 „
Holandsko	NEDERLANDS INSTITUUT VOOR DE PUBLIEKE OPINIE (NIPO)	20 „–“
Spojené kráľovstvo	GALLUP POLL	9 – 20 „

II. Technické poznámky

1. Sektoru sa pripomína, že vo výberových zisťovaniach sa musí zohľadniť určitá rezerva na výberovú chybu. Pri vzorkách s počtom 1000 respondentov by sa percentuálne rozdiely pod 5 % za normálnych okolností nemali považovať za štatisticky významné.

2. Vo všetkých tabuľkách riadok alebo stĺpec „Európske spoločenstvo“ udáva priemer za všetky zamestnané osoby vdeviatich krajinách, vážený priemer podľa počtu obyvateľov vo veku 15 rokov a viac v každej z týchto krajín:

	Tisíce ľudí	%
Belgicko/België	7492	3.91
Danmark	3804	1.99
Deutschland	47052	24.55
Francúzsko	38420	20.05
Írsko	2031	1.06
Italia	40601	21.19
Luxembursko	262	0.14
Holandsko	9554	4.98
Spojené kráľovstvo	42412	22.13
	191628	100.00

3. Všetky údaje týkajúce sa tohto prieskumu sú uložené v "Belgickom archíve pre spoločenské vedy" (Van Evenstraat 2A, B-3000 Leuven). Sprístupňujú sa členským organizáciám Európskeho konzorcia pre politický výskum (Essex), združenia Inter-University Consortium for Political Research (Michigan) a výskumným pracovníkom so záujmom o výskum.